

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO FINANSIJA/
FINANSIJA I TREZORA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
И ТРЕЗОРА

BOSNIA AND HERCEGOVINA
MINISTRY OF FINANCE
AND TREASURY

CENTRALNA/SREDIŠNJA HARMONIZACIJSKA JEDINICA
ЦЕНТРАЛНА ХАРМОНИЗАЦИЈСКА ЈЕДИНИЦА

GODIŠNJI KONSOLIDIRANI IZVJEŠTAJ
INTERNE REVIZIJE
ZA 2022. GODINU

Sarajevo, mart 2023. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. CENTRALNA HARMONIZACIJSKA JEDINICA MINISTARSTVA FINANSIJA I TREZORA BIH	4
2.1. Zakonodavni okvir za uspostavljanje CHJ i projekti tehničke podrške Evropske unije u oblasti interne revizije	4
2.2. Nadležnost CHJ i pregled realizacije zadataka CHJ	6
2.3. Ostale aktivnosti CHJ u izvještajnom periodu	13
3. OSNOVA ZA PRIPREMU GODIŠNJEG KONSOLIDIRANOG IZVJEŠTAJA INTERNE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BIH	14
3.1. Zakonodavni okvir	14
3.2. Metodologija rada interne revizije u institucijama BiH	16
4. KONSOLIDIRANI IZVJEŠTAJ O INTERNOJ REVIZIJI PREMA GODIŠNJIM IZVJEŠTAJIMA JIR ZA 2022. GODINU.....	18
4.1. Jedinice interne revizije institucija BiH – pregled uspostavljanja	18
4.2. Nadležnost jedinica za internu reviziju	21
4.3. Godišnji izvještaji jedinica interne revizije	24
4.4. Pregled uspostavljanja i razvoja sistema interne revizije institucija BiH	43
4.5. Pregled primjene metodologije rada i učinka jedinica interne revizije institucija BiH.....	47
4.6. Kontinuirana profesionalna edukacija internih revizora u institucijama BiH.....	59
5. PREGLED KVALITETA INTERNE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BIH KOJI PROVODI CHJ	60
5.1. Svrha i osnova za obavljanje pregleda kvaliteta	60
5.2. Rezultati godišnjeg pregleda kvaliteta	62
5.3. Unapređenje sistema interne revizije	71
6. STRATEGIJA RAZVOJA SISTEMA INTERNIH FINANSIJSKIH KONTROLA U INSTITUCIJAMA BIH ZA PERIOD 2020-2025. GODINE U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA INTERNU REVIZIJU	73
6.1. Osnove Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2020-2025. godine i informacija o njoj realizaciji	73
6.2. Operativni godišnji akcioni plan Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za 2022. godinu	74
7. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VIJEĆA MINISTARA BIH	74
8. ZAKLJUČAK	78
9. PREGLED PREPORUKA	79

1. UVOD

Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: CHJ) obavezna je, u skladu s odredbama člana 25. Zakona o internoj reviziji institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08 i 32/12), pripremiti Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije.

Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije daje osnovne podatke o sistemu interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), podatke o aktivnostima Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora BiH, podatke o jedinicama interne revizije i internim revizorima, podatke o izvršenim internim revizijama od strane jedinica za internu reviziju institucija BiH, kao i podatke o realizaciji preporuka od strane revidiranih institucija i podatke o poduzetim aktivnostima na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

Sistem interne revizije je dio sistema javne interne finansijske kontrole (*PIFC – Public Internal Financial Control*) koji je razvila Evropska komisija i koji ima za cilj da zemljama u procesu pridruživanja Evropskoj uniji pruži pomoć u razumijevanju i primjeni dobro razvijenih i efektivnih sistema interne kontrole.

Sistem interne revizije u institucijama BiH, pored Zakona o internoj reviziji institucija BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 27/08 i 32/12), definiran je i strateškim dokumentima i to: Strategijom razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2016-2018. godine, koju je usvojilo Vijeće ministara BiH na 87. sjednici održanoj 29. 12. 2016. godine i Strategijom razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine, koju je usvojilo Vijeće ministara BiH na 8. sjednici održanoj 11. 6. 2020. godine.

Važan segment sistema interne revizije u javnom sektoru BiH predstavlja i Koordinacioni odbor centralnih jedinica za harmonizaciju (u daljnjem tekstu: KO CJH). Ovo tijelo čine rukovodioci Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine, Centralne harmonizacijske jedinice Federalnog ministarstva finansija i Centralne jedinice za harmonizaciju Ministarstva finansija Republike Srpske.

2. CENTRALNA HARMONIZACIJSKA JEDINICA MINISTARSTVA FINANSIJA I TREZORA BIH

2.1. Zakonodavni okvir za uspostavljanje CHJ i projekti tehničke podrške Evropske unije u oblasti interne revizije

Obaveza Bosne i Hercegovine u oblasti interne revizije utvrđena je članom 90. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine u dijelu pod nazivom „Saradnja u području revizije i finansijske kontrole“ („Službeni glasnik BiH - Međunarodni ugovori", broj 10/08).

U skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH („Službeni glasnik BiH", br. 27/08 i 32/12), Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i BiH („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori", broj 10/08), Zakonom o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH („Službeni glasnik BiH", br. 5/03, 42/03, 26/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16), a na osnovu Odluke Vijeća ministara BiH, broj 113/09 („Službeni glasnik BiH", br. 44/09 i 48/18), uspostavljena je Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora BiH – CHJ, koja u skladu s navedenim propisima ima obavezu uspostaviti i razvijati sistem unutrašnje finansijske kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, a kao poseban segment ovog sistema uspostaviti sistem i strukturu interne revizije u institucijama BiH.

Podršku uvođenju i razvoju javne interne finansijske kontrole u Bosni i Hercegovini pružila je i Evropska unija kroz realizaciju projekta tehničke pomoći finansiranih iz sredstava IPA (*Instrument for Pre-Accession Assistance*) fondova podrške Bosni i Hercegovini. Do sada su realizirana tri projekta i to: Projekt PIFC (*Public Internal Financial Control*¹), Projekt SPFM (*Strengthening Public Financial Management*²) i Projekt PIFC 3 (Unapređenje javne interne finansijske kontrole u Bosni i Hercegovini). Projektom PIFC pružena je podrška institucijama BiH u procesu uvođenja i razvoja sistema interne revizije (u daljnjem tekstu: IR) i sistema finansijskog upravljanja i kontrole (u daljnjem tekstu: FUK) zasnovanih na dobrim praksama u državama članicama Evropske unije (u daljnjem tekstu: EU), kao i na iskustvima iz drugih država koje ispunjavaju obaveze u vezi s procesima pristupanja članstvu u Evropskoj uniji. Kroz projekt SPFM pružena je podrška unapređenju veze između kreiranja politika i procedura planiranja budžeta, te jačanja sistema javne interne finansijske kontrole. U okviru projekta PIFC 3 nastavljene su aktivnosti iz prethodna dva projekta u cilju pružanja dodatne podrške reformi upravljanja javnim finansijama u procesu pristupanja EU, kroz jačanje kapaciteta, ažuriranje metodologije rada i razvijanje softverskih alata za provođenje finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije u javnom sektoru na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini.

Aktivnosti na realizaciji projekta EU “Unapređenje javne interne finansijske kontrole u Bosni i Hercegovini” (PIFC 3) odvijale su se od oktobra 2018. do maja 2022. godine. U svrhu definiranja ciljeva i područja daljnjeg razvoja PIFC-a na svim nivoima vlasti u BiH, u okviru

¹ Interne finansijske kontrole u javnom sektoru.

² Podrška upravljanju javnim finansijama

Projekta izrađen je nacrt Okvira za strategiju javne interne finansijske kontrole za period 2020-2025.

Rezultati ovog projekta, u domenu interne revizije u institucijama BiH su:

- izrada Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine³;
- izrada novog Priručnika za internu reviziju u institucijama BiH (ažurirana verzija)⁴, u skladu s posljednjom verzijom Međunarodnih standarda za internu reviziju⁵;
- izrada Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH⁶;
- okončanje aktivnosti na izradi Aplikacije za praćenje, upravljanje i izvještavanje o sistemu finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije u javnom sektoru BiH (PIFC aplikacija), koja u dijelu koji se odnosi na internu reviziju omogućava upravljanje procesom planiranja i vršenja revizija, evidentiranje svih provedenih aktivnosti i izvještavanje pomoću kompjuterskih alata;
- održavanje teorijskih obuka u vezi s primjenom novih propisa iz oblasti interne revizije u institucijama BiH, tokom kojih je, također, prezentirana i nova PIFC aplikacija i
- provođenje pilot revizije u jednoj od institucija BiH⁷ u toku koje je primijenjena PIFC aplikacija (testna verzija).

U toku 2022. godine poduzete su aktivnosti na stavljanju u upotrebu PIFC aplikacije i njena dosljedna primjena od strane svih organizacija na koje se primjenjuju odredbe Zakona o internoj reviziji institucija BiH. U junu 2022. godine izvršeno je instaliranje PIFC aplikacije za institucije BiH na server Ministarstva finansija i trezora BiH. Pravilnik o korištenju PIFC aplikacije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH", broj 21/22) donijela je CHJ i održala je obuke za osoblje interne revizije o načinu primjene PIFC aplikacije. Kompanija koja je izradila PIFC aplikaciju pripremila je Korisničko uputstvo za njenu primjenu, koje je dostupno svim njenim korisnicima u okviru PIFC aplikacije.

Okvir PIFC-a (*Public Internal Financial Control*) čine tri stuba koji bi trebali osigurati dovoljno sinergijskih efekata da bi se osiguralo razumno uvjerenje da interne kontrole funkcioniraju adekvatno i efektivno, a to su:

- funkcionalno nezavisna i decentralizirana interna revizija (IR) - koja ima ulogu da pruži pomoć rukovodiocu institucije vršeći pregled adekvatnosti i efektivnosti internih kontrola i dajući preporuke u cilju unapređenja poslovanja institucije,
- finansijsko upravljanje i kontrola (FUK) – koje je usmjereno na jačanje odgovornosti za ostvarivanje ciljeva institucije, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcioniranje sistema finansijskog upravljanja i kontrole u instituciji i
- CHJ, kao zasebna jedinica, koja razvija i usmjerava proces PIFC-a.

³ Usvojena na 8. sjednici Vijeća ministara BiH, održanoj 11. 6. 2020. godine.

⁴ Odluka o donošenju Priručnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 73/21.

⁵ Stupili na snagu 1.1. 2017. godine.

⁶ Odluka o donošenju Pravilnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 74/21.

⁷ Ministarstvo vanjskih poslova BiH

Svaki od tri nivoa vlasti je, kroz svoju centralnu harmonizacijsku jedinicu, dokumente koje je KO CJH odobrio, dalje razrađivao i pripremao dokumente, prilagođavajući okvirne dokumente svojim potrebama. Ovakvim koordiniranim pristupom postignuta je unificiranost u pristupu propisima metodološkog tipa iz oblasti interne revizije.

2.2. Nadležnost CHJ i pregled realizacije zadataka CHJ

Centralna harmonizacijska jedinica Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, ovlaštena je za razvoj, rukovođenje i koordinaciju interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine. U skladu s nadležnostima definiranim Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, CHJ je do sada realizirala kako slijedi:

a) Pripremu prijedloga za izmjene Zakona o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine, nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;

CHJ je u toku 2012. godine pripremila nacrt Zakona o izmjenama Zakona o internoj reviziji institucija BiH, kojim su stvorene zakonske pretpostavke za uspostavljanje efikasnog i ekonomičnog sistema interne revizije u institucijama BiH. Zakon je, nakon usvajanja, objavljen u „Službenom glasniku BiH“, broj: 32/12.

Ovom dopunom zakonskog rješenja definirano je vršenje funkcije interne revizije u institucijama BiH na način da se osigura efikasnije i racionalnije uspostavljanje jedinica interne revizije, koje će omogućiti uspostavljanje nepotrebno velikog broja jedinica interne revizije, nego da se s manjim brojem jedinica koje će, u skladu s različitim kriterijima grupisanja i ispunjenosti uslova, omogućiti pokrivenost internom revizijom više organizaciono i resorno srodnih institucija, a što za rezultat ima i značajan materijalni efekat u smislu negomilanja neracionalnog broja izvršilaca i troškova koji bi se tako proizveli. Ovakvom izmjenom omogućeno je i uspostavljanje jedne jedinice interne revizije koja će vršiti internu reviziju u nekoliko organizaciono ili resorno srodnih institucija, u skladu s principima definisanim Zakonom.

CHJ je, u skladu s navedenim odredbama Zakona o internoj reviziji institucija BiH, pripremila Odluku o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19). Odluka je pripremljena na osnovu analize ispunjenosti definiranih kriterija za uspostavljanje jedinica interne revizije i podataka o godišnjem budžetu i finansijskim planovima institucija, te je istom predviđeno uspostavljanje ukupno 19 jedinica interne revizije koje će pružati usluge interne revizije u 77 institucija BiH.

U 2022. godini nismo imali ovih aktivnosti.

b) Pripremu i implementaciju programa obuke i certificiranja internih revizora institucija Bosne i Hercegovine, nakon usaglašavanja programa obuke u Koordinacionom odboru CJH;

U prethodnom periodu izvršena je obuka zaposlenih koji rade na poslovima interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, u institucijama Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije BiH, kroz Projekt PIFC, Projekt SPFM i Projekt PIFC 3

koji su finansirani od strane EU. Različiti nivoi obuka su pruženi za različite polaznike iz različitih oblasti.

CHJ je donijela Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 7/15 i 89/18), kojim se definira način sticanja zvanja i certifikata ovlaštenog internog revizora u institucijama BiH, te obaveza daljnjeg profesionalnog usavršavanja internih revizora u skladu sa Standardima interne revizije. U skladu s ovim programom, CHJ je donijela Odluku o načinu bodovanja, evidentiranja i izvještavanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 92/15, 56/17 i 65/19) i Uputstvo o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 97/15), kojim su detaljno definirani način i postupak ispunjavanja zahtjeva kontinuirane edukacije.

U periodu od 2016. godine CHJ je organizirala, u skladu s navedenim programom, u dva ciklusa obuke za interne revizore u institucijama BiH u svrhu sticanja Certifikata ovlaštenog internog revizora. Obuke su se sastojale od teorijske obuke, polaganja pismenog ispita i praktične obuke, koja se odvija kroz provođenje dvije interne revizije u institucijama BiH pod stručnim nadzorom mentora. Do kraja 2022. godine CHJ je certificirala ukupno 39 internih revizora u institucijama BiH.

U skladu s propisima iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije (KPE) internih revizora u institucijama BiH, CHJ je i u ovom izvještajnom periodu organizirala obuke za interne revizore u institucijama BiH o temama definiranim Programom obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH. Održane su ukupno četiri obuke za interne revizore u institucijama BiH, od kojih je tri organizirala CHJ, tokom kojih su obrađene sve teme predviđene Planom i programom obuka za interne revizore u institucijama BiH za 2022. godinu, koji je donijela CHJ⁸. Jednu obuku iz oblasti interne revizije organizirao je i Koordinacioni odbor CJH.

U skladu s navedenim propisima CHJ izdaje, na osnovu dostavljenih zahtjeva, mišljenje o priznavanju obuka koje organiziraju međunarodne i domaće organizacije, kao kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH, kako je to definirano Programom i Odlukom⁹. U 2022. godini CHJ je zaprimila i obradila ukupno 75 zahtjeva jedinica interne revizije za bodovanje obuka kao kontinuirane profesionalne edukacije, na koja su u predviđenom roku izdata mišljenja. Od ukupno zaprimljenih 75 zahtjeva, pozitivno mišljenje je izdato na 72, a negativno na tri pristigla zahtjeva.

- c) *Usvajanje i implementaciju Standarda za internu reviziju u institucijama BiH i Kodeksa profesionalne etike za interne revizore, nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;*

U 2017. godini CHJ je pripremila, na osnovu odluke Koordinacionog odbora CJH, i dostavila na objavu Odluku o usvajanju Standarda interne revizije u institucijama BiH

⁸ Objavljen na internet stranici MFiT BiH, u dijelu koji se odnosi na CHJ.

⁹ Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH i Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvještavanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH.

kojom se regulira usvajanje, objavljivanje i primjena Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu interne revizije, koji su stupili na snagu 1. 1. 2017. godine. Navedena Odluka objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 93/17.

Kodeks profesionalne etike za interne revizore u institucijama BiH sastavni je dio metodologije interne revizije i usaglašen je s Međunarodnim okvirom profesionalne prakse interne revizije¹⁰.

U 2021. godini CHJ je, s ekspertima Projekta EU PIFC 3, pripremila Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH koji pruža detaljne smjernice i uputstva načina provođenja interne i eksterne ocjene kvaliteta, u skladu sa zahtjevima standarda interne revizije. Odluka o donošenju Pravilnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 74/21.

U 2022. godini nismo imali ovih aktivnosti.

d) *Usvajanje i implementaciju radne metodologije interne revizije, nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;*

Nakon usaglašavanja okvirnih dokumenata na Koordinacionom odboru CJH, CHJ je za potrebe interne revizije u institucijama BiH pripremila i objavila tekst Povelje interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 82/11 i 30/18) i Kodeks profesionalne etike za interne revizore u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11), kao dio radne metodologije za internu reviziju u institucijama BiH. Također, CHJ je objavila i tekst Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 32/18).

Poveljom interne revizije uređuje se opći pristup interne revizije, svrha i cilj, nezavisnost, uloga i djelokrug interne revizije, odgovornost rukovodioca jedinice za internu reviziju/internog revizora, kao i ovlaštenja pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini koja je relevantna za obavljanje revizija, te se definira način izvještavanja i postupci u slučaju identificiranja indikatora prevare.

Etički kodeks je dokument neophodan i prikladan za profesiju interne revizije koja se zasniva na povjerenju u objektivno uvjeravanje o adekvatnom upravljanju rizicima, sistemima kontrole i rukovođenju. Etički kodeks definira principe i pravila ponašanja koja su interni revizori obavezni poštovati i pridržavati ih se, što predstavlja osnovu za profesionalno pružanje usluga interne revizije.

U cilju stvaranja uslova za provođenje Zakona i podzakonskih akata, CHJ je pripremila i objavila tekst Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije u institucijama BiH, kojim se reguliraju međusobna prava i obaveze jedinica interne revizije, koje su navedenim propisima zadužene za vršenje funkcije interne revizije u institucijama u kojima ta jedinica pruža uslugu interne revizije.

U toku 2019. godine CHJ je pripremila i testirala, u saradnji s ekspertima Nacionalne akademije za ekonomiju i finansije Ministarstva finansija Kraljevine Nizozemske¹¹,

¹⁰ *The International Professional Practices Framework* – izdat od Globalnog instituta internih revizora (*The IIA.*)

Priručnik za reviziju učinka za interne revizore u institucijama BiH. U pripremi, izradi i testiranju ovog priručnika učestvovali su, pored holandskih eksperata i CHJ i interni revizori iz šest institucija BiH¹². Odluka o donošenju Priručnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 81/19, dok je Priručnik objavljen na internet stranici CHJ.

U 2021. godini objavljen je novi Priručnik za internu reviziju, koji je usklađen s posljednjom verzijom Međunarodnih standarda za internu reviziju. Izrada ovog priručnika realizirana je u okviru planiranih aktivnosti Projekta tehničke pomoći Evropske unije našoj zemlji "PIFC 3", kroz saradnju CHJ i eksperata Projekta. Koordinacioni odbor CJH je, na svojoj 11. sjednici održanoj 29.11. 2021. godine, odobrio okvirni tekst Priručnika za internu reviziju, na osnovu kojeg je CHJ donijela Odluku o donošenju Priručnika za internu reviziju u institucijama BiH „Službeni glasnik BiH", broj 73/21).

Nakon što su okončane sigurnosne i tehničke provjere, u junu 2022. godine okončane su i aktivnosti na instaliranju PIFC aplikacije za institucije BiH na server Ministarstva finansija i trezora BiH. U izvještajnom periodu CHJ je donijela propise kojim su definirani način i uslovi pristupa PIFC aplikaciji, a to su: Pravilnik o korištenju Aplikacije za praćenje, upravljanje i izvještavanje o sistemu finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 21/22) i Odluka o imenovanju administratora za PIFC aplikaciju, broj: 01-1-02-2-214-1/22 od 25.08.2022. godine, koja je objavljena na internet stranici MFiT BiH, u dijelu koji se odnosi na CHJ.

Aplikacija PIFC se u dijelu interne revizije nije koristila u izvještajnom periodu u institucijama BiH zbog tehničkih problema koji su onemogućavali zadovoljavajući nivo sigurnosti i zaštite informacija, postavljanje šifri za pristup Aplikaciji od strane korisnika – rukovodilaca jedinica interne revizije i internih revizora, a što je neophodno kao preduslov za osiguranje povjerljivosti, pouzdanosti i sigurnosti podataka interne revizije, shodno Standardima interne revizije. U rješavanju navedenog problema bile su uključene, pored kompanije koja je izradila PIFC aplikaciju, i stručne IT službe MFiT BiH i Generalnog sekretarijata Vijeća ministara BiH. Očekuje se da će primjena PIFC aplikacije u postupku vršenja revizija doprinijeti većoj efikasnosti interne revizije i jednoobraznoj primjeni propisane metodologije rada, što će osigurati potpunu usklađenost sa standardima interne revizije koji se odnose na proces vršenja revizije, a time i doprinijeti unapređenju kvaliteta rada.

Uporedo s izradom Priručnika i softverskih rješenja, u toku 2021. godine CHJ je s ekspertima Projekta pripremala i metodologiju za provođenje kontrole kvaliteta interne revizije. Koordinacioni odbor CJH je, na svojoj 12. sjednici održanoj 13. 12. 2021. godine, odobrio dokument kojim se uređuje kontrola kvaliteta interne revizije, u skladu

¹¹ Na osnovu bilateralnog sporazuma o saradnji zaključenog između Ministarstva finansija Kraljevine Nizozemske i Ministarstva finansija i trezora BiH.

¹² Imenovana Radna grupa za izradu Nacrta priručnika za reviziju učinka u institucijama BiH i Tim za vršenje pilot interne revizije učinka – rješenja CHJ MFT BiH o imenovanju od 26. 11. 2018. i 14. 5. 2019. godine.

s kojim je CHJ donijela Odluku o donošenju Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 74/21). Navedeni metodološki dokument pruža detaljne smjernice i uputstva koja će olakšati jedinicama interne revizije ispunjavanje zahtjeva standarda interne revizije, koji nalažu kontinuirano preispitivanje kvaliteta revizorskog rada u svrhu unapređenja usluga koje pružaju.

- e) *Usvajanje i implementaciju Strategije razvoja interne revizije u javnom sektoru nakon usaglašavanja u Koordinacionom odboru CJH;*

Osnovni strateški dokument, koji je na sveobuhvatan način predstavio novi koncept upravljanja javnim finansijama i aktivnosti za potrebe njegovog razvoja, bila je Strategija za provođenje javne interne kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, koju je Vijeće ministara BiH usvojilo na 110. sjednici održanoj 30. 12. 2009. godine.

U toku 2020. godine, u okviru Projekta podrške EU "PIFC-3", okončane su aktivnosti na izradi trećeg strateškog dokumenta iz oblasti sistema javnih internih finansijskih kontrola u BiH. Izradi ovog dokumenta prethodila je izrada okvirnog dokumenta koji je dao petogodišnju perspektivu razvoja PIFC-a u javnom sektoru BiH. U toku 2019. godine Koordinacioni odbor CJH je prihvatio nacrt Okvira za strategiju javne interne finansijske kontrole za period 2020-2025, koji je pripremljen od strane stručnog tima Projekta, nakon čega su izrađene i pojedinačne strategije za svaki od upravnih nivoa vlasti u BiH u skladu s njihovim specifičnim prioritetima i potrebama. Vijeće ministara BiH usvojilo je, na svojoj 8. sjednici održanoj 11. 6. 2020. godine, Strategiju razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2020-2025. godine. Polazeći od dostignutog nivoa razvoja sistema javnih internih finansijskih kontrola u institucijama BiH, Strategija određuje konkretne strateške ciljeve i operativne mjere za unapređenje sistema finansijskog upravljanja i kontrole, sistema interne revizije, te monitoringa i izvještavanja u ovim oblastima.

U 2022. godini nismo imali ovih aktivnosti.

- f) *Davanje saglasnosti na pravilnike o sistematizaciji organizacija koje uspostavljaju jedinice interne revizije u dijelu koji se odnosi na internu reviziju;*

U skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH CHJ je objavila Odluku o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 59/19) i Pravilnik o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 81/12 i 99/14), čime su stvoreni svi potrebni uslovi za dostavljanje prijedloga pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u jedinicama interne revizije na saglasnost CHJ, za institucije koje uspostavljaju jedinice interne revizije. Ova aktivnost proizašla je nakon objavljivanja navedenih dokumenata, a koji su rezultat analiza koje su rađene od strane CHJ i razmatranja materijala i prijedloga dostavljenih od eksperata Projekta PIFC za izradu optimalne strukture interne revizije u institucijama BiH. Ovim dokumentima definirano je uspostavljanje decentraliziranog modela interne revizije u institucijama BiH, kao i obaveze institucija za uspostavljanje jedinica interne revizije.

U skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, CHJ daje saglasnost na izmjene i dopune pravilnika o unutrašnjoj organizaciji institucija koje su u obavezi da uspostave jedinicu interne revizije u skladu s navedenim propisima. Saglasnost na izmjene pravilnika, zaključno s 31. 12. 2022. godine, data je za 18 od ukupno 19 institucija koje su to bile obavezne učiniti i za jedno javno preduzeće, koliko je ukupno i dostavilo zahtjev CHJ za izdavanje saglasnosti. CHJ je u skladu sa svojom zakonskom obavezom razmotrila sve pristigle zahtjeve, te na one koji nisu bili kompletni i usaglašeni s navedenim propisima, dala određene preporuke i sugestije prije konačne saglasnosti. U 2022. godini CHJ je zaprimila ukupno dva zahtjeva za izdavanje saglasnosti na pravilnik o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, a na koje je, nakon ispunjenosti predviđenih uslova, data saglasnost.

- g) *Koordinaciju rada jedinica interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine i uspostavljanje veza s državnim i međunarodnim institucijama na području interne revizije;*

Trenutno su funkcionalno uspostavljene jedinice interne revizije u svih 19 institucija BiH, koliko bi prema važećim propisima i trebalo da bude uspostavljeno. Ukupno 17 jedinica interne revizije je uspostavljeno u skladu s propisima iz oblasti interne revizije, dok je u dvije institucije interna revizija uspostavljena prema pravilniku o unutrašnjoj organizaciji koji nije usklađen s relevantnim propisima¹³.

U toku 2020. godine je i jedno javno preduzeće, Radio-televizija BiH, pribavilo saglasnost CHJ za imenovanje rukovodioca JIR i popunilo i poziciju internog revizora.

U skladu sa svojom ulogom CHJ osigurava ravnopravan pristup metodologiji i primjeni propisa iz oblasti interne revizije svim jedinicama interne revizije, te koordinira rad internih revizora na terenu i izvještava o njihovom radu kroz Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije. Podaci o radu jedinica interne revizije i njihovim karakteristikama dati su detaljno u četvrtom dijelu ovog izvještaja.

- h) *Davanje saglasnosti na izbor rukovodioca jedinice za internu reviziju i na uspostavljanje odbora za internu reviziju;*

CHJ je, objavljivanjem Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 59/19) i Pravilnika o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 81/12 i 99/14), definirala kriterije za izdavanje ovakve vrste saglasnosti. CHJ je, u skladu s važećim propisima kojima se uređuje oblast interne revizije u institucijama BiH, na osnovu ispunjenosti propisanih uslova, u predviđenom roku dala svoje mišljenje o saglasnosti prema pristiglim zahtjevima za imenovanje rukovodioca jedinice interne revizije. Izdala je i, zaključno s 31. 12. 2022. godine, ukupno 18 saglasnosti na izbor rukovodioca jedinica interne revizije.

¹³ Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA.

Očekujemo da će u 2023. godini i preostale četiri institucije koje nemaju popunjenu poziciju rukovodioca JIR¹⁴, u skladu s odredbama Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH i Pravilnika o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH, provesti potrebne procedure za zapošljavanje rukovodioca jedinice interne revizije.

- i) *Saradnju s Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine u cilju ostvarivanja efikasne i djelotvorne interne i eksterne revizije;*

Postoje uslovi za operativnu saradnju između internih i eksternih revizora kroz primjenu INTOSAI standarda¹⁵ i smjernica (INTOSAI GOV), koje je Koordinacioni odbor vrhovnih revizorskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizorskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 38/11), a čiju primjenu sugerira i CHJ internim revizorima kroz Priručnik za internu reviziju u institucijama BiH. Dostavljanjem godišnjih izvještaja jedinica interne revizije, CHJ je informirana da se uvažavaju date sugestije kroz poštovanje metodologije, te da postoji operativna saradnja između osoblja interne revizije i revizora Ureda za reviziju institucija BiH. Rukovodioci CHJ i Ureda za reviziju institucija BiH održavaju radne sastanke u cilju unapređenja saradnje.

- j) *Nadzor nad implementacijom svih primjenjivih regulativa za internu reviziju od strane jedinica za internu reviziju;*

Nadzor nad primjenom regulativa za internu reviziju CHJ osigurava kroz godišnje izvještaje jedinica interne revizije i internih revizora, a koji služe kao osnova za izradu Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije. Nadzor se vrši i kroz održavanje sastanaka CHJ s rukovodiocima JIR-a i internim revizorima, kao i kroz davanje saglasnosti i mišljenja CHJ u vezi sa zahtjevima interne revizije, te kroz odobravanja dodataka Priručniku za internu reviziju. Također, i interna ocjena kvaliteta rada interne revizije koju provodi rukovodilac JIR-a, u skladu s Međunarodnim standardima interne revizije, doprinosi funkciji nadzora na nivou jedinica interne revizije.

U izvještajnom periodu, Odsjek za razvoj sistema interne revizije CHJ održao je šest sastanaka s rukovodiocima jedinica interne revizije i internim revizorima, kao i nekoliko neformalnih savjetodavnih sastanaka, na kojima su razmatrani problemi i nedoumice koje u svom radu imaju interni revizori, te mogućnosti i načini za poboljšanje kvaliteta usluga koje pruža interna revizija, u skladu s propisima u ovoj oblasti i utvrđenom metodologijom rada.

U svrhu praćenja poštovanja i primjene relevantnih propisa od strane jedinica interne revizije u izvještajnom periodu, CHJ je izvršila godišnji pregled kvaliteta, na osnovu raspoloživih podataka iz godišnjih izvještaja jedinica interne revizije u institucijama BiH i dokumentacije koja je dostavljena uz izvještaje. Rezultati provedenog godišnjeg pregleda kvaliteta CHJ dati su u okviru tačke 5. ovog izvještaja.

¹⁴ Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela, BHANSA i Ministarstvo odbrane BiH (od 24.05.2021. upražnjena pozicija rukovodioca JIR u ovom ministarstvu).

¹⁵ Standardi Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI)

2.3. Ostale aktivnosti CHJ u izvještajnom periodu

U toku 2022. godine Odsjek za razvoj sistema interne revizije CHJ je, na zahtjev direktora CHJ, izvršio analizu i sačinio Izvještaj o primjeni Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH¹⁶. Kao izvor podataka za ocjenu primjene Odluke korišteni su podaci iz godišnjih izvještaja jedinica interne revizije institucija BiH za 2019, 2020. i 2021. godinu, godišnjih konsolidiranih izvještaja interne revizije za 2019, 2020. i 2021. godinu, registara koje vodi CHJ, kao i druga raspoloživa dokumentacija CHJ i informacije dobijene od institucija BiH, uključujući i zahtjeve zaprimljene u CHJ za izdavanje saglasnosti iz nadležnosti CHJ i izdate saglasnosti CHJ.

Na osnovu provedene analize u Izvještaju je konstatirano da, i pored donesenih zaključaka Vijeća ministara BiH da se ubrzaju i okončaju započete aktivnosti na uspostavljanju jedinica interne revizije u institucijama BiH, još nisu sve institucije uspostavile i kadrovski popunile jedinicu interne revizije, kako je to predviđeno sistemskim propisima. Naime, do dana izrade Izvještaja (26.9.2022. godine) ukupno 12 od predviđenih 19 institucija, shodno Odluci, u potpunosti je provelo potrebne procedure na uspostavljanju i zapošljavanju rukovodilaca jedinica interne revizije i internih revizora. Četiri institucije uspostavile su jedinicu interne revizije u skladu s relevantnim propisima, ali nemaju u potpunosti kadrovski popunjenu jedinicu interne revizije (Ministarstvo finansija i trezora BiH, Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo pravde BiH i Ministarstvo komunikacija i prometa BiH), dok tri institucije nisu okončale aktivnosti na usklađivanju pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, u pogledu opisa poslova interne revizije i uslova za zapošljavanje internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije, s relevantnim propisima (Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi -BHANSA). Do kraja izvještajnog perioda (31. 12. 2022) došlo je do određenih promjena u odnosu na period izrade Izvještaja (26. 9. 2022). Naime, Ministarstvo sigurnosti BiH je u decembru 2022. godine okončalo proceduru izmjene Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji, u dijelu koji se odnosi na internu reviziju.

Predsjedništvo BiH je jedina institucija koja nije uspostavila funkciju interne revizije u institucijama BiH, u skladu s predmetnom Odlukom¹⁷.

Ni jedna od dvije institucije¹⁸, kojima je Odlukom data mogućnost da samostalno ocijene potrebu za uspostavljanjem funkcije interne revizije, nije uspostavila internu reviziju u skladu s propisima kojima se uređuje način uspostavljanja i vršenja funkcije interne revizije u institucijama BiH.

¹⁶ Odluka o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19)

¹⁷ Predsjedništvo BiH nije prihvatilo prijedlog JIR MFiT BiH da s ovom JIR potpiše Sporazum o vršenju funkcije interne revizije, a koja je nadležna u skladu sa Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH za pružanje usluga interne revizije u Predsjedništvu BiH.

¹⁸ Ured za reviziju institucija BiH i Ustavni sud BiH.

U cilju očuvanja dostignutog nivoa razvoja sistema funkcionalno nezavisne interne revizije i njenog daljnjeg unapređivanja, a na osnovu zaključaka do kojih se došlo u toku analize, u Izvještaju su date preporuke da CHJ treba nastaviti poduzimati aktivnosti iz svoje nadležnosti kako bi:

- nadležne institucije okončale aktivnosti na izmjeni pravilnika o unutrašnjoj organizaciji - u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, u institucijama koje nisu izvršile tu svoju obavezu,
- kadrovski u potpunosti popunile sve jedinice interne revizije i
- uspostavio sistem interne revizije u institucijama BiH koji se temelji na poštovanju zahtjeva funkcionalne nezavisnosti interne revizije, uz poštovanje principa na kojima ona počiva (princip "3E"¹⁹ i "vrijednost za novac").

Pored aktivnosti navedenih u okviru tačke 2.2. i ove tačke Izvještaja, CHJ je u skladu s Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH i Programom obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH, a u saradnji s Centralnom jedinicom za harmonizaciju finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije Ministarstva finansija Republike Srpske, Centralnom harmonizacionom jedinicom Federalnog ministarstva finansija i strukovnim udruženjima: Udruženjem internih revizora u BiH – Sarajevo, Udruženjem internih revizora iz Banjaluke i Akademsko-strukovnim udruženjem internih revizora u BiH, vršila verifikaciju, kroz procjenu i provjeru u skladu s definiranim kriterijima, za svaki od pristiglih zahtjeva za verifikaciju sertifikata ovlaštenih internih revizora izdatih od navedenih institucija i udruženja. Zaključno s 31. 12. 2022. godine, CHJ je izdala ukupno 418 mišljenja o prihvatljivosti sertifikata ovlaštenog internog revizora u smislu kvalificiranosti za obavljanje poslova iz oblasti interne revizije u institucijama BiH. Od ukupnog broja datih mišljenja (418), u izvještajnom periodu izdato je 40 mišljenja.

U toku 2022. godine CHJ je obnovila Memorandum o saradnji s Udruženjem internih revizora, sa sjedištem u Banjaluci i zaključila Memorandum o saradnji sa Savezom računovođa i revizora Republike Srpske.

3. OSNOVA ZA PRIPREMU GODIŠNJEG KONSOLIDIRANOG IZVJEŠTAJA INTERNE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BIH

3.1. Zakonodavni okvir

Uspostavljanje i razvoj savremenog sistema upravljanja javnim rashodima u institucijama BiH predstavlja kompleksan skup aktivnosti koje su institucije BiH provele i provode, počevši od izrade zakonodavnog okvira, organizacionog strukturisanja i pozicioniranja pojedinih segmenata strateškog planiranja, srednjoročnog i godišnjeg budžetiranja, programiranja, pa sve do instaliranja i operativnog korištenja niza aplikativnih rješenja koja pomažu ostvarenju postavljenih ciljeva i u konačnom, ostvarenju misije svake od institucija.

¹⁹ Ekonomičnost, efikasnost i efektivnost.

Javna interna finansijska kontrola u institucijama BiH obuhvata dio načela *acquis communautaire*, koje je uspostavila Evropska unija, kao cjelovit sistem internih finansijskih kontrola za dobro upravljanje prihodima, rashodima, sredstvima i obavezama u javnom sektoru, bez obzira na njihov izvor. Model PIFC-a EU razdvaja funkcije i odgovornosti za sistem finansijskog upravljanja i kontrole (eng. *Financial Management and Control*), obuhvatajući *ex ante* (prethodnu), *ongoing* (tekuću) i *ex post* (naknadnu) kontrolu i nezavisnu internu reviziju.

Na osnovu međunarodno prihvaćenih standarda i najbolje prakse EU, termin „interna finansijska kontrola u javnom sektoru“ (PIFC – *Public Internal Financial Control*) podrazumijeva cjelokupni, objedinjeni sistem koji uspostavljaju vlade entiteta i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine radi kontroliranja, revizije i izvještavanja o korištenju budžetskih sredstava i sredstava EU. Cilj ovog sistema je da osigura usklađenost zakonodavstva i transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno upravljanje javnim sredstvima (državnim fondovima i fondovima Evropske unije), kao i da osigura njihovu kontrolu.

Interna finansijska kontrola u javnom sektoru obuhvata sve mjere za kontrolu javnih prihoda, rashoda, imovine i obaveza. Ona obuhvata i sve sisteme interne kontrole i sve procedure u javnim institucijama, te pomaže u stvaranju sigurnosti da se javna sredstva namjenski troše i da se njima postiže vrijednost uloženog.

Interna revizija, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, kao i u skladu s definicijom iz usvojenih standarda interne revizije, predstavlja nezavisno, objektivno uvjeravanje i konsultantsku aktivnost kreiranu u cilju, da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Interna revizija pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sistematičan, discipliniran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Zakon o internoj reviziji institucija BiH, u članu 25, propisuje obavezu Centralnoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine (CHJ), da pripremi godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije. CHJ je ovlaštena da na osnovu godišnjih izvještaja primljenih od rukovodilaca jedinica interne revizije pripremi Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije. Nakon odobrenja ministra finansija i trezora Bosne i Hercegovine izvještaj se, radi upoznavanja s problematikom interne revizije, dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Također, CHJ ovaj izvještaj dostavlja i Parlamentarnoj skupštini BiH.

Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije daje sažete informacije o broju obavljenih internih revizija, datim preporukama, te o statusu implementacije preporuka sadržanih u izvještajima o internoj reviziji, a na osnovu izvještaja koje su jedinice za internu reviziju dostavile CHJ. Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije u institucijama BiH sačinjen je u formatu koji je pripremila CHJ.

3.2. Metodologija rada interne revizije u institucijama BiH

Metodologiju za funkcioniranje interne revizije u institucijama BiH čine:

- Etički kodeks / Kodeks profesionalne etike internih revizora („Službeni glasnik BiH“, broj 82/11) sadrži načela i pravila kojih su se dužni pridržavati interni revizori da bi u obavljanju svojih zadataka bili nezavisni, objektivni i pošteni. Pored toga, interni revizori moraju se neprestano usavršavati u cilju unapređenja kvaliteta rada.
- Povelja interne revizije („Službeni glasnik BiH“, broj 30/18) uređuje opći pristup interne revizije, svrhu i cilj, nezavisnost, ulogu i djelokrug interne revizije, odgovornost rukovodioca jedinice za internu reviziju/internog revizora, kao i ovlaštenja pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini, koja je relevantna za obavljanje revizije, te definiše obim aktivnosti interne revizije, izvještavanje i postupke u slučaju identifikovanja indikatora prevare.
- Priručnik za internu reviziju („Službeni glasnik BiH“, broj 73/21) definiše metodologiju rada i obavljanja interne revizije u institucijama/budžetskim korisnicima, koji se finansiraju iz budžetskih sredstava institucija BiH i javnim preduzećima u kojima je BiH većinski vlasnik, a u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH. Priručnik pomaže u usvajanju stručne terminologije, razumijevanju i prihvatanju revizorskih tehnika koje će u svom radu primjenjivati interni revizori u institucijama BiH. Priručnik je prilagođen praksi javnog sektora, a urađen je u skladu s Međunarodnim standardima interne revizije i u skladu sa stečenim iskustvima u okviru projekta EU namijenjenih pružanju tehničke podrške našoj zemlji u oblasti reforme upravljanja javnim finansijama ("PIFC" i "PIFC 3").
- Priručnik za reviziju učinka za interne revizore u institucijama BiH (Odluka o donošenju Priručnika objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 81/19) pruža smjernice i objašnjenja, kojim se olakšava razumijevanje i primjena revizorskih procedura u procesu vršenja revizije učinka. Priručnik je izrađen u skladu s Međunarodnim standardima vrhovnih revizorskih institucija, metodologijom rada za interne revizore u institucijama BiH, te primjerima dobre prakse zemalja Evropske unije i stečenim iskustvima u toku rada²⁰.
- Standarde interne revizije u institucijama BiH je CHJ objavila Odlukom o usvajanju standarda interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 93/17)²¹. Ovom odlukom je definirano, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, da se vršenje interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine provodi u skladu s Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu interne revizije objavljenim od strane *The Institute of Internal Auditors*, a čiju primjenu je odobrio Koordinacioni odbor CJH, svojom Odlukom broj: KO-12/17 od 06.12.2017. godine. Standardi predstavljaju skup zahtjeva za profesionalno vršenje interne revizije i procjenu

²⁰ Priručnik je CHJ izradila u saradnji s ekspertima Nacionalne akademije za ekonomiju i finansije Ministarstva finansija Kraljevine Nizozemske i internim revizorima iz institucija BiH, članovima radnih grupa.

²¹ Prije objavljivanja ove Odluke standardi su bili objavljeni kao sastavni dio metodologije rada, u Priručniku za internu reviziju u institucijama BiH sa standardima interne revizije, "Službeni glasnik BiH", broj 82/11.

efektivnosti učinka interne revizije zasnovanih na principima, kojih su obavezni pridržavati se interni revizori u institucijama BiH, kako je to definisano Zakonom o internoj reviziji.

- Pored objavljenih Standarda interne revizije, interni revizori u svom radu koriste i druge propise (pravilnike, procedure, smjernice i sl), ali i druge standarde i smjernice koji su primjenjivi za rad internih revizora, kao što su INTOSAI standardi (ISSAI) i smjernice (INTOSAI GOV), a koje je Koordinacioni odbor vrhovnih revizorskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizorskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 38/11).
- Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH²² pruža detaljna uputstva i smjernice o načinu provođenja internog i eksternog ocjenjivanja, kao obavezujućih procedura definiranih standardima interne revizije, kojim se daje potvrda da je osiguran kvalitet usluga koje pruža revizija. Pravilnikom je definiran i način provođenja kontrole kvaliteta koju provodi CHJ u jedinicama interne revizije u svrhu nadzora nad implementacijom relevantnih propisa, za šta je odgovorna prema Zakonu o internoj reviziji institucija BiH.

Pored ovih dokumenata, objavljeni su i sljedeći zakonski i podzakonski propisi značajni za vršenje funkcije interne revizije u institucijama BiH:

- Zakon o internoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08 i 32/12),
- Odluka o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine "Službeni glasnik BiH", broj 59/19),
- Pravilnik o zapošljavanju internih revizora u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 99/14),
- Sporazum o vršenju funkcije interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 32/18),
- Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 7/15 i 89/18),
- Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvještavanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 56/17 i 65/19),
- Uputstvo o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 97/15),
- Pravilnik o korištenju Aplikacije za praćenje, upravljanje i izvještavanje o sistemu finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 21/22) i
- Odluka direktora CHJ MFiT BiH o imenovanju administratora za PIFC aplikaciju, broj: 02-1-02-214-1/22 od 25.08.2022. godine, objavljena na internet stranici MFiT BiH, u dijelu koji se odnosi na CHJ.

²² Odluka o donošenju Pravilnika objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 74/21.

4. KONSOLIDIRANI IZVJEŠTAJ O INTERNOJ REVIZIJI PREMA GODIŠNJIM IZVJEŠTAJIMA JIR ZA 2022. GODINU

Na osnovu godišnjih izvještaja jedinica interne revizije CHJ je pripremila Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije. Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije daje informacije o aktivnostima CHJ, zakonodavnom okviru interne revizije u institucijama BiH, jedinicama interne revizije u institucijama BiH s pregledom institucija iz njihove nadležnosti, izvještajima interne revizije o planovima jedinica interne revizije, revidiranim oblastima, datim preporukama interne revizije, stepenu realizacije preporuka, te poštovanju standarda i metodologije rada od strane jedinica interne revizije. Također, u Izvještaju je dat i pregled uspostavljanja i razvoja sistema interne revizije, rezultatima godišnjeg pregleda kvaliteta, koji je provela CHJ, kao i informacije o Strategiji razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine i Operativnom godišnjem akcionom planu Strategije za 2022. godinu, te poduzetim aktivnostima na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH od strane jedinica interne revizije, institucija BiH i CHJ.

4.1. Jedinice interne revizije institucija BiH – pregled uspostavljanja

U narednom tabelarnom pregledu je 19 institucija, u kojima je predviđeno uspostavljanje interne revizije, u zavisnosti od nivoa funkcionalne i kadrovske uspostavljenosti interne revizije koja je uređena Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH i Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH, svrstano u tri grupe, dok su u četvrtom dijelu tabele dati podaci za javno preduzeće u kojem je interna revizija uspostavljena u skladu s navedenim propisima.

Tabela br. 1

I)	Institucije u kojima je JIR funkcionalno i kadrovski u potpunosti uspostavljena u skladu s propisima iz oblasti interne revizije
1.	Parlamentarna skupština BiH
2.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH
3.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH
4.	Ministarstvo civilnih poslova BiH
5.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
6.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH
7.	Granična policija BiH
8.	Državna agencija za istrage i zaštitu
9.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH

10.	Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH – IDDEEA	
11.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH	
12.	Sud BiH	
II)	Institucije u kojima je JIR uspostavljena u skladu s propisima iz oblasti IR, ali nije kadrovski u potpunosti popunjena	
13.	Ministarsvo finansija i trezora BiH	<u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JIR u skladu s predviđenim brojem izvršilaca (popunjene 2 ²³ od predviđene četiri pozicije)
14.	Ministarstvo odbrane BiH	<u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JIR u skladu s predviđenim brojem izvršilaca (popunjene 3 ²⁴ od predviđene četiri pozicije)
15.	Ministarstvo pravde BiH	<u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JIR u skladu s predviđenim brojem izvršilaca (popunjena 1 ²⁵ od predviđene tri pozicije)
16.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	<u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JIR u skladu s predviđenim brojem izvršilaca (popunjena 1 ²⁶ od predviđene dvije pozicije)
17.	Ministarstvo sigurnosti BiH	<u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JIR u skladu s predviđenim brojem izvršilaca (popunjena jedna od predviđene dvije pozicije) ²⁷ .
III)	Institucije u kojima interna revizija nije uspostavljena u skladu s relevantnim propisima	
18.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH	<u>Obrazloženje:</u> Popunjene dvije pozicije internog revizora prema važećem pravilniku o unutrašnjoj organizaciji, koji nije usklađen s propisima iz oblasti IR-a.
19.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovitbi – BHANSA	<u>Obrazloženje:</u> Popunjena pozicija internog revizora prema važećem pravilniku o unutrašnjoj organizaciji, koji nije usklađen s propisima iz oblasti IR-a.
IV)	Javna preduzeća	
20.	Radio-televizija BiH (BHRT)	<u>Obrazloženje:</u> U 2020. godini okončane su aktivnosti na uspostavljanju i kadrovskom popunjavanju JIR-a, u skladu s relevantnim propisima.

Iz prethodne tabele vidimo da je zaključno sa 31. 12. 2022. godine interna revizija u potpunosti uspostavljena, u skladu s važećim propisima, u dvanaest institucija i to: Parlamentarnoj skupštini BiH, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Ministarstvu vanjskih poslova BiH, Ministarstvu civilnih poslova BiH, Ministarstvu vanjske trgovine i

²³ JIR MFiT BiH je do 17. 10. 2022. imala popunjene tri pozicije od četiri predviđene. Zbog prelaska u drugu instituciju jednog internog revizora, u JIR MFiT BiH od 17. 10. 2022. upražnjene su dvije pozicije internog revizora.

²⁴ Ministarstvo odbrane BiH obavijestilo je CHJ (*akt MO BiH broj: 15-16-1-496-2/23 od 8. 2. 2023*), da je pokrenulo konkursnu proceduru za popunjavanje upražnjene pozicije rukovodioca JIR MO BiH.

²⁵ JIR MP BiH je u izvještajnom periodu imala popunjenu samo poziciju rukovodioca JIR. Od 9. 1. 2023. godine popunjena je jedna od ukupno dvije sistematizovane pozicije internog revizora.

²⁶ U JIR MKT BiH je od 12. 9. 2021. popunjena samo pozicija rukovodioca JIR, dok je upražnjena pozicija internog revizora. Od navedenog datuma (12. 9. 2021) pretao je da teče radni odnos internom revizoru, zbog zasnivanja radnog odnosa u drugoj instituciji.

²⁷ Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva sigurnosti BiH, koji je u dijelu interne revizije usklađen s relevantnim propisima, usvojen je na 57. sjednici Vijeća ministara BiH održanoj 9. 11. 2022. godine. Popunjena je pozicija internog revizora, dok je upražnjena pozicija rukovodioca JIR MSB BiH.

ekonomskih odnosa BiH, Graničnoj policiji BiH, Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, Upravi za indirektno oporezivanje BiH, Agenciji za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka, Službi za zajedničke poslove institucija BiH i Sudu BiH.

Pet institucija uspostavile su jedinicu interne revizije u skladu s važećim propisima, ali nisu kadrovski u potpunosti popunile jedinicu osobljem interne revizije, a to su: Ministarstvo finansija i trezora BiH, Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo pravde BiH, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH i Ministarstvo sigurnosti BiH.

Dvije institucije su uspostavile internu reviziju na osnovu važećeg pravilnika o unutrašnjoj organizaciji, koji nije usklađen s propisima iz oblasti interne revizije, a to su: Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA.

Pravilnik Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH je u proceduri izmjene.²⁸

Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA jedina je institucija koja nije pripremila i dostavila CHJ prijedlog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji, koji je u dijelu koji se odnosi na internu reviziju usklađen s relevantnim propisima, do perioda izrade ovog izvještaja, a što je obaveza BHANSA-e koja je utvrđena propisima kojim se definira način uspostavljanja interne revizije u institucijama BiH²⁹ i zaključkom Vijeća ministara BiH, sa 54. sjednice održane 28. 7. 2022. godine.³⁰

Registar Jedinica interne revizije i Registar rukovodilaca jedinica interne revizije i internih revizora vodi CHJ. Na osnovu podataka evidentiranih u navedenim registrima, na poslovima interne revizije u 19 jedinica interne revizije institucija BiH i jednom javnom preduzeću (ukupno 20 institucija), koliko ih je uspostavljeno na dan 31. 12. 2022. godine, zaposlena su ukupno 42 interna revizora.

Kada analiziramo stanje u institucijama BiH u pogledu uspostavljanja i kadrovskog popunjavanja jedinica interne revizije, bez javnog preduzeća, potrebno je naglasiti da, od broja ukupno uspostavljenih jedinica interne revizije (19), njih dvanaest je u potpunosti i uspostavljeno i kadrovski popunjeno u skladu s relevantnim propisima, što u procentima iznosi 63% od ukupno uspostavljenih jedinica. U izvještajnom periodu došlo je do smanjenja broja osoblja interne revizije u jednoj jedinici interne revizije³¹, dok su popunjene upražnjene pozicije internog revizora u dvije jedinice interne revizije³², što je doprinijelo povećanju ukupnog broja internih revizora i to za jednog revizora. Prema podacima iz registara koje vodi CHJ, broj internih revizora u institucijama BiH (bez javnog preduzeća BHRT) je sa 39

²⁸ Nakon što su pribavljena potrebna mišljenja na pravilnik DKPT-a, pravilnik je 9. 11. 2022. uvršten na sjednicu Vijeća ministara BiH, ali nije usvojen. U decembru 2022. godine pripremljen je i poslat nacrt pravilnika DKPT-a radi prikupljanja mišljenja od nadležnih institucija (informacija DKPT od 22. 12. 2022. godine).

²⁹ Odluka o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19).

³⁰ Zaključak broj 2. donijet na 54. sjednici VM BiH od 28. 7. 2022. godine. Nakon zaprimanja obavještenja o donošenju zaključaka Vijeća ministara BiH, s navedene sjednice, CHJ MFT BiH je o istim upoznala nadležne institucije (dopisi CHJ MFiT BiH od 17. 10. 2022. godine).

³¹ Jedinica interne revizije MFiT BiH.

³² JIR MCP BiH i JIR MVTEO BiH.

povećan na 40 u 19 jedinica interne revizije, koliko ih ima zaposleno u institucijama BiH na dan 31. 12. 2022. godine.

4.2. Nadležnost jedinica za internu reviziju

Nadležnost svake od 19 jedinica interne revizije institucija BiH, koliko bi ih ukupno trebalo biti uspostavljeno u institucijama BiH, definirana je Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH.

Od 19 uspostavljenih jedinica interne revizije u institucijama BiH (navedene u Tabeli br. 1), deset jedinica interne revizije vrši funkciju interne revizije samo u jednoj, matičnoj instituciji. To su jedinice interne revizije u: Ministarstvu odbrane BiH, Ministarstvu vanjskih poslova BiH, Upravi za indirektno oporezivanje BiH, Graničnoj policiji BiH, Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, Agenciji za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH, Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH, Službi za zajedničke poslove institucija BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH.

Preostalih devet jedinica interne revizije, u skladu s usvojenim decentraliziranim modelom uspostavljanja i organiziranja sistema interne revizije u institucijama BiH, funkciju interne revizije vrše za nekoliko institucija u skladu s Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH.

U skladu s tim, *Jedinica interne revizije Parlamentarne skupštine BiH* nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u Parlamentarnoj skupštini BiH, Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, Agenciji za zaštitu ličnih podataka u BiH, Uredu za razmatranje žalbi po javnim nabavkama, Centralnoj izbornoj komisiji BiH, Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH i Službenom listu BiH.

Jedinica interne revizije Parlamentarne skupštine BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama za koje je nadležna.

U izvještajnom periodu ova jedinica vršila je reviziju, u skladu s usvojenim planovima, u Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH i Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH. U ukupno četiri institucije provedene su naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizorskih izvještaja izdatih u prethodnoj godini. Podaci o obavljenim revizijama prikazani su u tabelama br. 2, 3 i 4.

Centralna jedinica za internu reviziju Ministarstva finansija i trezora BiH vrši funkciju interne revizije u: Ministarstvu finansija i trezora BiH, Predsjedništvu BiH, Agenciji za državnu službu BiH, Agenciji za javne nabavke BiH, Agenciji za osiguranje u BiH, Agenciji za statistiku BiH, Arhivu BiH, Generalnom sekretarijatu Vijeća ministara BiH, Direkciji za evropske integracije BiH, Direkciji za ekonomsko planiranje BiH, Uredu koordinatora za reformu javne uprave, Memorijalnom centru Srebrenica – Potočari, Odboru državne službe za žalbe, Uredu za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH i Centralnoj harmonizacijskoj jedinici MFiT BiH.

Do sada su sve od navedenih institucija, osim Predsjedništva BiH, potpisale Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelju interne revizije sa Centralnom jedinicom za internu reviziju MFiT BiH.

U izvještajnom periodu ova jedinica interne revizije vršila je reviziju, u skladu s usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu finansija i trezora BiH, Agenciji za statistiku BiH, Direkciji za ekonomsko planiranje BiH i Uredu koordinatora za reformu javne uprave. U ukupno osam institucija provedene su aktivnosti u vezi s praćenjem realizacije preporuka iz revizorskih izvještaja izatih u prethodnom periodu. Detalji o institucijama u kojim je u izvještajnom periodu vršena revizija, kao i o obavljenim internim revizijama, prikazani su u tabelarnim pregledima (tabela br. 2, 3. i 4).

Jedinica interne revizije Ministarstva komunikacija i prometa BiH nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, Agenciji za poštanski promet BiH, Direkciji za civilno zrakoplovstvo BiH, Regulatornoj agenciji za komunikacije i Regulatornom odboru željeznica BiH.

Jedinica interne revizije Ministarstva komunikacija i prometa BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama iz svoje nadležnosti.

U izvještajnom periodu ova jedinica obavljala je internu reviziju, u skladu s usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, Direkciji za civilno zrakoplovstvo o BiH i Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH.

Jedinica interne revizije Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Institutu za nestale osobe BiH i Fondu za povratak BiH.

Jedinica interne revizije pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama iz svoje nadležnosti.

U izvještajnom periodu ova jedinica obavljala je internu reviziju, u skladu s usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Institutu za nestale osobe BiH i Fondu za povratak BiH, što je detaljno prikazano u tabelama br. 2, 3 i 4.

Jedinica interne revizije Ministarstva pravde BiH nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Ministarstvu pravde BiH, Pravobranilaštvu BiH, Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH i Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH.

Jedinica interne revizije Ministarstva pravde BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama iz svoje nadležnosti.

U izvještajnom periodu ova jedinica je obavljala internu reviziju, u skladu s odobrenim strateškim i godišnjim planovima, u Ministarstvu pravde BiH, Pravobranilaštvu BiH i Visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH, što je detaljno prikazano u tabelarnim pregledima (tabela br. 2, 3 i 4).

Jedinica interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Ministarstvu civilnih poslova BiH, Agenciji za antidoping kontrolu BiH, Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH, Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH, Agenciji za rad i zapošljavanje u BiH, Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH, Državnoj regulatornoj agenciji za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH, Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika BiH, Centru za informisanje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja u BiH i Centru za uklanjanje mina u BiH - *BHMAC*.

Jedinica interne revizije Ministarstva civilnih poslova BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge interne revizije.

U izvještajnom periodu ova jedinica vršila je reviziju, u skladu s odobrenim strateškim i godišnjim planovima, u Ministarstvu civilnih poslova BiH, Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH i Državnoj regulatornoj agenciji za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH.

Jedinica interne revizije Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Agenciji za sigurnost hrane BiH, Agenciji za nadzor nad tržištem BiH, Agenciji za promociju stranih ulaganja u BiH, Institutu za akreditiranje BiH, Institutu za intelektualno vlasništvo BiH, Institutu za metrologiju BiH, Institutu za standardizaciju BiH, Instituciji ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH, Uredu za veterinarstvo BiH, Uredu za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju u BiH, Komisiji za koncesije BiH, Konkurencijskom vijeću BiH, Upravi BiH za zaštitu zdravlja bilja, Vijeću za državnu pomoć BiH i Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju.

Jedinica interne revizije Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge interne revizije.

U izvještajnom periodu ova jedinica vršila je reviziju, u skladu s usvojenim strateškim i godišnjim planovima Jedinice u Instituciji ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH, Institutu za akreditiranje BiH i Institutu za intelektualno vlasništvo BiH, dok su u Uredu za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju u BiH, Uredu za veterinarstvo BiH i Upravi BiH za zaštitu zdravlja bilja, provedene naknadne revizije, što je detaljno prikazano u tabelama br. 2, 3 i 4.

Jedinica interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u: Ministarstvu sigurnosti BiH, Agenciji za policijsku podršku, Agenciji za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agenciji za školovanje i stručno osposobljavanje kadrova i Službi za poslove sa strancima BiH.

Jedinica interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH potpisala je Povelju interne revizije i Sporazum o vršenju funkcije interne revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge interne revizije.

U izvještajnom periodu interna revizija Ministarstva sigurnosti BiH provela je naknadne revizije u Ministarstvu sigurnosti BiH, u skladu s odobrenim strateškim i godišnjim planom rada interne revizije, u svrhu praćenje realizacije preporuka datih u revizorskim izvještajima iz prethodne godine.

Jedinica interne revizije Suda BiH nadležna je za vršenje funkcije interne revizije u Sudu BiH i Tužilaštvu BiH.

Jedinica interne revizije Suda BiH potpisala je Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelju interne revizije s Tužilaštvom BiH, dok je u matičnoj instituciji (Sud BiH), također, donesena Povelja interne revizije, kako je to i predviđeno relevantnim propisima.

U izvještajnom periodu Jedinica interne revizije Suda BiH vršila je reviziju, u skladu s odobrenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Sudu BiH i Tužilaštvu BiH.

Svaka od 19 jedinica interne revizije u institucijama BiH, kao i javno preduzeće Radio-televizija BiH, koliko ih je ukupno uspostavljeno, imala je obavezu da, u skladu s čl. 15. i 19. Zakona o internoj reviziji institucija BiH, dostavi godišnji izvještaj koji je osnova za izradu Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije u institucijama BiH.

Godišnji izvještaj interne revizije za 2022. godinu dostavile su sve jedinice interne revizije. Detalji o izvršenim revizijama dati su u tabelama br. 2, 3 i 4.

4.3. Godišnji izvještaji jedinica interne revizije

Sve jedinice interne revizije su u skladu sa zakonskim obavezama sačinile strateške (trogodišnje) planove interne revizije, u skladu s procjenom rizika, i na osnovu njih odgovarajuće godišnje planove. Planovi jedinica interne revizije odobreni su od strane rukovodioca institucije u svim institucijama u kojima su jedinice, u skladu s raspoloživim resursima, planirale vršiti reviziju u izvještajnom periodu.

U svojim godišnjim izvještajima jedinice interne revizije navele su da su interni revizori u svom radu poštovali i pridržavali se odredaba Etičkog kodeksa internih revizora, Povelje interne revizije, Priručnika za internu reviziju i Standarda interne revizije u institucijama BiH, kao i drugih propisa kojima se uređuje oblast interne revizije u institucijama BiH.

Također, u svojim godišnjim izvještajima jedinice interne revizije navele su i da su izvještaji interne revizije rađeni u skladu s metodologijom definiranom u Priručniku za internu reviziju i drugim propisima objavljenim i odobrenim od strane CHJ.

Za izvještajni period CHJ je izvršila planirani godišnji pregled kvaliteta, na osnovu uvida u dokumentaciju koju su dostavile jedinice interne revizije u svrhu izrade Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije u institucijama BiH za 2022. godinu, što je detaljno obrazloženo u tački 5. ovog izvještaja.

U narednom periodu CHJ će kroz periodične preglede kvaliteta, koji se provode u prostorijama jedinica interne revizije, biti u prilici izvršiti detaljan uvid u poštovanje i primjenu metodologije rada od strane jedinica interne revizije, što je i predviđeno Pravilnikom

o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 74/21), koji je stupio na snagu 1. 1. 2022. godine. Prvi takav pregled CHJ će, u skladu s godišnjim planom, provesti u 2023. godini.

U narednoj tabeli dat je pregled jedinica interne revizije i institucija u kojima je u izvještajnom periodu vršena interna revizija, zajedno s podacima o potpisanim poveljama interne revizije³³ i planovima interne revizije, kao i planiranim i realiziranim internim revizijama.

Tabela br. 2

R. br.	JIR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR (GP IR)	Planiran broj redovnih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP	Realiziran broj redovnih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovnih IR	Realiziran broj naknadnih IR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ IR	% izvršenja redovnih i naknadnih revizija iz GP IR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1.	JIR Parlamentarne skupštine BiH	Podaci navedeni 1.1-1.3.			2*	2*	2	*	-	100%
1.1.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije BiH	Da	Da	Da	1	1	1	*	-	100%
1.2.	Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH	Da	Da	Da	1	1	1	*	-	100%
1.3.	<i>*U izvještajnom periodu provedeno je i šest naknadnih revizija u svrhu praćenja realizacije preporuka iz revizorskih izvještaja sačinjenih u 2021, koje su provedene u četiri institucije (Parlamentarna skupština BiH, Agencija za zaštitu ličnih podataka BiH, Centralna izborna komisija BiH i Službeni list BiH)</i>									
2.	JIR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	Podaci navedeni 2.1-2.3.			8	8	4	4	1	100%
2.1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	Da	Da	Da	4	4	2	2	1	100%
2.2.	Institut za nestale osobe BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
2.3.	Fond za povratak BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%

³³ Podaci o svim institucijama koje su potpisale Povelju IR, kao i institucija koje nisu potpisale Povelju, navedeni su u tački 4.2. ovog izvještaja, dok su u Tabeli br. 2 navedeni podaci samo za institucije u kojima je vršena revizija u 2022. godini.

³⁴ Pod "redovnim internim revizijama" podrazumijeva se pružanje nezavisnog, objektivnog uvjeravanja (što uključuje objektivni pregled i ocjenu dokaza od strane interne revizije radi osiguranja mišljenja i zaključaka o predmetu revizije) i savjetodavnih usluga, koje su planirane strateškim i godišnjim planovima interne revizije odobrenim od strane rukovodioca institucije.

³⁵ "Naknadne interne revizije" provode se, u skladu s relevantnim propisima i odobrenim planovima interne revizije, u određenom periodu nakon izvršene redovne revizije u svrhu utvrđivanja da li su realizovane preporuke iz revizorskih izvještaja.

³⁶ Revizije pokrenute na zahtjev rukovodioca institucije.

R. br.	JIR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR (GP IR)	Planiran broj redovnih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP	Realiziran broj redovnih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovnih IR	Realiziran broj naknadnih IR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ IR	% izvršenja redovnih i naknadnih revizija iz GP IR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
3.	JIR Ministarstva vanjskih poslova BiH	Da	Da	Da	10	20	8	12	-	100% ³⁷
4.	JIR Ministarstva civilnih poslova BiH	Podaci navedeni 4.1-4.3.			*	3	1	2	-	*
4.1.	<i>Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH</i>	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
4.2.	<i>Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH</i>	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
4.3.	<i>Ministarstvo civilnih poslova BiH</i>	Da	Da	Da	*	1	1 ³⁸	-	-	39*
5.	JIR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Podaci navedeni 5.1-5.6.			6	6	3	3	-	100%
5.1.	<i>Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH</i>	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
5.2.	<i>Institut za akreditiranje BiH</i>	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
5.3.	<i>Institut za intelektualno vlasništvo BiH</i>	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
5.4.	<i>Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH</i>	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
5.5.	<i>Ured za veterinarstvo BiH</i>	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
5.6.	<i>Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja</i>	Da	Da	Da	1	1	-	1	-	100%
6.	JIR Uprave za indirektno oporezivanje BiH	Da	Da	Da	6	6	3	3	-	100%
7.	JIR Granične policije BiH	Da	Da	Da	4	4	1	3	-	100%
8.	JIR Državne agencije za istrage i zaštitu – SIPA	Da	Da	Da	4	4	-	4	-	100%
9.	JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH	Da	Da	Da	4	4	4	-	-	100%
10.	JIR Agencije za identifikacione dokumente, evidencije i razmjenu podataka	Da	Da	Da	6	6	3	3	-	100%

³⁷ U toku 2022. godine JIR MVP BiH realizirala je više naknadnih revizija nego što je to bilo planirano Godišnjim planom ove jedinice. Ukupno je realizirala 12 naknadnih revizija, od kojih su ukupno dvije planirane Godišnjim planom rada JIR MVP BiH.

³⁸ Okončana jedna revizija koja je započeta u 2021. godini.

³⁹ Ne raspoložemo adekvatnim i preciznim podacima. Podaci iz Godišnjeg izvještaja JIR MCP BiH nisu usklađeni s planovima rada JIR MCP koji su dostavljeni CHJ.

R. br.	JIR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR (GP IR)	Planiran broj redovnih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP	Realiziran broj redovnih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovnih IR	Realiziran broj naknadnih IR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ IR	% izvršenja redovnih i naknadnih revizija iz GP IR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
11.	JIR Službe za zajedničke poslove institucija BiH	Da	Da	Da	11	9 ⁴⁰	4	5	-	82%
12.	JIR Suda BiH	Podaci navedeni 12.1- 12.2.			7	7	4	3	-	100%
12.1	Sud BiH	Da	Da	Da	4	4	2	2	-	100%
12.2	Tužilaštvo BiH	Da	Da	Da	3	3	2	1	-	100%
13.	Centralna jedinica za internu reviziju MFT BiH – JIR MFT BiH	Podaci navedeni 13.1- 13.5.			5	4	4	*	-	80%
13.1	Ministarstvo finansija i trezora BiH	Da	Da	Da	2	1	1	-	-	50%
13.2	Agencija za statistiku BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
13.3	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
13.4	Ured koordinatora za reformu javne uprave u BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
13.5	*U izvještajnom periodu provedene su i aktivnosti na praćenju realizacije preporuka iz revizorskih izvještaja sačinjenih u 2020. i 2021.god. u osam institucija (Arhiv BiH, ADS, Agencija za JN, Agencija za osiguranje, Agencija za statistiku, Generalni sekretarijat VM BiH, Memorijalni centar Srebrenica-Potočari i Ured za zakonodavstvo VM BiH)									
14.	JIR Ministarstva odbrane BiH	Da	Da	Da	13	13	6	7	-	100%
15.	JIR Ministarstva pravde BiH	Podaci navedeni 15.1-15.3.			5	5	3	2	-	100%
15.1.	Ministarstvo pravde BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
15.2.	Pravobranilaštvo BiH	Da	Da	Da	1	1	1	-	-	100%
15.3.	Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
16.	JIR Ministarstva komunikacija i prometa	Podaci navedeni 16.1-16.3.			5	3*	2*	1	-	66%
16.1.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	Da	Da	Da	2	1	1	-	-	50%
16.2.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH	Da	Da	Da	1	* ⁴¹	*	-	-	30%*

⁴⁰ Pored navedenog broja revizija (9), u izvještajnom periodu započeta je i još jedna redovna revizija koja je, usljed nemogućnosti raspolaganja kompletnom dokumentacijom, odložena za naredni period kada se steknu potrebni uslovi za njeno provođenje.

⁴¹ U izvještajnom periodu je pokrenuta planirana revizija, ali ista nije okončana do kraja 2022. godine.

R. br.	JIR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom periodu	Potpisana Povelja IR	Donesen Strateški plan IR	Donesen Godišnji plan IR (GP IR)	Planiran broj redovnih ³⁴ i naknadnih ³⁵ revizija u GP	Realiziran broj redovnih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovnih IR	Realiziran broj naknadnih IR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ³⁶ IR	% izvršenja redovnih i naknadnih revizija iz GP IR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
16.3.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH	Da	Da	Da	2	2	1	1	-	100%
17.	JIR Ministarstva sigurnosti BiH	Da	Da	Da	4	2	-	2	-	50%
18.	JIR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	Da	Da	Da	7	7	4	3	-	100%
19.	IR Agencije za pružanje usluga u vazdušnoj plovidbi – BHANSA	Da	Da	Da	6	5	3	2	-	83%
20.	JIR Radio-televizije BiH	Da	Da	Da	5	5	2	3	-	100%
Ukupno u 2022. godini							61	76 ⁴²	1	-
Ukupno U 2021. GODINI							74	56	3	-
Ukupno U 2020. GODINI							50	47	3	-
Ukupno U 2019. GODINI							44	53	5	-
Ukupno U 2018. GODINI							73	47	5	-
Realizirano ukupno 138 revizija										-
133 revizije										-
100 revizija										-
102 revizije										-
125 revizija										-

Iz prethodne tabele uočava se da je u 2022. godini 20 jedinica interne revizije za izvještajni period sačinilo ukupno 138 revizorskih izvještaja. Od broja ukupno izvršenih revizija (138), 62 izvještaja se odnose na revizije u kojima su revizori, na osnovu revizorskih nalaza, dali stručno revizorsko mišljenje o revidiranim područjima (61 redovna revizija i jedna *ad hoc* revizije), dok se nešto malo više od polovine revizorskih izvještaja (76) odnosi na naknadne preglede kroz koje je praćena primjena preporuka datih u ranijim izvještajima.

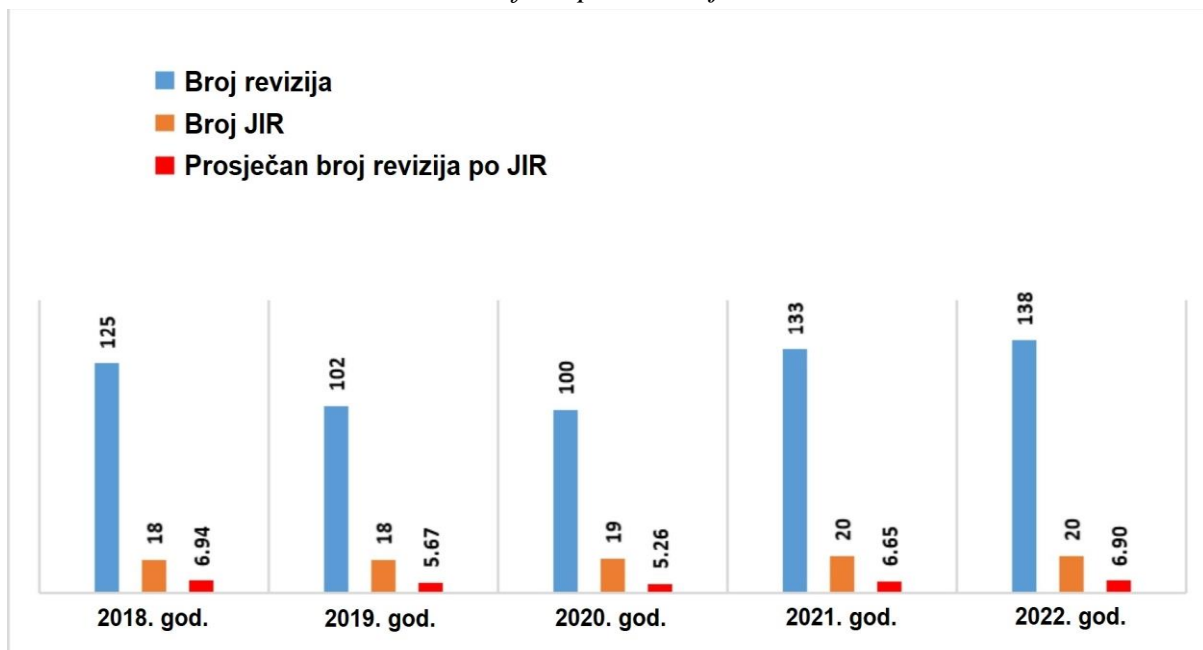
U svrhu praćenja učinka i efikasnosti jedinica interne revizije u prethodnoj tabeli navedeni su i podaci o broju ukupno provedenih revizija iz prethodna četiri godišnja konsolidirana izvještaja koje je sačinila CHJ. U nastavku navodimo ukupan broj izvršenih revizija prema godinama, zajedno s podacima o ukupnom broju uspostavljenih jedinica interne revizije za predmetnu godinu i vrsti revizija:

⁴² U ovaj broj uključene su i naknadne revizije navedene u tabeli pod rednim brojem 1.3. i 13.5.

- U 2021. godini 20 jedinica interne revizije sačinilo je ukupno 133 revizorska izvještaja, od kojih su 74 redovne revizije, tri *ad hoc* revizije i 56 naknadnih revizija;
- U 2020. godini 19 jedinica interne revizije izvršilo je ukupno 100 revizija, od kojih je 50 redovnih, tri *ad hoc* i 47 naknadnih revizija;
- U 2019. godini 18 jedinica interne revizije izvršilo je ukupno 102 revizije, od kojih su 44 redovne, pet *ad hoc* i 53 naknadne revizije;
- U 2018. godini 18 jedinica interne revizije izvršilo je ukupno 125 revizija, od kojih su 73 redovne, pet *ad hoc* i 47 naknadnih revizija.

Naredni grafički prikaz daje pregled na godišnjem nivou ukupnog broja izvršenih revizija, broja uspostavljenih jedinica interne revizije i prosječnog broja izvršenih revizija prema jedinici interne revizije, za period 2018 – 2022. godina.

Grafički prikaz broj 1.

Iz prethodnog grafikona uočava se da je u posmatranom petogodišnjem periodu najmanje izvršeno revizija u 2020. godini, kada je prosječan broj izvršenih revizija prema JIR-u iznosio 5,26 revizija, dok je najveći prosječni broj izvršenih revizija prema JIR-u ostvaren u 2018. godini (6,94). Prosječan broj izvršenih revizija, posmatrano prema jedinici interne revizije, za navedeni petogodišnji period iznosi 6,29 revizija prema JIR-u (598 revizija/95 JIR; zbirni podaci za pet godina).

Kada se izvrši uporedna analiza podataka o ukupnom broju izvršenih revizija i vrstama revizija (podaci navedeni u tabeli broj 2) za posljednje dvije izvještajne godine (2021. i 2022.), u kojima je isti broj uspostavljenih jedinica interne revizije (20), može se konstatovati da je u 2022. godini došlo do blagog povećanja ukupnog broja izvršenih revizija u odnosu na prethodnu godinu i to za 3,76% (sa 133 na 138 internih revizija).

Međutim, kada se izuzmu naknadne revizije koje čine sastavni dio revizorskog angažmana (redovnih i *ad hoc* revizija) u svrhu utvrđivanja da li su realizirane preporuke i da li je

postignut željeni efekat, uočava se da je u izvještajnom periodu došlo do smanjenja broja revizorskih angažmana sa 74 na 61 (za 13⁴³) što u procentima iznosi 17,6%.

Navedeno smanjenje broja redovnih revizija nije nimalo zanemariv podatak posebno kada se uzme u obzir da su skoro sve jedinice interne revizije u potpunosti realizirale svoje godišnje planove rada, što znači da su za izvještajnu godinu planirale manji broj redovnih revizija u odnosu na prethodnu, 2021. godinu. Ovo su zbirni podaci, za svih 20 jedinica koje su vršile funkciju interne revizije u prethodne dvije godine.

Kao i u svakoj profesiji očekuje se da i interna revizija, uporedo s razvojem znanja, vještina i iskustva osoblja, unapređuje segment planiranja i organizacije rada, što će doprinijeti većoj efikasnosti u radu i u konačnici povećanju broja obavljenih revizija i datih preporuka, kao krajnjem rezultatu rada interne revizije.

Registar povelja interne revizije u kojem je evidentirano, zaključno s 31. 12. 2022. godine, ukupno 76 povelja, također vodi CHJ, što pokazuje da je 19 jedinica interne revizije potpisalo sa 76 institucija BiH dokument kojim su rukovodioci ovih institucija upoznati s načinom rada interne revizije, zadacima i ovlaštenjima internih revizora, u skladu s relevantnim propisima.

I jedinica interne revizije u javnom preduzeću Radio-televiziji BiH donijela je u proteklom periodu Povelju interne revizije, koja je usklađena s tekstom Povelje CHJ, te time ukupan broj potpisanih povelja u Registru koji vodi CHJ iznosi 77.

Podaci prema institucijama o broju sačinjenih izvještaja interne revizije i datim preporukama, te područjima revidiranja u izvještajnom periodu, zajedno s podacima o broju internih revizora u nadležnoj jedinici interne revizije dati su u tabeli broj 3.

Tabela br. 3.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoblja IR u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
1.1.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije u BiH – JIR PS BiH		1 redovna revizija	10	- Sprečavanje sukoba interesa;
1.2.	Institucija ombudsmana za ljudska prava – JIR PS BiH		1 redovna revizija	6	- Postupanje prema žalbama;
1.3.	Parlamentarna skupština BiH, Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH, Centralna izborna komisija BiH i Službeni list BiH - JIR PS BiH		Provedeno je ukupno šest naknadnih revizija, u svrhu praćenja realizacije preporuka iz izvještaja interne revizije sačinjenih u 2021. godini		

⁴³ Podaci se odnose samo na redovne revizije, bez *ad hoc* revizija.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoba IR u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
2.1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH – JIR MLJP BiH	2	5 (dvije redovne, dvije naknadne i jedna <i>ad hoc</i> revizija)	18 preporuka	- Grant podrške udruženjima nacionalnih manjina; - Grant podrške jedinicama lokalne samouprave; - Upotreba službenih vozila; - Naknadne revizije;
2.2.	Institut za nestale osobe BiH – JIR MLJP BiH		2 (jedna redovna i jedna naknadna)	4 preporuke	- Primjena metodologije za prelazak u viši platni razred; - Naknadna revizija;
2.3.	Fond za povratak BiH – JIR MLJP BiH		2 (jedna redovna i jedna naknadna revizija)	2 preporuke	- Plaćanje obaveza prema projektima iz udruženih sredstava; - Naknadna revizija;
3.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH – JIR MVP BiH	3	20 (osam redovnih i 12 naknadnih revizija)	48 preporuka	- Nabavka robe, usluga i radova; - Međunarodni ugovori – ratifikacija; - Prihodi od konzularnih taksi i plan rashoda Generalnog konzulata BiH u Frankfurtu; - Prihodi od konzularnih taksi i plan rashoda Ambasade BiH u Bernu; - Priprema budžeta; - Uspostavljanje i razvoj FUK-a; - Upravljanje ljudskim resursima; - Upravljanje službenim vozilima; - Naknadne revizije;
4.1.	Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH – JIR MCP BiH	3	1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
4.2.	Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH – JIR MCP BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
4.3.	Ministarstvo civilnih poslova BiH – JIR MCP BiH		1 redovna revizija	5	- Obračun i plaćanje troškova službenih putovanja;
5.1.	Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH – JIR MVTEO	3 ⁴⁴	1 redovna revizija	4 preporuke	- Upravljanje ljudskim resursima;

⁴⁴ Do 11. 5. 2022. godine u JIR MVTEO BiH popunjene su bile ukupno dvije pozicije: rukovodilac JIR-a i interni revizor. Od navedenog datuma popunjena je i preostala sistematizirana pozicija još jednog internog revizora.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoba – blja IR u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
	BiH				
5.2.	Institut za akreditiranje BiH – JIR MVTEO BiH		1 redovna revizija	5 preporuka	- Upravljanje ljudskim resursima;
5.3.	Institut za intelektualno vlasništvo BiH – JIR MVTEO BiH		1 redovna revizija	2 preporuke	- Upravljanje ljudskim resursima;
5.4.	Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH – JIR MVTEO BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
5.5.	Ured za veterinarstvo BiH – JIR MVTEO BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
5.6.	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja – JIR MVTEO BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
6.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH - JIR UIO BiH	4	6 (tri redovne i tri naknadne revizije)	37 preporuka	- Razvoj sistema FUK-a u UIO; - Upravljanje sudskim sporovima; - Efikasnost praćenja rezultata pokrenutih prekršajnih i krivičnih postupaka; - Naknadne revizije;
7.	Granična policija BiH – JIR GP BiH	2 ⁴⁵	4 (jedna redovna i tri naknadne revizije)	3 preporuke	- Popis imovine, obaveza i potraživanja; - Naknadne revizije;
8.	Državna agencija za istrage i zaštitu – JIR SIPA BiH	2	4 naknadne revizije	-	- Naknadne revizije koje su obuhvatile praćenje realizacije preporuka s dužim rokom izvršenja (takvih je 74) i preporuke iz revizorskih izvještaja iz 2021. godine (40 preporuka);
9.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH – JIR OSA BiH	2	4 redovne revizije	3 preporuke	- Obračun i isplata plata i naknada; - Blagajničko poslovanje; - Ljudski resursi; - Zakup poslovnih prostora;
10.	Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka	2	6 (tri redovne i tri naknadne revizije)	18 preporuka	- Planiranje po osnovu budžetskih rashoda u regionalnim centrima; - Praćenje i izvještavanje o provođenju direktnih sporazuma i konkurentskih postupaka javne nabavke;

⁴⁵ U izvještajnom periodu su bili smanjeni kapaciteti JIR GP, usljed porodijskog odsustva revizorke.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoba u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
	BiH – JIR IDDEEA				- Telekom. čvorišta mreže za prenos podataka – upravljanje troškovima; - Naknadne revizije;
11.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH – JIR SZP BiH	2	9 (četiri redovne i pet naknadnih revizija)	46 preporuka	- Dostupnost informacija na veb stranici SZP; - Uredsko poslovanje; - Prijem, evidentiranje, kontrola i plaćanje računa; - Planiranje, nabavka i upravljanje videonadzorom; - Naknadne revizije;
12.1	Sud BiH – JIR Suda BiH	2	4 (dvije redovne i dvije naknadne revizije)	14 preporuka	- Obračun i isplata plata; - Službena putovanja; - Naknadne revizije;
12.2	Tužilaštvo BiH – JIR Suda BiH		3 (dvije redovne i jedna naknadna revizija)	13 preporuka	- Korištenje i održavanje službenih vozila; - Obračun i isplata plata, - Naknadna revizija;
13.1	Ministarstvo finansija i trezora BiH – JIR MFiT BiH	2 (3) ⁴⁶	1 redovna revizija	3 preporuke	- Realizacija Strategije unapređenja upravljanja javnim finansijama, u dijelu "Planiranje i budžet"
13.2	Direkcija za ekonomsko planiranje – JIR MFiT BiH		1 redovna revizija	3 preporuke	- Upravljanje rizicima;
13.3	Agencija za statistiku BiH – JIR MFiT BiH		1 redovna revizija	1 preporuka	- Upravljanje rizicima;
13.4.	Ured koordinatora za reformu javne uprave u BiH – JIR MFiT BiH		1 redovna revizija	2 preporuke	- Upravljanje rizicima;
13.5	Arhiv BiH, ADS BiH, Agencija za javne nabavke BiH, Agencija za osiguranje BiH, Agencija za statistiku BiH, Generalni		Praćenje realizacije preporuka iz izvještaja interne revizije sačinjenih u 2020. i 2021. godini;		

⁴⁶ JIR MFiT BiH je do 17. 10. 2022. godine imala popunjene tri od pravilnikom predviđene četiri pozicije u JIR-u. Od 17. 10. 2022. godine jednom revizoru je prestao radni odnos zbog svojevoljnog prelaska u drugu instituciju.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoba u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
	sekretarijat VM BiH, Memorijalni centar Srebrenica-Potočari i Ured za zakonodavstvo VM BiH – JIR MFiT BiH				
14.	Ministarstvo odbrane BiH – JIR MO BiH	3	13 (šest redovnih i sedam naknadnih revizija)	31 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Angažiranje lica za obavljanje povremenih i privremenih poslova; - Evidentiranje materijalnih sredstava u skladišnim evidencijama; - Izdavanje resursa stacionarnih komunikacijskih čvorišta MO BiH; - Prestrukturiranje budžeta; - Refundacija bolovanja; - Obračun i isplata naknada za slučaj smrti, bolesti i invalidnosti zaposlenog; - Naknadne revizije;
15.1 .	Ministarstvo pravde BiH – JIR MP BiH	2 ⁴⁷	2 (jedna redovna i jedna naknadna revizija)	10 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Proces IT poslova ; - Naknadna revizija;
15.2 .	Pravobranilaštvo BiH – JIR MP BiH		1 redovna	8 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Proces FUK-a;
15.3 .	Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH – JIR MP BiH		2 (jedna redovna i jedna naknadna revizija)	8 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Planiranje i izvršenje budžeta; - Naknadna revizija;
16.1 .	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH – JIR MKP BiH	1	1 redovna revizija	6 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Elektronsko blagajničko poslovanje;
16.2 .	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH – JIR MKP BiH		*	-	*U izvještajnom periodu pokrenuta, ali nije okončana planirana redovna revizija "Elektronsko blagajničko poslovanje"
16.3 .	Regulatorna agencija za komunikacije BiH - JIR MKP BiH		2 (jedna redovna i jedna naknadna revizija)	3 preporuke	<ul style="list-style-type: none"> - Elektronsko blagajničko poslovanje; - Naknadna revizija;

⁴⁷ U izvještajnom periodu u JIR MP BiH popunjena je bila samo pozicija rukovodioca JIR-a. Od 9. 1. 2023.godine popunjena je i jedna od dvije sistematizirane pozicije internog revizora.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JIR	Broj osoblja IR u JIR	Broj konačnih izvještaja interne revizije	Broj datih preporuka IR	Teme obuhvaćene izvještajima interne revizije
17.	Ministarstvo sigurnosti BiH - JIR MSB BiH	1	2 naknadne revizije	-	- Naknadne revizije;
18.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela – JIR DKPT BiH	2	7 (četiri redovne i tri naknadne revizije)	8 preporuka	- Planiranje i izvršenje budžeta; - Sudski postupci i realizacija sudskih odluka; - Popis i otpis imovine, potraživanja i obaveza; - Izrada i realizacija planova i programa rada; - Naknadne revizije;
19.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - JIR BHANSA	1	5 (tri redovne i dvije naknadne revizije)	8 preporuka	- Troškovi naknada za prevoz; - Popis imovine i obaveza; - Zrakoplovno informiranje – <i>Notam</i> ; - Naknadne revizije;
20.	Radio-televizija BiH – JIR BHRT	2	5 (dvije redovne i tri naknadne revizije)	19 preporuka	- Javne nabavke; - Prihodi i potraživanja - Naknadne revizije;
Ukupno u 2022. godini		42 48	138*	348	U naknadne revizije uključene su i revizije navedene pod r.br. 1.3. i 13.5.
Ukupno u 2021. godini		41 49	133**	457	-
Ukupno u 2020. godini		40	100***	302	-
Ukupno u 2019. godini		36	102****	308	-
Ukupno U 2018. godini		35	125*****	455	-
Napomena: *Zbir od 138 internih revizija čini 61 redovna, 76 naknadnih i jedna <i>ad hoc</i> interna revizija. **Zbir od 133 interne revizije čini 74 redovnih, 56 naknadnih i tri <i>ad hoc</i> interne revizije. ***Zbir od 100 revizija čini 50 redovnih, 47 naknadnih i tri <i>ad hoc</i> interne revizije. ****Zbir od 102 revizije čini 44 redovne, 53 naknadne i pet <i>ad hoc</i> internih revizija. *****Zbir od 125 revizija čini 73 redovne, 47 naknadnih i pet <i>ad hoc</i> internih revizija.					

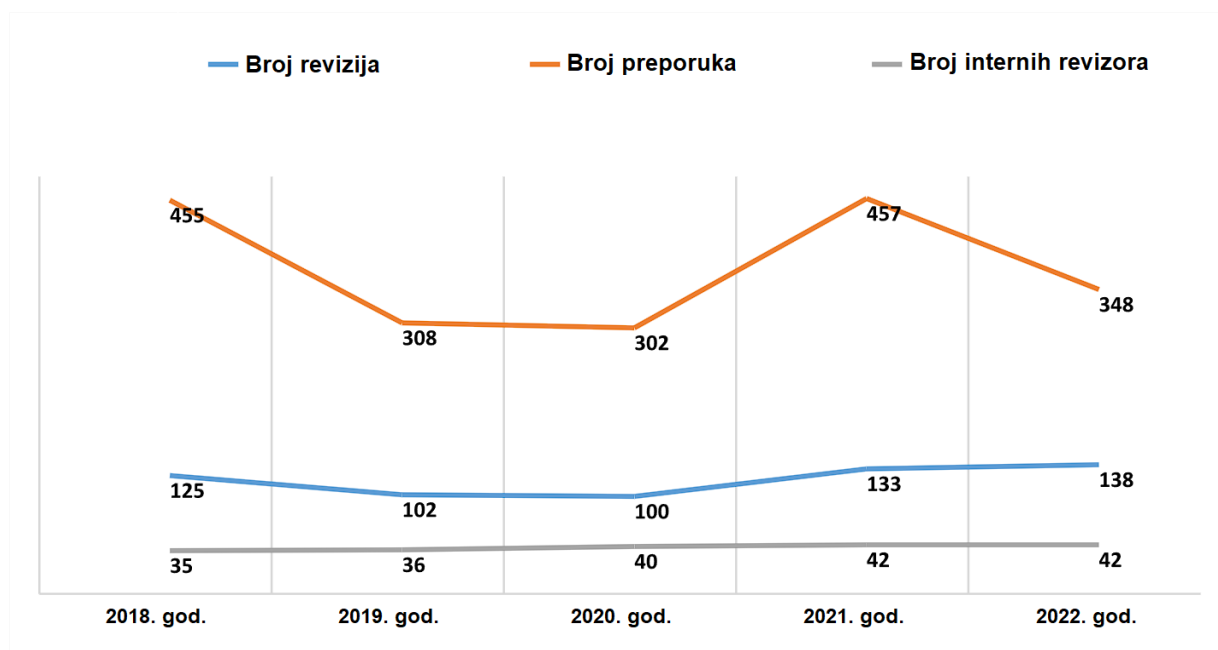
U prethodnoj tabeli, pored detaljnih podataka o izvršenim revizijama (broj i vrsta revizija, područje revidiranja, broj preporuka) u izvještajnom periodu za svaku od jedinica interne revizije, sadržani su i zbirni podaci, na godišnjem nivou, za prethodni petogodišnji period o izvršenim revizijama, datim preporukama i internim revizorima.

Navedeni zbirni podaci prikazani su i u sljedećem grafičkom prikazu.

⁴⁸ Odnosi se na broj osoblja na dan 31. 12. 2022. godine i nije uključeno osoblje kome je prestao radni odnos u toku godine (IR u MFiT BiH prestao radni odnos 17. 10. 2022)

⁴⁹ U ovaj broj (41) nije uključen interni revizor JIR MKP BiH kojem je prestao radni odnos u JIR-u 12. 9. 2022.

Grafički prikaz broj 2.

Iz prethodnog grafičkog prikaza uočavaju se oscilacije u broju ukupno izvršenih revizija u posmatranom petogodišnjem periodu, i u broju ukupno datih preporuka prema godinama. Broj izvršenih revizija kreće se u rasponu od 100 (2020.) do 138 (2022.), dok se broj datih preporuka kreće u rasponu od 308 (2019.) do 457 preporuka koliko je ukupno dato u 2021. godini.

Može se pretpostaviti da su na navedene oscilacije uticale vanredne okolnosti uzrokovane pandemijom virusa korona koja je uticala na rad zaposlenih u periodu 2020-2021. godine, ali i značajna fluktuacija zaposlenih u jedinicama interne revizije, koja je bila evidentna u posmatranom petogodišnjem periodu. Naime, prema podacima iz registara jedinica interne revizije i internih revizora koje vodi CHJ, u proteklih pet godina za devet zaposlenih je prestao radni odnos, dok je 16 novozaposlenih u jedinicama interne revizije (odnosi se na period 2018-2022).

U posmatranom peirodu evidentan je očekivan trend rasta broja revizora prema godinama. S 35 revizora u 2018. godini, broj revizora je povećan na 42 u 2022. godini, što predstavlja ukupno povećanje u petogodišnjem periodu za sedam revizora ili u procentimna za 20%. U 138 izvještaja interne revizije sačinjenih u toku 2022. godine, od kojih je 61 redovna i jedna *ad hoc* revizija, dato je 348 preporuka od strane 20 jedinica interne revizije, koliko ih je ukupno i uspostavljeno zaključno sa 31. 12. 2022. godine. Generalno, najveći broj preporuka koje su interni revizori u svojim izvještajima u 2022. godini dali odnosi se na preporuke u vezi s:

- unapređenjem procesa finansijskog upravljanja i kontrole,
- planiranjem i izvršenjem budžeta,
- procesom javnih nabavki i realizacijom ugovora na osnovu javnih nabavki i
- oblastima vezanim za specifičnosti poslovanja institucija.

Stepen realizacije preporuka datih u izvještajima interne revizije u 2021. godini prema institucijama prikazan je u narednoj tabeli, dok će podaci o stepenu realizacije preporuka datih u 2022. godini biti dostupni nakon isteka roka za njihovu realizaciju, u Godišnjem konsolidiranom izvještaju interne revizije za 2023. godinu.

Tabela br. 4

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR	Komentar
1.	Parlamentarna skupština BiH (JIR PS BiH)	2021	16	1	6%	12	75%	1	2	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (JIR PS BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	10	-	-	-	-	10	-	-
3.	Agencija za zaštitu ličnih podataka u BiH (JIR PS BiH)	2021	1	1	100%	-	-	-	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Centralna izborna komisija BiH (JIR PS BiH)	2021	19	4	21%	10	53%	5	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Institucija ombudsmana za ljudska prava BiH (JIR PS BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	6	-	-	-	-	6	-	-
6.	Službeni list BiH (JIR PS BiH)	2021	8	7	88%	-	-	1	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (JIR MLJP BiH)	2021	2	2	100%	-	-	-	-	-
		2022	18	4	22%	3	17%	5	6	-
8.	Fond za povratak BiH (JIR MLJP BiH)	2021	1	1	100%	-	-	-	-	-
		2022	2	2	100%	-	-	-	-	-
9.	Institut za nestale osobe BiH (JIR MLJP BiH)	2021	10	2	20%	5	50%	1	2	-
		2022	4	2	50%	1	25%	1	-	-
10.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	2021	39	21	54%	2	5,1%	-	16	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR	Komentar
	(JIR MIP BiH)	2022	48	12	25%	10	21%	14	12	-
11.	Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH (JIR MCP BiH)	2021	8	8	100%	-	-	-	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
12.	Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH (JIR MCP BiH)	2021	7	7	100%	-	-	-	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Ministarstvo civilnih poslova BiH (JIR MCP BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	5	-	-	-	-	5	-	-
14.	Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača u BiH (JIR MVTEO BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	4	-	-	-	-	4	-	-
15.	Institut za akreditovanje BiH (JIR MVTEO BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	5	-	-	-	-	5	-	-
16.	Institut za intelektualno vlasništvo BiH (JIR MVTEO BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	2	-	-	-	-	2	-	-
17.	Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju BiH (JIR MVTEO BiH)	2021	2	-	-	1	50%	-	1	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
18.	Ured za veterinarstvo BiH (JIR MVTEO BiH)	2021	7	3	43%	2	29%	-	2	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
19.	Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja (JIR MVTEO BiH)	2021	2	1	50%	-	-	-	1	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
20.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH (JIR UIO BiH)	2021	73	41	56%	1	1,4%	31	-	-
		2022	37	-	-	-	-	37	-	-
21.	Granična policija BiH (JIR GP BiH)	2021	17	8	47%	3	17%	-	6	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR	Komentar
		2022 .	3	-	-	-	-	3	-	-
22.	Državna agencija za istrage i zaštitu (JIR SIPA BiH)	2021 .	40	27	68%	5	12%	-	8	-
		2022 .	U izvještajnom periodu provedene su naknadne revizije u svrhu praćenja realizacije za ukupno 114 preporuka IR-a (40 datih u 2021. godini i 74 preporuke iz ranijih revizorskih izvještaja s dužim rokom realizacije).							
23.	Obavještajno-sigurnosna agencija (JIR OSA BiH)	2021 .	3	3	100%	-	-	-	-	-
		2022 .	3	3	100%	-	-	-	-	-
24.	Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka (JIR IDDEEA BiH)	2021 .	23	22	96%	1	4%	-	-	-
		2022 .	18	6	33,3 %	1	5,6%	8	3	-
25.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH (JIR SZP BiH)	2021 .	44	10	23%	13	29%	11	10	-
		2022 .	46	-	-	-	-	46	-	-
26.	Sud BiH (JIR Suda BiH)	2021 .	2	2	100%	-	-	-	-	-
		2022 .	14	11	79%	-	-	3	-	-
27.	Tužilaštvo BiH (JIR Suda BiH)	2021 .	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022 .	13	2	15%	-	-	11	-	-
28.	Ministarstvo finansija i trezora BiH (JIR MFiT BiH)	2021 .	5	3	60%	-	-	1	1	-
		2022 .	3	-	-	-	-	3	-	-
29.	Generalni sekretarijat Vijeća ministara BiH (JIR MFiT BiH)	2021 .	2	1	50%	-	-	-	1	-
		2022 .	-	-	-	-	-	-	-	-
30.	Agencija za statistiku BiH (JIR MFiT BiH)	2021 .	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022 .	1	-	-	-	-	1	-	-
31.	Direkcija za evropske integracije BiH (JIR MFiT BiH)	2021 .	3	3	100%	-	-	-	-	-
		2022 .	-	-	-	-	-	-	-	-
32.	Agencija za javne nabavke BiH	2021 .	4	4	100%	-	-	-	-	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR	Komentar
	(JIR MFiT BiH)	2022	-	-	-	-	-	-	-	-
33.	Agencija za osiguranje u BiH (JIR MFiT BiH)	2021	3	3	100%	-	-	-	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
34.	Memorijalni centar Srebrenica – Potočari (JIR MFiT BiH)	2021	6	6	100%	-	-	-	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Odbor državne službe za žalbe (JIR MFiT BiH)	2021	2	2	100%	-	-	-	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
36.	Arhiv BiH (JIR MFiT BiH)	2021	2	1	50%	1	50%	-	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
37.	Ured koordinatora za reformu javne uprave (JIR MFiT BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	2	-	-	-	-	2	-	-
38.	Ured za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH (JIR MFiT BiH)	2021	7	2	29%	4	57%	-	1	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
39.	Agencija za državnu službu BiH (JIR MFiT BiH)	2021	2	2	100%	-	-	-	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
40.	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (JIR MFiT BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	3	3	100%	-	-	-	-	-
41.	Ministarstvo odbrane BiH (JIR MO BiH)	2021	32	3	9%	12	37%	7	10	-
		2022	31	-	-	-	-	31	-	-
42.	Ministarstvo pravde BiH (JIR MP BiH)	2021	5	5	100%	-	-	-	-	-
		2022	10	6	60%	-	-	4	-	-
43.	Pravobranilaštvo BiH (JIR MP BiH)	2021	4	2	50%	2	50%	-	-	-
		2022	8	-	-	-	-	8	-	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JIR)	Godina	Broj datih preporuka interne revizije	Broj realiziranih preporuka IR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka IR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka IR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke IR	Komentar
		.								
44.	Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH (JIR MP BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	8	7	88%	-	-	1	-	-
45.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH (JIR MKP BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	6	-	-	-	-	6	-	-
46.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH (JIR MKP BiH)	2021	-	-	-	-	-	-	-	-
		2022	*	-	-	-	-	-	-	* Pokrenuta revizija, ali nije okončana u izvještajnom periodu.
47.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH (JIR MKP BiH)	2021	10	7	70%	-	-	-	3	-
		2022	3	-	-	-	-	3	-	-
48.	Ministarstvo sigurnosti BiH (JIR MSB BiH)	2021	6	2	33%	4	67%	-	-	-
		2022	-	-	-	-	-	-	-	-
49.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH (JIR DKPT BiH)	2021	11*	1	9%	4	36%	-	1	Napomena: za pet preporuka IR nije mogla utvrditi status zbog nesaradnje nadležne organizacione jedinice
		2022	8	-	-	-	-	8	-	-
50.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (JIR BHANSA)	2021	7	6	86%	1	14%	-	-	-
		2022	8	-	-	-	-	8	-	-
51.	Radio-televizija BiH (JIR BHRT)	2021	23	2	9%	20	87%	1	-	-
		2022	19	-	-	-	-	19	-	-
Ukupno u 2021. godini			45 7	22 6	49,5%	10 3	22,5%	59	65	Za pet preporuka nije utvrđen status (pogledati napomenu pod r.br.49)
Ukupno u 2022. godini			34 8	58	-	15	-	254	21	-

U Tabeli br. 4 prikazani su podaci o ukupnom broju datih preporuka i stepenu njihove realizacije za svaku od institucija u kojoj je vršena interna revizija u protekle dvije godine.

S obzirom na to da za većinu preporuka datih u 2022. godini nije istekao rok za realizaciju, ne može se izračunati konačan procenat učešća realiziranih i nerealiziranih preporuka u ukupnom broju datih preporuka za ovu godinu. Stepenn realizacije ovih preporuka (iz 2022.) bit će utvrđen u narednom periodu.

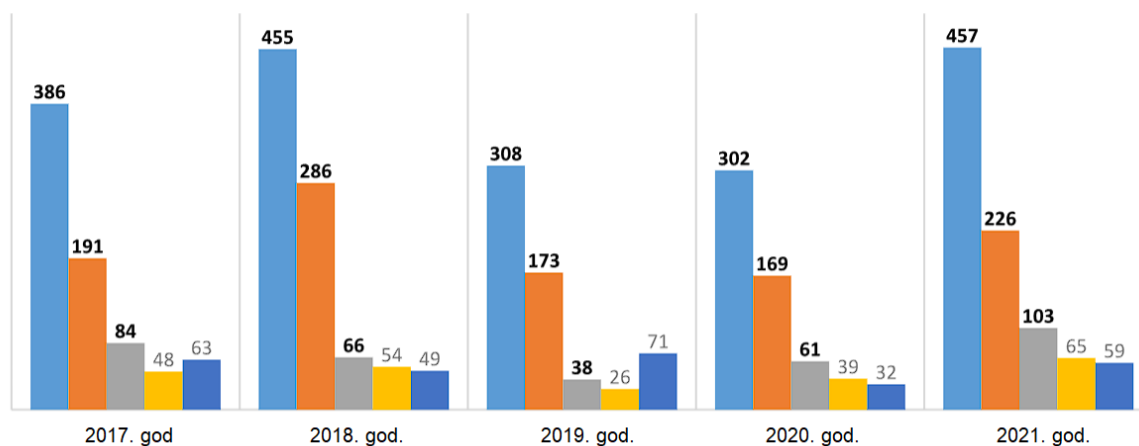
Na osnovu podataka iz prethodne tabele za 2021. godinu uočava se da je 50% ukupno datih preporuka realizirana (226 preporuka), dok je djelimično realizirano 65 preporuka (14,2%), a za 59 preporuka (u procentima 12,9%) još nije istekao rok za realizaciju i za iste će u narednom periodu biti utvrđen stepenn realizacije. Najslabija realizacija preporuka interne revizije u 2021. godini zabilježena je u javnom preduzeću Radio-televizija BiH (BHRT), s procentom nerealiziranih preporuka od čak 87%.

Procent nerealiziranih preporuka u ukupnom broju preporuka (457) datih u 38 institucija BiH, u kojima je u 2021. godini provedena redovna revizija i date preporuke, iznosi 22,5%.

Na osnovu podataka iz ovog izvještaja, kao i godišnjih konsolidiranih izvještaja interne revizije za 2018, 2019, 2020. i 2021. godinu, koji su dostupni na internet stranici MFiT BiH u dijelu koji se odnosi na CHJ, u narednom grafikonu prikazani su podaci o realizaciji preporuka, zbirno, za sve institucije, na godišnjem nivou za period 2017 – 2021. godina.

Grafički prikaz broj 3.

- Ukupan broj preporuka
- Broj realizovanih preporuka
- Broj nerealizovanih preporuka
- Broj djelimično realizovanih preporuka
- Broj preporuka kojima nije istekao rok za realizaciju

Radi jasnijeg sagledavanja brojčanih podataka koji su prezentirani na prethodnom grafikonu, u nastavku su iskazani procentualni iznosi realiziranih i nerealiziranih preporuka, prema godinama.

- Godina 2017: realiziranih preporuka je 49,5% (191/386), a nerealiziranih 21,8% (84/386);
- Godina 2018: realiziranih preporuka je 62,8% (286/455), a nerealiziranih 14,5% (66/455);
- Godina 2019: realiziranih preporuka je 56,2% (173/308), a nerealiziranih 12,3% (38/308);
- Godina 2020: realiziranih preporuka je 56% (169/302), a nerealiziranih 20% (61/302);
- Godina 2021: realiziranih preporuka je 49,5% (226/457), a nerealiziranih 22,5% (103/457).

Napominjemo da prethodno navedeni podaci koji se odnose na stepen realizacije preporuka nisu konačni. Naime, iz grafičkog prikaza se vidi da u svakoj od posmatranih godina za određeni broj preporuka nije istekao rok za realizaciju. Podacima o statusu njihove realizacije (preporuke za koje je utvrđen duži rok, nekad i višegodišnji period provođenja) CHJ ne raspolaže. Očekujemo da će primjena PIFC aplikacije olakšati internoj reviziji praćenje i izvještavanje o realizaciji preporuka, a CHJ omogućiti izradu sveobuhvatnih i potpunih konsolidiranih izvještaja koji će sadržavati i podatke o statusu realizacije preporuka, koje imaju duži rok realizacije.

4.4. Pregled uspostavljanja i razvoja sistema interne revizije institucija BiH

Na osnovu prethodno navedenih podataka može se konstatirati da je u dosadašnjem razvoju sistema interne revizije u institucijama BiH postignut napredak u smislu da se funkcija i uloga interne revizije sve jasnije prepoznaju u institucijama BiH, kao dio ukupnog sistema internih finansijskih kontrola javnog sektora BiH.

Funkcija interne revizije u institucijama BiH jasno je definirana i utemeljena Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, te u jednoobraznoj i usaglašenoj metodologiji rada za interne revizore, koja uključuje i Standarde interne revizije.

Način organizacije jedinica interne revizije u institucijama BiH baziran je na decentraliziranom modelu koji je zasnovan na principima "3E" (ekonomičnost, efektivnost i efikasnost), s jasno definiranim nadležnostima jedinica interne revizije u pogledu vršenja funkcije interne revizije u institucijama BiH.

Etičkim kodeksom internih revizora u institucijama BiH, Poveljom interne revizije, Priručnikom za internu reviziju, Standardima interne revizije i Sporazumom o vršenju funkcije interne revizije definirana su, u institucijama BiH, osnovna načela i odnosi pružalaca usluga – internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije, s jedne i korisnika usluga interne revizije – menadžmenta institucija, s druge strane.

Uslovi za zapošljavanje internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije u institucijama BiH temelje se na identičnim općim i dodatnim uslovima za zapošljavanje internih revizora u svakoj od institucija BiH. Svi zaposleni interni revizori u institucijama BiH ispunjavaju uslove propisane Zakonom o internoj reviziji institucija BiH i Pravilnikom o

zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH. Također, u sistemu interne revizije institucija BiH omogućeno je poštovanje principa "ista plata za isti ili sličan posao", a koji podrazumijeva da zaposleni u institucijama Bosne i Hercegovine koji obavljaju iste ili slične poslove primaju istu osnovnu platu, odnosno da će se radna mjesta iz različitih institucija Bosne i Hercegovine na kojima se obavljaju slični poslovi svrstati u isti platni razred. Upravo takva su radna mjesta internih revizora i rukovodilaca jedinica interne revizije.

U Tabeli br. 5 dat je pregled poduzetih aktivnosti, u periodu do 31. 12. 2022. godine, na uspostavljanju jedinica interne revizije od strane institucija BiH, koje su obavezne uspostaviti internu reviziju, kao i pregled kadrovske popunjenosti interne revizije u ovim institucijama.

Tabela br. 5

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen CHJ	Dobijena saglasnost CHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršilaca u JIR	Popunjeno osoblje u JIR do 31.12.2022.	% popunjenosti JIR	Komentar
1.	Parlamentarna skupština BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
2.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
3.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	Da	Da	Da	Da	3	3	100%	-
4.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	Da	Da	Da	Da	3	3*	100%	*Od 1. 4. 2022. u potpunosti popunjena JIR.
5.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Da	Da	Da	Da	3	3*	100%	*Od 11. 5 .2022. u potpunosti popunjena JIR
6.	Uprava za indirektno oporezivanje BiH	Da	Da	Da	Da	4	4	100%	-
7.	Granična policija BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
8.	Državna agencija za istrage i zaštitu – SIPA	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
9.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
10.	Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen CHJ	Dobijena saglasnost CHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršilaca u JIR	Popunjeno osoblje u JIR do 31.12.2022.	% popunjenosti JIR	Komentar
	razmjenu podataka BiH – IDDEEA								
11.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH	Da	Da	Da	Da	2	2	100%	-
12.	Sud BiH	Da	Da	*	*	2	2	100%	*Sud BiH nije obavezan dostaviti Vijeću ministara BiH pravilnik na usvajanje.
13.	Ministarstvo finansija i trezora BiH	Da	Da	Da	Da	4	2*	50%	*Do 17. 10. 2022. popunjene su bile tri pozicije (Rukovodilac JIR-a i dva interna revizora) ⁵⁰
12.	Ministarstvo odbrane BiH	Da	Da	Da	Da	4	3*	75%	*Upraznjena pozicija rukovodioca JIR-a ⁵¹
13.	Ministarstvo pravde BiH	Da	Da	Da	Da	3	1*	33,3%	*Upraznjene dvije pozicije internog revizora ⁵²
16.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	Da	Da	Da	Da	2	1*	50%	*Upraznjena pozicija internog revizora ⁵³
17.	Ministarstvo sigurnosti BiH	Da	Da	Da	Da	2	1*	50%	*Upraznjena pozicija rukovodioca JIR-a
18.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela	Da	Da	Da*	Ne	2*	2*	**	*Pravilnik u proceduri izmjene. **Popunjene dvije pozicije internog revizora na osnovu važećeg pravilnika koji nije usklađen s propisima iz oblasti IR-a ⁵⁴
19.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi –	Ne	Ne	Ne	Ne	-	1*	-	*Popunjena pozicija internog revizora na osnovu važećeg Pravilnika

⁵⁰ Jednom internom revizoru u JIR MFiT BiH prestao je radni odnos 17. 10. 2022. godine zbog svojevolumnog prelaska u drugu instituciju.

⁵¹ U izvještajnom periodu pokrenuta konkursna procedura za popunjavanje upražnjene pozicije rukovodioca JIR MO BiH. Do kraja izvještajnog perioda ista nije okončana.

⁵² CHJ je u toku izrade GKI IR obaviještena da je od 9. 1. 2023. godine popunjena pozicija jednog internog revizora – Obavještenje JIR MP BiH od 23. 1. 2023. godine.

⁵³ Od 12. 9. 2021. godine popunjena samo pozicija rukovodioca JIR-a. Internom revizoru prestao radni odnos zbog prelaska u drugu instituciju.

⁵⁴ Pravilnikom na koji je CHJ dala saglasnost predviđene su ukupno dvije pozicije i to: rukovodilac JIR-a i interni revizor.

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen CHJ	Dobijena saglasnost CHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršilaca u JIR	Popunjeno osoblje u JIR do 31.12.2022.	% popunjenosti JIR	Komentar
	BHANSА								koji nije usklađen s propisima iz oblasti IR-a ⁵⁵
20.	Radio-televizija BiH	Da	Da	-*	-*	2	2	100%	*RTVBiH nije obavezna dostavljati VM BiH pravilnik na saglasnost.

Iz prethodne tabele vidimo da je, zaključno s 31. 12. 2022. godine, ukupno 18 od 20 organizacija okončalo proceduru izmjene pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i uspostavilo internu reviziju u skladu s propisima iz oblasti interne revizije, dok ukupno 13 organizacija⁵⁶ ima u potpunosti kadrovski popunjenu jedinicu interne revizije.

Uspostavljanje jedinica interne revizije u skladu s propisima iz oblasti interne revizije, što podrazumijeva usklađivanje opisa poslova i uslova za zapošljavanje osoblja interne revizije, te njihovo kvalitetno kadrovsko popunjavanje neophodni su preduslovi za daljnji napredak u razvoju i unapređivanju funkcije interne revizije u institucijama BiH.

Kadrovska nepopunjenost jedinica interne revizije višestruko utiče na stanje i funkcioniranje sistema interne revizije i to, s jedne strane tako što smanjuje broj i obim izvršenih revizorskih angažmana, a s druge strane, što onemogućava dosljedno poštovanje Standarda interne revizije koji jasno definiraju način funkcioniranja interne revizije, te ujedno predstavljaju i osnovu za ocjenu kvaliteta rada interne revizije. U svrhu procjene efektivnosti i efikasnosti aktivnosti interne revizije i identifikiranja mogućnosti za njeno unapređenje, Standardi interne revizije nalažu donošenje i održavanje Programa osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije koji, između ostalog, obuhvata i stalni nadzor učinka aktivnosti interne revizije od strane rukovodioca jedinice interne revizije⁵⁷, kao i eksterno ocjenjivanje od strane kvalificiranog, nezavisnog ocjenjivača ili tima ocjenjivača, koje se provodi bar jednom u pet godina. Eksterno ocjenjivanje interne revizije može dati prave rezultate samo u jedinicama interne revizije koje su u potpunosti popunjene, tj. imaju rukovodioca jedinice interne revizije i jednog ili više internih revizora.

⁵⁵ BHANSА je obavezna, u skladu sa Odlukom o izmjenama i dopunama Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije ("Službeni glasnik BiH", broj 69/17), uskladiti Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju s relevantnim propisima.

⁵⁶ U ovaj broj je uključeno i javno preduzeće Radio-televizija BiH, koje je u proteklom periodu uspostavilo i popunilo jedinicu interne revizije, u skladu s relevantnim propisima.

⁵⁷ Pored stalnog nadzora učinka aktivnosti interne revizije, interna ocjenjivanja uključuju, prema Standardima interne revizije, i periodična samoocjenjivanja ili ocjenjivanja koja vrše druge osobe iz organizacije koje imaju dovoljno poznavanja prakse interne revizije.

4.5. Pregled primjene metodologije rada i učinka jedinica interne revizije institucija BiH

Kroz godišnje izvještaje jedinica interne revizije institucija BiH i na osnovu stalne komunikacije s rukovodiocima jedinica interne revizije i internim revizorima, koja se odvija kroz sastanke, obuke, izdavanje mišljenja i obavještenja na upite, CHJ vrši, u skladu s Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine⁵⁸ i koristeći preporuke iz Vodiča za ocjenu kvaliteta interne revizije u javnom sektoru⁵⁹, nadzor nad poštovanjem metodologije rada interne revizije i prati učinak jedinica za internu reviziju institucija BiH. Rezultati provedenog nadzora za izvještajni period navedeni su u okviru tačke 5. ovog izvještaja.

Napominjemo da navedena kontrola koju provodi CHJ, a koja se odvija kroz kontinuirani uvid u način rada interne revizije na osnovu dostupnih podataka, nije zamjena za propisane povremene eksterne ocjene koje trebaju provoditi kvalificirani nezavisni ocjenjivači izvan organizacije, kako je to definirano Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, Standardima interne revizije i Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH. Kako je CHJ nezaobilazan dio sistema interne revizije i kao tijelo koje je odgovorno za izradu i provođenje metodologije interne revizije, uvid u kvalitet rada jedinica interne revizije koji vrši CHJ ne može se smatrati u potpunosti nezavisnim ali se isti provodi radi davanja smjernica i preporuka za unapređenje rada jedinica interne revizije.

Također, na osnovu raspoloživih podataka, a u skladu s kriterijima definiranim Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, CHJ je donijela Plan za obavljanje periodičnog pregleda kvaliteta u 2023. godini (broj: 02-1-16-7-169-1/22 od 13. 6. 2022. godine) kojeg je objavila na internet stranici Ministarstva finansija i trezora BiH u dijelu koji se odnosi na CHJ.

U narednom tabelarnom pregledu dati su podaci koje su u svojim godišnjim izvještajima dostavile jedinice interne revizije o poštovanju i primjeni propisane metodologije rada, Etičkog kodeksa i Standarda interne revizije tokom vršenja interne revizije od strane internih revizora u jedinicama interne revizije institucija BiH. Dati su i podaci o provođenju interne i eksterne ocjene kvaliteta i o saradnji jedinica interne revizije s Uredom za reviziju institucija BiH.

⁵⁸ Odluka o donošenju Pravilnika objavljena u "Službenom glasniku BiH" broj 74/21.

⁵⁹ Vodič je izdat u martu 2016. godine od strane Zajednice prakse za internu reviziju (IACOP) mreže za Upravljanje javnom potrošnjom – učenje uz međusobnu podršku (PEMPAL-a), koja je pokrenuta od strane Svjetske banke 2006. godine i obuhvata 21 zemlju, dostupan na www.pempal.org.

Tabela br. 6

R. br.	Naziv JIR	Rad u skladu s Priručnikom	Poštovanje Standarda interne revizije	Poštovanje Etičkog kodeksa	Interna ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u toku vršenja revizija	Eksterna ocjena kvaliteta	Dostavljen CHJ Izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Saradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
1.	JIR Parlamentarne skupštine BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Ne	Da	-
2.	JIR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Na	Da	Da	-
3.	JIR Ministarstva vanjskih poslova BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
4.	JIR Ministarstva civilnih poslova BiH	Dje- li- mič- no	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
5.	JIR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
6.	JIR Uprave za indirektno oporezivanje BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Da*	Da	Da	*Eksterna ocjena provedena u 2020. god. u okviru <i>Twinning light</i> projekta EU
7.	JIR Granične policije BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
8.	JIR Državne agencije za istrage i zaštitu	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
9.	JIR Obavještajno-sigurnosne agencije	Da	Da	Da	Dje- li- mič- no*	Da	Ne	Ne	Da	*Provodi se stalni nadzor aktivnosti IR
10.	JIR Agencije za identifikaciona dokumenta, evidenciju i razmjenu podataka	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
11.	JIR Službe za zajedničke poslove institucija BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	De	Da	-
12.	JIR Suda BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
13.	CJIR Ministarstva finansija i trezora	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Ne	Da	-
14.	JIR Ministarstva odbrane BiH	Da	Da	Da	Da*	Da	Ne	Ne	Da	*Stalni nadzor i praćenje učinka se kontinuirano provode

R. br.	Naziv JIR	Rad u skladu s Priručnikom	Poštovanje Standarda interne revizije	Poštovanje Etičkog kodeksa	Interna ocjena kvaliteta	Stalni nadzor u toku vršenja revizija	Eksterna ocjena kvaliteta	Dostavljen CHJ Izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta	Saradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
15.	JIR Ministarstva pravde BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
16.	JIR Ministarstva komunikacija i prometa BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	Da	-
17.	JIR Ministarstva sigurnosti BiH	Da	Da	Da	Ne*	Da	Ne	Ne	Da	*Nije popunjena pozicija rukovodioca JIR-a koji je nadležan za interno ocjenjivanje u skladu sa Standardima IR-a.
18.	JIR Direkcije za koordinaciju poslićijskih tijela BiH	Da	Da	Da	Ne*	Djeli-miĉno*	Ne	Da	Da	*Nije popunjena pozicija rukovodioca JIR-a, te stoga nisu stvoreni uslovi za provoĊenje interne ocjene, a nadzor se provodi u mjeri u kojoj je to moguće.
19.	JIR Agencije za pruĝanje usluga u zraĉnoj plovidbi – BHANSA	Da	Da	Da	*	*	Ne	Ne	.. ⁶⁰	*Nije sistematizirana niti popunjena pozicija rukovodioca JIR-a, te stoga nisu stvoreni uslovi za dosljedno provoĊenje interne ocjene kvaliteta.
20.	JIR Radio-televizije BiH	Da	Da	Da	Da	Da	Ne	Da	.. ⁶¹	-

Iz prethodne tabele uoĉava se da su interni revizori u svim jedinicama interne revizije u toku provoĊenja revizorskih angaĝmana poštovali i pridrĝavali se propisane metodologije rada, Standarda interne revizije i Etiĉkog kodeksa.

MeĊutim, kada je rijeĉ o primjeni propisa iz oblasti kontrole kvaliteta uoĉava se da ukupno šest od 20 jedinica interne revizije institucija BiH nije dostavilo CHJ izvještaj o programu osiguranja i unapreĊenja kvaliteta, a što su obavezni u skladu s Pravilnikom o provoĊenju osiguranja i unapreĊenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH.

⁶⁰ Prema Zakonu o BHANSA-i, reviziju vrši nezavisna revizorska agencija. Ured za reviziju institucija BiH nije obavezan da vrši reviziju u BHANSA-i.

⁶¹ U skladu sa Zakonom o javnom RTV servisu BiH, BHRT ima obavezu angaĝiranja jednom godišnje nezavisne revizorske kuće za obavljanje revizije finansijskih izvještaja, dok Ured za reviziju institucija BiH vrši reviziju iskljuĉivo nakon zakljuĉka Parlamentarne skupštine BiH.

Dodatno, kada je riječ o provođenju interne ocjene kvaliteta i stalnog nadzora nad revizorskim angažmanom⁶² koje, prema Standardima interne revizije i propisanoj metodologiji rada, vrši rukovodilac jedinice interne revizije, iz prethodne tabele uočava se da navedene procedure u pojedinim jedinicama nisu uopće ili su samo djelimično provedene. Naime, prema podacima dobijenim u godišnjim izvještajima, u jedinicama interne revizije koje su u potpunosti kadrovski popunjene vršena je u izvještajnom periodu u potpunosti ili djelimično interna ocjena kvaliteta i nadzor nad revizorskim angažmanom, u skladu s metodologijom definiranom Priručnikom za internu reviziju i Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, dok je u jedinicama interne revizije koje imaju samo jednog internog revizora onemogućeno dosljedno provođenje propisanih procedura.

Provođenje stalnog nadzora nad obavljanjem revizorskog angažmana i interno ocjenjivanje podrazumijevaju stalno praćenje aktivnosti i učinka interne revizije, kao i periodično samoocjenjivanje, kako bi se osigurala usklađenost s Etičkim kodeksom i Standardima interne revizije, a time osiguralo i ostvarenje ciljeva, zahtijevani kvalitet rada i unapređenje aktivnosti interne revizije. Navedene aktivnosti podrazumijevaju i donošenje programa osiguranja i unapređenja kvaliteta koji je obavezan sačiniti i održavati rukovodilac jedinice interne revizije, u skladu sa Standardima interne revizije i Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH. Evidencija o obavljenom nadzoru nad provođenjem revizorskih angažmana i izvršenom internom i eksternom ocjenjivanju, kao i pregledima koje provodi CHJ, dokumentira se i čuva, a rezultati izvršenih ocjenjivanja saopštavaju se rukovodiocu institucije i CHJ prilikom podnošenja godišnjeg izvještaja o radu, u formi Izvještaja o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, u skladu s Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH. Analiza podataka o dostavljenim izvještajima sadržana je u tački 5. ovog izvještaja

Kada je riječ o eksternoj ocjeni kvaliteta, u proteklom periodu samo je u jednoj jedinici izvršen ovaj vid procjene usklađenosti njenog funkcioniranja sa Standardima interne revizije. U toku 2020. godine u Jedinici interne revizije Uprave za indirektno oporezivanje BiH provedena je, u okviru *Twining light* projekta "Podrška razvoju efektivne interne kontrole i revizorskog okruženja u UIO BiH" finansiranog od strane Evropske unije, eksterna ocjena kvaliteta funkcije interne revizije⁶³.

Napominjemo da eksterna ocjena kvaliteta, prema Standardima interne revizije, mora biti provedena od strane kvalificiranog, nezavisnog ocjenjivača ili tima ocjenjivača koji su izvan

⁶² Način provođenja stalnog nadzora nad revizorskim angažmanom, koji čini sastavni dio internog ocjenjivanja, detaljno je opisan u Priručniku za interne revizore u institucijama BiH i Pravilniku o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH.

⁶³ Na osnovu dobijene saglasnosti rukovodioca UIO BiH, rukovodilac JIR-a zatražio je od eksperata *Twining light* projekta EU da izvrši eksternu ocjenu funkcije IR-a. Ista je provedena u periodu septembar – decembar 2020, u formi samoocjenjivanja koje je proveo rukovodilac JIR-a s nezavisnom eksternom potvrdom. U Izvještaju o eksternom ocjenjivanju data je potvrda da je funkcija IR-a u UIO BiH u skladu s Međunarodnim standardima IR-a ("generalno usaglašena").

organizacije, uz poštovanje odredbi Pravilnika⁶⁴ kojim je definiran način i procedura izbora eksternog ocjenjivača.

Sve jedinice interne revizije koje su uspostavljene u institucijama BiH u kojima Ured za reviziju institucija BiH vrši reviziju⁶⁵ konstatirale su da su saradivale s revizorima Ureda za reviziju institucija BiH kroz razmjenu revizorske dokumentacije i revizorskih izvještaja, i kroz podršku provođenju datih preporuka za unapređenje sistema PIFC-a.

Na osnovu navedenih podataka posebno ističemo podatak da u jedinicama interne revizije koje nisu kadrovski u potpunosti popunjene angažiranja internih revizora nisu nadzirana i usmjeravana na odgovarajući način, a što je neophodno kako bi se osiguralo ostvarenje ciljeva, osiguranje kvaliteta i razvoj zaposlenih, kako je to predviđeno relevantnim propisima.

Uzimajući u obzir iskustva drugih zemalja u provođenju kontrole kvaliteta, te uvažavajući određene specifičnosti jedinica interne revizije u institucijama BiH⁶⁶, CHJ je u prethodnom periodu u saradnji s ekspertima Projekta EU "PIFC-3" okončala aktivnosti na pripremi metodologije kojom su precizno definirane procedure provođenja kontrole kvaliteta interne revizije u institucijama BiH. Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama Bosne i Hercegovine objavljen je u decembru 2021. godine.

U izvještajnom periodu CHJ je pripremila, u skladu s Pravilnikom, upitnik za periodično samoocjenjivanje usklađenosti interne revizije sa Standardima interne revizije, Etičkim kodeksom i drugim relevantnim propisima kojima se uređuje način uspostavljanja i vršenja funkcije interne revizije institucija BiH, i isti dostavila jedinicama interne revizije. Upitnik je pripremljen na osnovu analize prijedloga dostavljenih od strane eksperata Projekta "PIFC-3" u toku izrade Pravilnika, a u skladu s primjerima dobre prakse zemalja iz okruženja. Ovim je osigurana jednoobraznost i potpunost u provođenju kontrole kvaliteta od strane rukovodilaca jedinica interne revizije institucija BiH u postupku internog ocjenjivanja, u skladu sa Standardima.

Sastavni dio internog ocjenjivanja kojeg provode rukovodioci JIR-a je i postavljanje indikatora uspješnosti kako bi se kontinuirano težilo unapređenju usluga koje pruža interna revizija. Kao pomoć rukovodiocima jedinica interne revizije za što objektivnije utvrđivanje ovih indikatora, u narednom tabelarnom prikazu (tabela br. 7) sadržani su ključni kvantitativni pokazatelji neophodni za uporedne analize i samoprocjene. Naime, u tabeli br. 7. dat je pregled jedinica interne revizije zajedno s podacima o ukupnom broju izvršenih revizija i datih preporuka prema jedinici interne revizije, ukupnom broju dana koje su JIR provele na vršenju revizija, kao i o vrsti revizija i područjima revidiranja.

⁶⁴ Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, stupio na snagu 1. 1. 2022. godine (Odluka o donošenju Pravilnika objavljena u "Službenom glasnik BiH", broj 74/21).

⁶⁵ Nisu uključene interna revizija BHANSA-e i JIR BHRT u kojima, prema relevantnim zakonima, eksternu reviziju vrši nezavisna revizorska agencija, a Ured za reviziju institucija BiH nije obavezan vršiti reviziju u ovim organizacijama.

⁶⁶ Posmatrano s aspekta veličine JIR-a (broja osoblja), Globalni institut internih revizora (*The Institute of Internal Auditors*) dao je određene preporuke u Vodiču za primjenu (Standard 1320 – Izvještavanje o Programu obezbjeđenja i unapređenja kvaliteta, MOPP) za provođenje samoprocjene, u zavisnosti od broja internih revizora u JIR-u i zrelosti aktivnosti interne revizije.

Tabela br. 7

R. br.	Naziv JIR	Broj osoba u JIR-u	Broj konačnih izvještaja IR-a u 2022.	Broj datih preporuka IR-a u 2022.	Broj ostvarenih revizorskih dana ⁶⁷ JIR-a	Broj revizorskih dana JIR-a prema izvještaju (kolona 6 / 4)	Područja revidiranja u 2022. godini
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1.	JIR Parlamentarne skupštine BiH	2	2+6*	16	450	56	- Sprečavanje sukoba interesa; - Postupanje prema žalbama; - *Naknadne revizije provedene u četiri institucije;
2.	JIR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	2	9	24	383	42	- Grant podrške udruženjima nacionalnih manjina; - Grant podrške jedinicama lokalne samouprave; - Plaćanje obaveza prema projektima iz udruženih sredstava; - Primjena metodologije za prelazak zaposlenih u viši platni razred; - Upotreba službenih vozila; - Naknadne revizije;
3.	JIR Ministarstva vanjskih poslova BiH	3	20	48	610	30	- Nabavka robe, usluga i radova; - Međunarodni ugovori – ratifikacija; - Prihodi od konzularnih taksi i plan rashoda Generalnog konzulata u Frankfurtu; - Prihodi od konzularnih taksi i plan rashoda Ambasade u Bernu; - Priprema budžeta; - Uspostava i razvoj FUK-a; - Upravljanje ljudskim resursima; - Upravljanje službenim vozilima; - Naknadne revizije;
4.	JIR Ministarstva civilnih poslova BiH	3 ⁶⁸	3	5	502	167	- Obračun i plaćanje troškova službenih putovanja; - Naknadne revizije;
5.	JIR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	3 ⁶⁹	6	11	385	64	- Upravljanje ljudskim resursima; - Naknadne revizije;

⁶⁷ Podaci dobijeni iz godišnjih izvještaja jedinica interne revizije.

⁶⁸ U JIR MCP su do 1. 4. 2022. bile popunjene ukupno dvije pozicije (rukovodilac JIR-a i jedan interni revizor), a od navedenog datuma je popunjena i druga sistematizirana pozicija internog revizora.

⁶⁹ Do 11. 5. 2022. u JIR MVTEO BiH popunjene su bile ukupno dvije pozicije (rukovodilac JIR-a i interni revizor), a od navedenog datuma popunjena je i druga sistematizirana pozicija internog revizora.

6.	JIR Uprave za indirektno oprezivanje BiH	4 ⁷⁰	6	37	718	119	- Razvoj sistema FUK-a u UIO; - Upravljanje sudskim sporovima; - Efikasnost praćenja rezultata pokrenutih prekršajnih i krivičnih postupaka; - Naknadne revizije;
7.	JIR Granične policije BiH	2 ⁷¹	4	3	268	67	- Popis imovine, obaveza i potraživanja; - Naknadne revizije;
8.	JIR Državne agencije za istrage i zaštitu BiH	2	4	-	364	91	- Naknadne revizije koje su obuhvatile, pored praćenja realizacije preporuka datih u 2021. god (ukupno 40) i preporuke iz ranijih izvještajnih perioda sa dužim rokom realizacije (ukupno 74);
9.	JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH	2	4	3	376	94	- Obračun i isplata plata i naknada; - Blagajničko poslovanje; - Ljudski resursi; - Zakup poslovnih prostora;
10.	JIR Agencije za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka	2	6	18	382	64	- Planiranje na osnovu budžetskih rashoda u regionalnim centrima; - Praćenje i izvještavanje o provođenju direktnih sporazuma i konkurentskih postupaka javne nabavke; - Telekom. čvorišta mreže za prenos podataka – upravljanje troškovima; - Naknadne revizije;
11.	JIR Službe za zajedničke poslove BiH	2	9 ⁷²	46	389	43	- Dostupnost informacija na web stranici SZP; - Uredsko poslovanje; - Prijem, evidentiranje, kontrola i plaćanje računa; - Planiranje, nabavka i upravljanje videonadzorom; - Naknadne revizije;
12.	JIR Suda BiH	2	7	27	430	61	- Obračun i isplata plata; - Službena putovanja; - Korištenje i održavanje službenih vozila; - Naknadne revizije;
13.	JIR Ministarstva finansija i trezora BiH	2 (3) ⁷³	4+*	9	193	48	- Realizacija Strategije unapređenja upravljanja javnim finansijama, u dijelu "Planiranje i budžet"; - Upravljanje rizicima; * Praćenje realizacije preporuka u osam

⁷⁰ JIR UIO je imala visok stepen fluktuacije osoblja interne revizije u posljednjih nekoliko godina. U izvještajnom periodu je jednoj revizorki prestao radni odnos u JIR-u zbog svojevoljnog prelaska na drugu poziciju. Upraznjena pozicija internog revizora je popunjena u izvještajnom periodu.

⁷¹ U izvještajnom periodu su bili smanjeni kapaciteti JIR GP-a, usljed porodiškog odsustva revizorke.

⁷² U izvještajnom periodu pokrenuta je još jedna redovna revizija, koja nije okončana zbog nemogućnosti raspolaganja kompletnom dokumentacijom. Planirano je da se ona okonča kada se steknu potrebni uslovi za njeno nesmetano provođenje.

⁷³ U JIR MFiT BiH su do 17.10.2022. godine bile su popunjene tri od četiri Pravilnikom predviđene pozicije. Od 17.10.2022. jednom revizoru je prestao radni odnos zbog svojevoljnog prelaska u drugu instituciju.

							institucija;
14.	JIR Ministarstva odbrane BiH	3 ⁷⁴	13	31	598	46	- Angažiranje lica za obavljanje povremenih i privremenih poslova; - Evidentiranje materijalnih sredstava u skladišnim evidencijama; - Izdavanje resursa stacionarnih komunikacijskih čvorišta MO BiH; - Prestrukturiranje budžeta; - Refundacija bolovanja; - Obračun i isplata naknada za slučaj smrti, bolesti i invalidnosti zaposlenog; - Naknadne revizije;
15.	JIR Ministarstva pravde BiH	1	5	26	192	38	- Proces IT poslova; - Proces FUK-a; - Planiranje i izvršenje budžeta; - Naknadne revizije;
16.	JIR Ministarstva komunikacija i prometa BiH	1	3 ⁷⁵	9	153	46	- Elektronsko blagajničko poslovanje; - Naknadna revizija;
17.	JIR Ministarstva sigurnosti BiH	1	2	-	Nisu dostavljeni podaci u Godišnjem izvještaju ⁷⁶		- Naknadne revizije;
18.	JIR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	2	7	8	417	59	- Planiranje i izvršenje budžeta; - Sudski postupci i realizacija sudskih odluka; - Popis i otpis imovine, potraživanja i obaveza; - Izrada i realizacija planova i programa; - Naknadne revizije;
19.	JIR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi–BHANSA	1	5	8	94	19	- Troškovi naknada za prevoz zaposlenih; - Popis imovine i obaveza; - Zrakoplovno informisanje - <i>Notam</i> ; - Naknadne revizije;
20.	JIR Radio-televizije BiH	2	5	19	440	88	- Javne nabavke; - Prihodi i potraživanja; - Naknadne revizije;
UKUPNO U 2022. godini		42⁷⁷	138*	348	()⁷⁸	()	*61 redovna, 76 naknadnih i jedna <i>ad hoc</i> revizija

⁷⁴ Upraznjena pozicija rukovodioca JIR MO BiH od 24. 5. 2021. godine, kojem je prestao radni odnos na osnovu ispunjenosti uslova za penziju.

⁷⁵ Pokrenuta je u izvještajnom periodu i još jedna revizija (pored navedene tri), ali ona nije okončana do kraja 2022. godine.

⁷⁶ JIR Ministarstva sigurnosti BiH nije dostavila traženi podatak o broju dana koje je interni revizor proveo u vršenju zadataka interne revizije u toku 2022. godine, a što je sastavni dio praćenja realizacije odobrenih planova interne revizije shodno metodologiji rada.

⁷⁷ Ukupan broj revizora na dan 31. 12. 2022. godine.

⁷⁸ Ne raspoložemo kompletnim podacima, za svih 20 JIR, jer JIR Ministarstva sigurnosti BiH nije dostavila podatke o broju dana koje je ova JIR provela u obavljanju zadataka interne revizije, a što je neophodno u svrhu praćenja potpune uposlenosti osoblja interne revizije.

UKUPNO U 2021. godini	41⁷⁹	133*	457	7.954⁸⁰	60	*74 redovne, 56 naknadnih i tri <i>ad hoc</i> revizije
UKUPNO U 2020. godini	40	100*	302	6.912	69	*50 redovnih, 47 naknadnih i tri <i>ad hoc</i> revizije
UKUPNO U 2019. godini	36	102*	308	5.846	57	*44 redovne, 53 naknadne i pet <i>ad hoc</i> revizija
UKUPNO U 2018. godini	35	125*	455	5.639	45	*73 redovne, 47 naknadnih i pet <i>ad hoc</i> revizija

Tabela broj 7. daje prikaz pojedinih pokazatelja rezultata rada jedinica interne revizije, te zajedno s podacima iz godišnjih konsolidiranih izvještaja za prethodne godine, stvaraju osnovu za praćenje i analizu rada pojedinačno svake jedinice interne revizije.

Prilikom analize potrebno je uzeti u obzir i utvrđeni prosjek na nivou jedinica interne revizije institucija BiH za prethodne godine (prosječan broj obavljenih revizija, datih preporuka i utrošenog vremena na provođenju revizija) koji je sadržan u ovom dijelu izvještaja.

Ovi podaci mogu poslužiti rukovodiocima jedinica interne revizije prilikom samoprocjene efikasnosti rada jedinice u svrhu poboljšanja iskorištenosti raspoloživih kapaciteta.

U nastavku navodimo podatke o prosječnom broju revizija prema jedinicama interne revizije, prema godinama na nivou institucija BiH, koji su sadržani u prethodnoj tabeli. Ovi podaci su ilustrovani u grafičkom prikazu broj 1. u ovom izvještaju.

- Godina 2018: prosječan broj revizija prema JIR-u je 6,94 (125 revizija/18JIR);
- Godina 2019: prosječan broj revizija prema JIR-u je 5,67 (102 revizije/18JIR);
- Godina 2020: prosječan broj revizija prema JIR-u je 5,26 (100 revizija/19JIR);
- Godina 2021: prosječan broj revizija prema JIR-u je 6,65 (133 revizija/20JIR);
- Godina 2022: prosječan broj revizija prema JIR-u je 6,90 (138 revizija/20JIR);
-

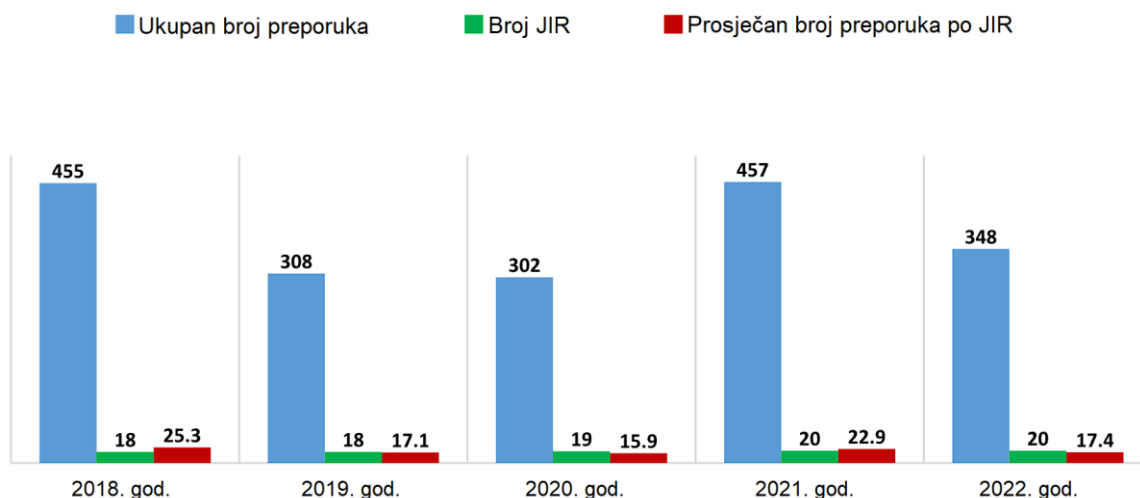
U skladu s podacima iz prethodne tabele, a na osnovu konsolidiranih godišnjih izvještaja, u sljedećem grafičkom prikazu prezentirani su podaci o ukupnom broju preporuka datih u revizorskim izvještajima zbirno za sve jedinice interne revizije na nivou institucija BiH, za period 2018-2022. godine.

Također, prezentirani su i podaci o broju uspostavljenih jedinica interne revizije i podaci o prosječnom broju preporuka prema jedinici interne revizije, prema godinama.

⁷⁹ Ukupan broj revizora na dan 31. 12. 2021. godine.

⁸⁰ Ukupan broj provedenih radnih dana, za 20 jedinica interne revizije, na provođenju internih revizija uključujući i aktivnosti na izradi planova interne revizije i izvještaja o radu.

Grafički prikaz broj 4.

Iz grafičkog prikaza broj 4. primjetno je da je prisutna oscilacija u prosječnom broju datih preporuka prema jedinici interne revizije, prema godinama, a isti se kreće u rasponu od 15,9 preporuka prema JIR u 2020. godini do 25,3 preporuke prema JIR u 2018. godini. S tim u vezi napominjemo da je broj preporuka u direktnoj korelaciji s brojem izvršenih revizija. Uočava se da je u godini u kojoj je najmanji prosječan broj datih preporuka (2020. godina, 15,9 preporuka prema JIR), ujedno i godina u kojoj je izvršeno najmanje revizija (ukupno 302 revizije). Kao što je već u obrazloženju grafičkog prikaza broj 2. u ovom izvještaju navedeno, u kojem su prezentirani godišnji zbirni podaci o ukupnom broju revizija i broju datih preporuka, može se pretpostaviti da su na manji broj provedenih revizija u 2020. godini, u odnosu na ostali posmatrani vremenski period, uticali vanredni uslovi rada izazvani pandemijom korona virusa. Dodatno, napominjemo i da je u proteklom petogodišnjem periodu u institucijama BiH prisutna značajna fluktuacija zaposlenih u jedinicama interne revizije (za devet zaposlenih je prestao radni odnos, a 16 je novozaposlenih), što se zasigurno odrazilo i na broj provedenih revizija i datih preporuka.

Kada se posmatraju posebno podaci za posljednja dva izvještajna perioda uočava se da je u 2022. godini od strane 20 jedinica interne revizije izvršeno ukupno 138 revizija u kojima je dato 348 preporuka, što u odnosu na 2021. godinu, kada je 20 jedinica interne revizije sačinilo 133 izvještaja i dalo ukupno 457 preporuka, predstavlja manje povećanje prosječnog broja izvršenih revizija prema jedinici interne revizije (za oko 0,3 revizije ili u procentima 4,54%). Sa 6,6 revizija prema jedinici interne revizije, koliko su u prosjeku provele jedinice interne revizije u 2021. godini, došlo je do blagog povećanja na 6,9 revizija prema jedinici interne revizije u 2022. godini.

Međutim, prosječan broj datih preporuka prema jedinici interne revizije je manji u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 17,4 preporuke prema JIR (2022. godina), dok je u 2021. godini ovaj broj iznosio 22,9 preporuka. Oscilacija u broju preporuka (smanjenje za 5,5 preporuka, u

procentima za 23,9%) jeste posljedica pada u broju realiziranih redovnih revizija u odnosu na prethodnu godinu (sa 74 na 61 reviziju, u procentima smanjenje iznosi 17,56%), što je detaljno navedeno u obrazloženju tabele broj 2.

Kada se posmatra ukupan broj svih revizija na godišnjem nivou (redovne, naknadne i *ad hoc* revizije) može se konstatirati da nije bilo značajnijih promjena u prosječnom broju obavljenih revizija prema internom revizoru. U 2022. godini su u 138 obavljenih internih revizija učestvovala ukupno 42 interna revizora, na osnovu čega proizlazi da je prosječan broj obavljenih revizija prema internom revizoru 3,3, dok je u 2021. godini taj broj iznosio 3,2 (obavljene su ukupno 133 interne revizije u kojima je učestvovao 41 interni revizor).

U prethodnoj tabeli navedeni su i podaci o ukupno ostvarenom broju revizorskih dana za svaku od jedinica interne revizije u 2022. godini⁸¹. Ovaj broj predstavlja ukupan broj radnih dana koji je osoblje interne revizije u jedinici interne revizije provelo na vršenju revizija i provođenju ostalih aktivnosti interne revizije i isti ne uključuje obaveznu edukaciju internih revizora, kao ni druge vrste odsustva s posla. U jedinicama interne revizije koje vrše funkciju interne revizije u nekoliko institucija, ovaj broj se odnosi na sve institucije iz njihove nadležnosti u kojima su vršile reviziju. Broj revizorskih dana jedinica interne revizije razlikuje se između jedinica zbog razlike u broju osoblja interne revizije i zbog razlike u broju raspoloživih revizorskih dana u toku godine na koji značajno utiče blagovremeno donošenje planova rada interne revizije.

Također, iz prethodne tabele vide se i podaci o prosječnom broju revizorskih dana jedinica prema reviziji za 2022. godinu. Ovaj broj se, također, razlikuje između jedinica, a isti, pored broja osoblja interne revizije i odsustva s posla internih revizora, zavisi i od broja ukupno izvršenih revizija. Na broj revizija koji u toku godine realiziraju jedinice utiče više faktora, između ostalih i popunjenost JIR predviđenim brojem izvršilaca, adekvatnost godišnjih planova rada JIR-a što podrazumijeva i planiranje i praćenje učinka JIR-a, vrste revizija⁸², složenost područja revidiranja, obim revizija, stručnost i stečeno iskustvo u radu osoblja interne revizije.

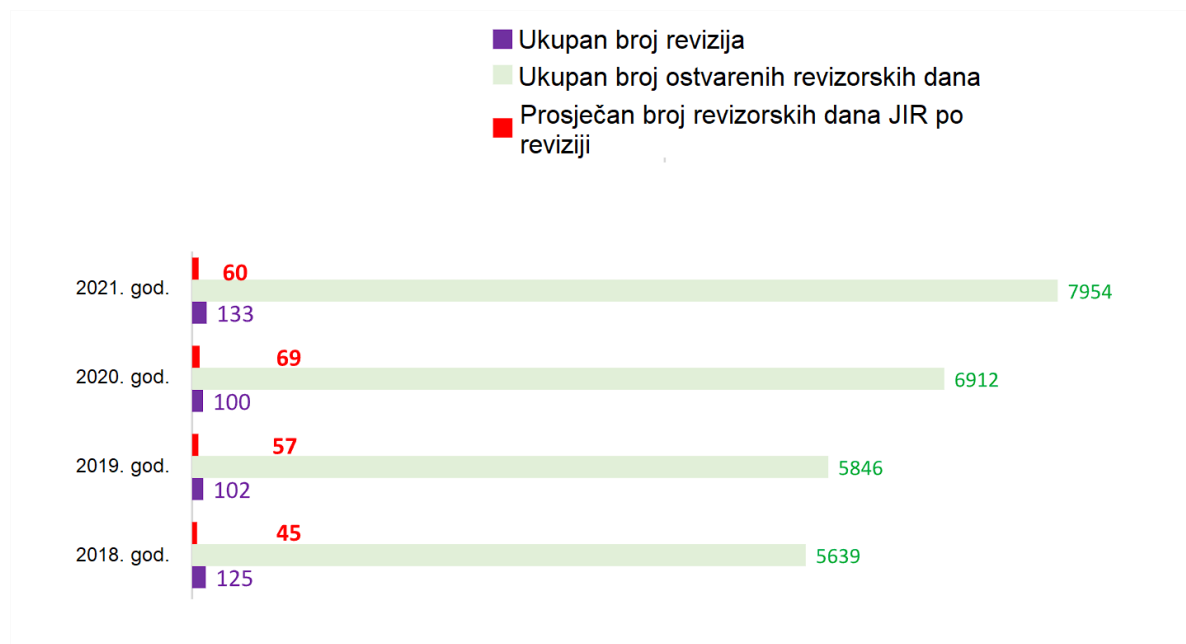
U jedinicama koje nemaju popunjenu poziciju rukovodioca jedinice interne revizije, a to su: Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela, Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi i od maja 2021. godine Ministarstvo odbrane BiH, interni revizori obavljaju i poslove rukovodioca JIR-a, u vezi sa sačinjavanjem planova interne revizije i periodičnih izvještaja.

U tabeli broj 7. sadržani su i podaci o ukupnom broju ostvarenih revizorskih dana zbirno, za sve jedinice interne revizije prema godinama, kao i podaci o prosječnom broju revizorskih dana JIR-a prema reviziji. Ovi podaci prezentirani su u narednom grafičkom prikazu, zajedno s podacima o ukupnom broju izvršenih revizija.

⁸¹ Osim za JIR MSB BiH, koja nije dostavila podatke.

⁸² Redovne, naknadne i *ad hoc* interne revizije. Posmatrano s aspekta potrebnog vremena za njihovo provođenje, naknadne traju znatno kraće od druge dvije.

Grafički prikaz broj 5.

U prethodnom grafičkom prikazu prezentirani su pokazatelji za četvorogodišnji period 2018-2021. godine, dok podaci za 2022. godinu nisu prikazani jer CHJ ne raspolaže kompletnim podacima za sve jedinice interne revizije o ukupnom broju ostvarenih revizorskih dana prema JIR. Zbog nedostavljanja kompletnih podataka od strane Jedinice interne revizije Ministarstva sigurnosti BiH, CHJ nije u mogućnosti prikazati ukupne i prosječne pokazatelje o broju revizorskih dana za 2022. godinu.

Na osnovu podataka prezentiranih na grafikonu broj 5. o ukupnom broju ostvarenih revizorskih dana prema godinama, uočava se da je prisutan trend rasta koji je i očekivan. Naime, u posmatranom četvorogodišnjem periodu povećao se broj jedinica interne revizije, s 18 koliko je bilo u 2018. i u 2019. godini na 20 u 2021. godini. Također, na osnovu podataka iz tabele broj 7. vidljivo je da je povećan i broja zaposlenih, ukupno za šest. Sa 35 revizora u 2018. godini došlo je do povećanja na 41 revizora, u 2021. godini.

Međutim, kada je riječ o prosječnom broju revizorskih dana JIR prema reviziji, suprotno očekivanjima da se broj ne mijenja ili da se smanjuje, došlo je do porasta u prve tri godine (2018-2020). Sa 45 revizorskih dana JIR-a prema reviziji (2018. godina) ovaj broj je povećan na 69 (u 2020. godini). Jedina godina u kojoj je u posmatranom periodu došlo do smanjenja prosječnog broja revizorskih dana JIR prema reviziji, u odnosu na prethodnu godinu, je 2021. godina (smanjenje za devet revizorskih dana JIR-a ili u procentima za 13%, sa 69 u 2020. godini na 60 u 2021. godini). U vezi s prosječnim brojem revizorskih dana JIR po reviziji smatramo važnim napomenuti da je riječ o vrlo kompleksnom pokazatelju na koji utiču brojni faktori (adekvatno godišnje planiranje, blagovremeno donošenje planova, složenost područja revidiranja, iskustvo i stručnost revizora, popunjenost JIR-a, fluktuacije zaposlenih i drugi faktori), što je u prethodnom dijelu ove tačke obrazloženo.

4.6. Kontinuirana profesionalna edukacija internih revizora u institucijama BiH

Kontinuirana profesionalna edukacija (KPE) internih revizora predstavlja sveobuhvatan proces u kojem interni revizori u institucijama BiH održavaju nivo svoje stručnosti i kvalitet usluga koje pružaju, te iste razvijaju i nadograđuju usvajanjem novih znanja kroz daljnji profesionalni razvoj. Zakonom o internoj reviziji institucija BiH i Poveljom interne revizije definirana je obaveza rukovodioca jedinice interne revizije da osigura visok kvalitet aktivnosti interne revizije i da radi na osiguranju potrebnih obuka internih revizora, što uključuje pripremu i dostavljanje godišnjeg plana obuke rukovodiocu institucije radi odobravanja i osiguranja njegovog provođenja.

Obavezu kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH definiraju sljedeći propisi:

- Standardi interne revizije i to:
 - Standard 1230 - *Kontinuirano profesionalno usavršavanje* - propisuje da su interni revizori dužni unapređivati svoje znanje, vještine i ostale sposobnosti kroz kontinuirano profesionalno usavršavanje.
 - Standard 1210 - *Stručnost* - nalaže da interni revizori moraju posjedovati znanje, vještine i druge sposobnosti potrebne za izvršavanje svojih dužnosti.

- Etički kodeks;

Jedno od načela Etičkog kodeksa jeste "*Kompetentnost internih revizora*" koje, između ostalog, nalaže da interni revizori pružaju samo one usluge za koje imaju potrebna znanja, vještine i iskustvo, ali i da su obavezni kontinuirano unapređivati svoju stručnost, efektivnost i kvalitet svojih usluga.

- Program obuke i certificiranja internih revizora u institucijama BiH;

Program definira obavezu kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH, teme iz područja i oblasti koje su predmet obuka za KPE, vrste kontinuirane profesionalne edukacije, te obavezu izvještavanja i vođenja evidencije o KPE internih revizora u jedinici interne revizije. U skladu s Programom, CHJ je obavezna na osnovu izvještaja jedinica interne revizije voditi registar KPE internih revizora u institucijama BiH.

- Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvještavanja o KPE internih revizora u institucijama BiH;

Odluka definira način bodovanja svake od vrsta KPE koje su definirane Programom, minimalan broj bodova koji su interni revizori u institucijama BiH obavezni ostvariti na godišnjem nivou, kao i način priznavanja kontinuirane profesionalne edukacije obuka koje organiziraju domaći i/ili međunarodni pružaoci usluga/izvođači obuka.

- Uputstvo o KPE internih revizora u institucijama BiH;

Uputstvo definira način prijavljivanja internih revizora na obuke iz oblasti KPE-a, dokumentaciju koja je neophodna za priznavanje obuka kao KPE, način vođenja

evidencije o KPE-u internih revizora u jedinici interne revizije i izvještavanja CHJ o KPE-u internih revizora.

Navedenim propisima definirano je i da CHJ priprema i/ili organizira obuke o temama iz područja i oblasti koje su predmet obuka za KPE i dostavlja internim revizorima u institucijama BiH informacije o održavanju obuka koje organizira samostalno ili u saradnji s domaćim ili međunarodnim pružaocima usluga/izvođačima obuka. Na osnovu dostavljenih zahtjeva jedinica interne revizije CHJ daje, također, u skladu s navedenim propisima, mišljenje o ispunjavanju uslova za bodovanje i prihvatljivost obuka koje organiziraju domaći i/ili međunarodni izvođači obuka, kao kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH.

U izvještajnom periodu CHJ je, u skladu s propisima iz oblasti KPE-a, organizirala obuke koje su predviđene Planom i programom obuka za interne revizore u institucijama BiH za 2022. godinu, koji je donijela CHJ i koji je objavljen na internet stranici Ministarstva finansija i trezora BiH u dijelu koji se odnosi na CHJ. Održane su ukupno tri obuke i to: dvije iz oblasti interne revizije i jedna iz oblasti finansijskog upravljanja i kontrole tokom kojih su prezentirane teme predviđene Planom i programom obuka za interne revizore u institucijama BiH za 2022. godinu.

Pored navedenih obuka i Koordinacioni odbor CJH održao je u junu 2022. godine konferenciju na temu "Primjena aplikacije PIFC u svrhu unapređenja rada interne revizije u javnom sektoru", koja je dio kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH. Prema evidencijama o prisustvu, na obukama koje su organizirali CHJ i Koordinacioni odbor CJH učestvovalo je u prosjeku 35 internih revizora iz institucija BiH, odnosno kroz sve obuke koje su CHJ i Koordinacioni odbor CHJ organizirali iz oblasti interne revizije u 2022. godini prošlo je zbirno 139 polaznika iz institucija BiH. Organiziranjem navedenih obuka omogućeno je internim revizorima u institucijama BiH da ispune obavezu stručnog usavršavanja, u skladu s propisima iz oblasti KPE, po osnovu pohađanja obuka koje organizira ili podržava CHJ.

5. PREGLED KVALITETA INTERNE REVIZIJE U INSTITUCIJAMA BIH KOJI PROVODI CHJ

5.1. Svrha i osnova za obavljanje pregleda kvaliteta

Na osnovu čl. 24. i 25. Zakona o internoj reviziji institucija BiH ("Službeni glasnik BiH" br. 27/08 i 32/12) kojim je CHJ ovlaštena za razvoj interne revizije u institucijama BiH i zadužena za primjenu Standarda interne revizije i Etičkog kodeksa, kao i za nadzor nad provođenjem svih primjenjivih regulativa za internu reviziju od strane jedinica za internu reviziju i izvještavanje o pomenutim aktivnostima, a u skladu s članom 12. Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH ("Službeni

glasnik BiH" broj 74/21) (dalje u tekstu: "Pravilnik") CHJ obavlja pregled kvaliteta interne revizije u institucijama BiH.

Pregled kvaliteta interne revizije u institucijama BiH (dalje u tekstu: "pregled kvaliteta") podrazumijeva preglede koje obavlja CHJ u svrhu praćenja primjene i poštovanja relevantnih propisa od strane jedinica interne revizije, što uključuje i utvrđivanje nivoa usklađenosti aktivnosti interne revizije s propisima iz oblasti interne revizije, te predlaganja i odgovarajućih mjera i korektivnih aktivnosti radi daljnjeg unapređenja i razvoja interne revizije.

Pregled kvaliteta koji provodi CHJ, u skladu s Pravilnikom, sastoji se od:

a) **Godišnjeg pregleda kvaliteta** - *obavlja se na osnovu uvida u dokumentaciju dostavljenu od strane jedinica interne revizije, u svrhu prikupljanja informacija neophodnih za provođenje aktivnosti iz nadležnosti CHJ kao što su: planiranje i organiziranje obuka za interne revizore, daljnji razvoj i unapređenje propisa i metodologije rada za interne revizore u institucijama BiH, izvještavanje Vijeća ministara BiH, izrada godišnjeg plana CHJ za obavljanje periodičnog pregleda kvaliteta aktivnosti interne revizije i druge aktivnosti usmjerene na daljnji razvoj funkcije interne revizije u institucijama BiH.*

b) **Periodičnog pregleda kvaliteta** - *provodi se "na terenu" na osnovu uvida u dokumentaciju jedinica interne revizije, uključujući i dokumentaciju koja je priložena u PIFC aplikaciji, te drugu dokumentaciju kojom raspolaže institucija u vezi s obavljenim internim revizijama, kao i razgovora sa osobljem JIR-a, rukovodstvom i zaposlenima u institucijama u kojima JIR pruža usluge interne revizije, u svrhu:*

- *utvrđivanja nivoa usklađenosti aktivnosti interne revizije s propisima iz oblasti IR,*
- *davanja preporuka za unapređenje rada jedinica interne revizije, ukoliko je to potrebno, na osnovu nalaza i zaključaka pregleda,*
- *prikupljanja informacija za daljnji razvoj i unapređenje propisa i metodologije rada IR-a,*
- *koordinacije rada jedinica interne revizije,*
- *predlaganja mjera institucijama BiH i Vijeću ministara BiH, koje imaju sistemski značaj za održavanje ugleda i daljnji razvoj interne revizije u institucijama BiH, radi otklanjanja nedostataka uočenih tokom pregleda i*
- *izvještavanje Vijeća ministara BiH.*

S obzirom na to da je Pravilnik stupio na snagu 1. 1. 2022. godine, ovo je prva godina u kojoj CHJ provodi godišnji pregled kvaliteta na način kako je to predviđeno odredbama Pravilnika kojim je uređena ova oblast. Rezultati izvršenog pregleda navedeni su u tački 5.2. Izvještaja.

Također, u skladu s predmetnim Pravilnikom, CHJ je u izvještajnom periodu donijela *Plan za obavljanje periodičnog pregleda kvaliteta aktivnosti jedinica interne revizije u institucijama BiH za 2023. godinu* u kojem je, na osnovu ispunjenosti kriterija definiranih Pravilnikom i u

skladu s raspoloživim kapacitetima CHJ, utvrđena jedinica interne revizije (JIR Granične policije BiH) u kojoj će biti proveden periodični pregled kvaliteta. Navedeni Plan je objavljen na internet stranici MFT BiH u dijelu koji se odnosi na CHJ. Planom je predviđeno da se u 2023. godini izvrši pregled u jednoj jedinici interne revizije, što je u skladu s trenutnim kapacitetom CHJ za obavljanje pregleda.

Nakon što provede periodični pregled kvaliteta, CHJ je obavezna, u skladu s Pravilnikom, dostaviti izvještaj o obavljenom periodičnom pregledu CHJ rukovodiocu institucije i rukovodiocu jedinice interne revizije. O rezultatima obavljenih periodičnih pregleda CHJ će sumarno izvještavati u posebnom poglavlju Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije za predmetnu godinu. S tim u vezi, ističemo da je 2023. godina prva godina u kojoj će CHJ izvršiti periodični pregled kvaliteta, te da će rezultati provedenog pregleda biti sadržani u Godišnjem konsolidiranom izvještaju interne revizije za 2023. godinu.

5.2. Rezultati godišnjeg pregleda kvaliteta

Na osnovu podataka koje je dostavilo 20 jedinica interne revizije za potrebe izrade Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije za 2022. godinu, koliko je ukupno bilo obavezno i dostaviti svoj godišnji izvještaj s pripadajućim podacima i dokumentacijom, CHJ je izvršila, u skladu s članom 14. Pavilnika, godišnji pregled kvaliteta koji je obuhvatio:

- a) *provjeru da li su sačinjeni i blagovremeno potpisani propisani akti kojima se definira pružanje usluga interne revizije u institucijama BiH,*
- b) *analizu poštovanja propisa prilikom izrade strateških i godišnjih planova interne revizije, kao i njihovog provođenja,*
- c) *analizu stepena realizacije preporuka, te, ukoliko su dostupni, i podataka o efektima rada interne revizije,*
- d) *analizu efikasnosti i efektivnosti rada JIR na osnovu primjera dobre prakse,*
- e) *analizu poštovanja propisa iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH,*
- f) *analizu poštovanja propisa kojima se regulira oblast osiguranja i unapređenja kvaliteta, te provođenja pripadajućih korektivnih planova aktivnosti,*
- g) *drugih podataka i izvještaja koji je JIR obavezan sačiniti i dostavljati CHJ na osnovu Zakona i podzakonskih propisa.*

U nastavku je dat pregled rezultata provednog godišnjeg pregleda prema pojedinim područjima provjere, koji su prethodno navedeni.

a) Uspostavljanje interne revizije – analiza da li su sačinjeni i blagovremeno potpisani propisani akti kojima se definira način uspostavljanja i pružanja usluga interne revizije u institucijama BiH (Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelja interne revizije)

Prema evidencijama kojim raspolaže CHJ, a na osnovu podataka i dokumentacije koje su jedinice interne revizije dostavile CHJ u prethodnom periodu, utvrđeno je sljedeće:

- Od ukupno predviđenih 58 institucija koje su obavezne, u skladu s članom 3. tabelarnog pregleda Odluke o kriterijima za upostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH⁸³, upostaviti internu reviziju na osnovu potpisivanja Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije s nadležnom jedinicom interne revizije, njih ukupno 57 potpisalo je Sporazum. Predsjedništvo BiH je jedina institucija koja nije potpisala Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelju interne revizije s Jedinicom za internu reviziju Ministarstva finansija i trezora BiH koja je, u skladu s Odlukom o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije u institucijama BiH, nadležna da vrši internu reviziju u ovoj instituciji.
- Od ukupno predviđenih 77 institucija, u skladu s članom 3. Odluke, Povelju interne revizije donijelo je ukupno 76 institucija. Također, Povelju interne revizije usklađenu s važećom Poveljom donijelo je, u skladu s članom 9. Odluke, i jedno javno preduzeće (BHRT).
- Sadržaj važećih sporazuma i povelja, koje su donijele jedinice interne revizije institucija BiH, usklađen je sa sadržajem Povelje interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 30/18) i Okvirnim tekstom Sporazuma o vršenju funkcije interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 32/18) koje je odlukom objavila CHJ.

Preporuka:

- Preporučujemo Predsjedništvu BiH da potpiše Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelju interne revizije s Jedinicom interne revizije Ministarstva finansija i trezora BiH.

S tim u vezi napominjemo da je u cilju uspostavljanja i očuvanja dostignutog nivoa razvoja sistema funkcionalno nezavisne interne revizije koji se, između ostalog, temelji i na poštovanju principa "3E"⁸⁴ i "vrijednost za novac", neophodno je poštovanje ovih temeljnih principa od strane svih institucija na koje se odnose propisi o internoj reviziji.

b) Strateški i godišnji planovi rada interne revizije – analiza poštovanja propisa prilikom izrade planskih dokumenata i njihovog provođenja

Na osnovu analize strateških i godišnjih planova rada jedinica interne revizije, koji su jedinice interne revizije dostavile CHJ u okviru svojih godišnjih izvještaja za izvještajni period, utvrđeno je sljedeće:

⁸³ U tabelarnom pregledu Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica interne revizije institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 59/19), u članu 3, navedene su jedinice interne revizije (njih ukupno devet) i institucije sa kojima su obavezne zaključiti Sporazum, na osnovu ispunjenosti kriterija za uspostavljanja interne revizije definiranih u članu 2. Odluke.

⁸⁴ Ekonomičnost, efikasnost i efektivnost.

- Kod dvije jedinice interne revizije su sa značajnim kašnjenjem doneseni strateški i godišnji planovi rada interne revizije. To su: Jedinica interne revizije Ministarstva finansija i trezora BiH (SP i GP IR su doneseni u periodu april – jun 2022. godine) i Interna revizija Ministarstva sigurnosti BiH (Godišnji plan IR-a donesen u aprilu 2022. godine), što je uticalo na značajno smanjenje broja raspoloživih dana za vršenje revizija u institucijama na koje se planovi odnose.

Skrećemo pažnju da je blagovremeno donošenje planova rada JIR jedan od ključnih preduslova za nesmetan rad interne revizije u cilju unapređenja upravljačkih i kontrolnih mehanizama u područjima koja su predmet revidiranja, te također podsjećamo da je rukovodilac JIR obavezan dostaviti na odobrenje nacrt plana rada najkasnije do 31. decembra tekuće za narednu godinu.⁸⁵

- Primjetno je da najveći broj jedinica interne revizije kod strateškog i godišnjeg planiranja nedovoljno pažnje posvećuje segmentu procjene rizika i identifikiranju slabosti kontrola, a što je neophodno prilikom dostavljanja rukovodiocu institucije na odobrenje prijedloga plana za provođenje revizija. Naime, od 38 planskih dokumenata koliko je ukupno donijelo 20 jedinica interne revizije za izvještajni period, samo su u Godišnjem planu Jedinice interne revizije Uprave za indirektno oporezivanje BiH sadržani podaci o glavnim rizicima za svaku od planiranih revizija, na osnovu kojih su predmetni procesi ocijenjeni kao prioriteta područja za revidiranje.

Dodatno, u prilog nedovoljno posvećenoj pažnji u dijelu koji se odnosi na procjenu rizika govore, između ostalog, i propusti koje smo uočili kod prateće dokumentacije uz planove rada (područje revidiranja nije sadržano u pregledu procesa institucije – „revizorskom univerzumu“, niti je za isto urađena procjena rizika, područja koja su ocijenjena kao visokorizična nisu predmet revizije, već područje za koje je ocijenjeno da je umjereno izloženo riziku)⁸⁶.

- Na osnovu podataka o odobrenim strateškim i godišnjim planovima i stepenu njihove realizacije koji su dati u tabeli broj 2 ovog izvještaja, uočava se da su skoro sve jedinice interne revizije u potpunosti i realizirale odobrene planove rada. Najniži procenat realizacije planova iznosi 50% i evidentiran je u tri jedinice interne revizije⁸⁷.
- Za izvještajni period samo jedna od jedinica interne revizije koje vrše funkciju interne revizije u više institucija, a koje su obavezne sačiniti konsolidirani strateški i godišnji plan rada jedinice, tu obavezu nije ispunila, a to je Jedinica interne revizije Ministarstva finansija i trezora BiH.

Podsjećamo na značaj koji ima izrada konsolidiranih planova, a koji se ogleda ne samo u adekvatnom planiranju revizorskih angažmana na nivou jedinice interne revizije, već i u efikasnijem praćenju provođenja planiranih aktivnosti u institucijama iz nadležnosti ovih jedinica.

⁸⁵ Priručnik za internu reviziju u institucijama BiH, tačka 3. – *Strateško i godišnje planiranje interne revizije*.

⁸⁶ Prateća dokumentacija strateških planova JIR MKP BiH.

⁸⁷ JIR Ministarstva komunikacija i prometa BiH, JIR Ministarstva finansija i trezora BiH i Interna revizija Ministarstva sigurnosti BiH.

Preporuke:

- Preporučuje se jedinicama interne revizije da dosljedno primjenjuju propisanu metodologiju rada kojom je precizno utvrđen rok za izradu planova rada interne revizije (31. decembar), a u cilju njihovog blagovremenog donošenja kontinuirano jačaju saradnju s rukovodstvom institucije.
- Preporučuje se jedinicama interne revizije koje usluge interne revizije pružaju za više od jedne institucije, da dosljedno primjenjuju propisanu metodologiju rada kojom je propisana obaveza i kojom je precizno utvrđen rok za izradu konsolidiranih planova rada.
- Preporučuje se jedinicama interne revizije da u planovima rada detaljno obrazlože rezultate izvršene procjene rizika i posljedičnu vezu s odabranim "visokorizičnim" područjima revidiranja.
- Preporučuje se jedinicama interne revizije koje nisu u potpunosti realizirale planove rada, da poduzmu potrebne aktivnosti u svrhu adekvatnog planiranja, potpune uposlenosti osoblja interne revizije i osiguranja nadzora nad revizorskim angažmanima, kako bi se planovi u cjelosti i realizirali.

c) Realizacija preporuka interne revizije – analiza stepena realizacije preporuka i mjerljivih efekata preporuka, ukoliko su isti utvrđeni

U tabeli broj 4. ovog izvještaja prikazani su, na osnovu podataka iz godišnjih izvještaja jedinica interne revizije za izvještajni period, podaci o ukupnom broju datih preporuka i stepenu njihove realizacije za svaku od institucija u kojoj je vršena interna revizija u protekle dvije godine. S obzirom na to da za većinu preporuka datih u 2022. godini nije istekao rok za realizaciju, analiza stepena realizacije preporuka interne revizije izvršena je samo za preporuke date u 2021. godini.

Naime, u nastavku navodimo status realizacije ukupno datih 457 preporuka u 38 institucija BiH, u kojima je u 2021. godini vršena revizija:

- 226 preporuka je realizirano (50%),
- 65 preporuka je djelimično realizirano (14,2%),
- za 59 preporuka ili u procentima 12,9% još nije istekao rok za realizaciju i za njih je interna revizija obavezna pratiti njihovo provođenje u narednom periodu.

Procenat nerealiziranih preporuka u ukupnom broju preporuka (457), koji iznosi 22,5% što predstavlja oko jedne četvrtine ukupno datih preporuka u izvještajima interne revizije u 2021. godini (103 od 457) upućuju na potrebu unapređenja u ovoj oblasti.

Dodatno, skrećemo pažnju i na podatak da je u pojedinim organizacijama izuzetno visok stepen nerealiziranih preporuka koji se kreće i iznad 80% (BHRT).

Također, ističemo i podatak da u Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH, prema podacima iz Godišnjeg izvještaja interne revizije, ona nije bila u mogućnosti pratiti

provođenja preporuka zbog nesaradnje organizacione jedinice nadležne za provođenje preporuka.

U vezi sa svim prethodno navedenim posebno želimo istaći da je u svrhu unapređenja u ovoj oblasti neophodno uložiti dodatne napore na postizanju bolje komunikacije i jačanju saradnje između jedinica interne revizije i rukovodstva institucija, s jedne, i jačanju saradnje između jedinica interne revizije i revizora Ureda za reviziju institucija BiH i CHJ, s druge strane, uz konstantno unapređenje i povećanje kvaliteta usluga koje jedinica interne revizije pruža.

Također, i rukovodstvo institucija treba da je zainteresirano i motivirano za usluge i preporuke interne revizije, te mora postojati i graditi se povjerenje u rad i kredibilnost internih revizora. Pisanje izvještaja i davanje preporuka samo po sebi ne smije biti cilj i svrha interne revizije, već se kroz njih mora raditi na unapređenju sistema finansijskog upravljanja i kontrole i stvaranja dodate vrijednosti u institucijama BiH, što bi svakako trebalo biti postavljeno kao cilj rukovodilaca institucija i jedinica interne revizije.

Preporuka:

- Preporučuje se jedinicama interne revizije da kontinuirano ukazuju na značaj provođenja preporuka interne revizije u svrhu otklanjanja uočenih slabosti i nepravilnosti u sistemu internih kontrola, a sve u cilju zakonitog i svrsishodnog korištenja budžetskih sredstava.

Preporuka se može realizirati kroz kontinuirano upućivanje na razmatranje i rješavanje neprovedenih preporuka, kroz izvještaje interne revizije o naknadnom pregledu kojim se utvrđuje stepen realizacije preporuka i efekti koji su postignuti kroz realizaciju preporuka, uključujući i mjerljive finansijske efekte⁸⁸, i kroz godišnje izvještavanje rukovodioca institucije koje će sadržati i pitanja o značajnim rizicima i problemima u kontrolama, ali i kroz saopštavanje i razmatranje ove problematike s rukovodstvom na kolegijima i sastancima.

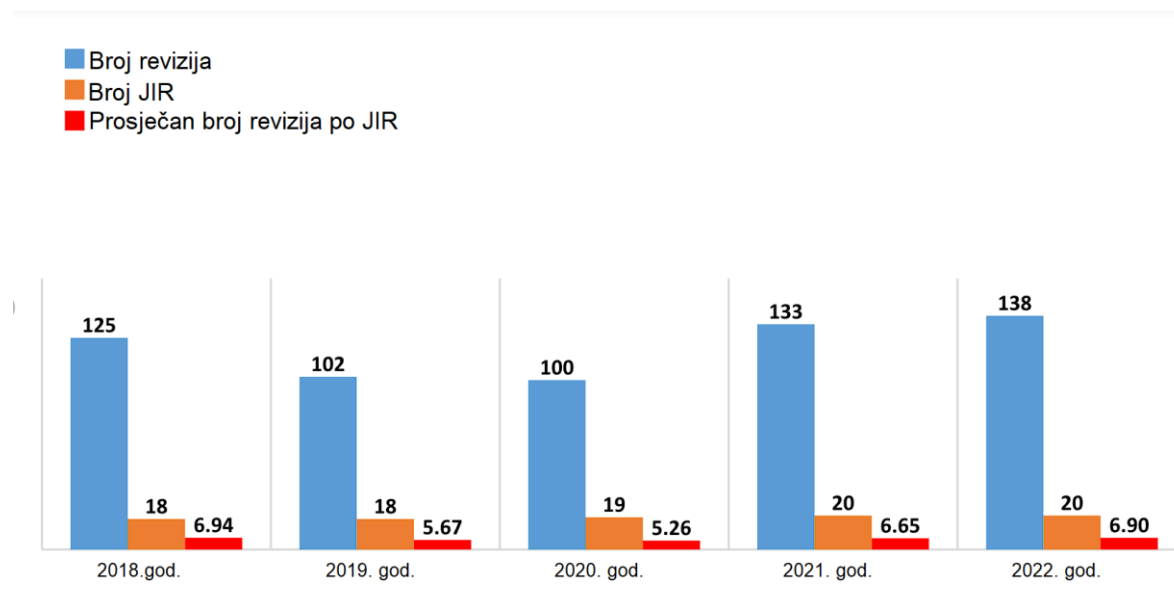
d) Efikasnost i efektivnost rada JIR – analiza na osnovu godišnjih izvještaja o radu jedinica interne revizije za prethodni period

U tabelarnom pregledu broj 7. ovog izvještaja prikazani su podaci pojedinačno za svaku jedinicu interne revizije koliko je izvršila revizija u 2022. godini i dala preporuka, dok su u tabelarnom pregledu broj 3. sadržani detaljni podaci o predmetu revizija, institucijama u kojim su provedene revizije i vrsti revizija (redovne, *ad hoc* i naknadne).

U narednom grafičkom prikazu dati su podaci na godišnjem nivou, za period 2018-2022. godine, o ukupnom broju provedenih revizija, broju uspostavljenih jedinica interne revizije i prosječnom broju provedenih revizija prema jedinici interne revizije. Detaljni podaci dostupni su u godišnjim konsolidiranim izvještajima interne revizije institucija BiH, koji su objavljeni na internet stranici Ministarstva finansija i trezora BiH, u dijelu koji se odnosi na CHJ (www.mft.gov.ba)

⁸⁸ Na primjer veća naplata prihoda, veći povrat sredstava u budžet, smanjenje određenih kategorija rashoda i drugo.

Grafički prikaz broj 6.

Na osnovu prethodno navedenih pokazatelja uočava se da u proteklom petogodišnjem periodu nije prisutan značajniji trend rasta broja provedenih revizija a koji je očekivan s obzirom na to da je povećan broj uspostavljenih jedinica interne revizije (za dva JIR-a), ali i ukupan broj osoblja na osnovu kadrovskog popunjavanja jedinica (s 35⁸⁹ u 2018. godini broj osoblja je povećan na 42, na dan 31.12.2022).

Prosječan broj provedenih revizija prema jedinici interne revizije u posmatranom periodu kretao se u rasponu od 5,26 revizija (2020) do 6,94 (2018) prema jedinici interne revizije. Ovdje je važno napomenuti da su u broj ukupno provedenih revizija uključene i naknadne revizije koje, napominjemo, nisu zaseban revizorski angažaman, već nastavak prethodno provedenih revizija. Naknadne revizije/ preglede interna revizija provodi u svrhu praćenja rezultata o kojima je podnesen izvještaj rukovodstvu institucije.

Kada se uz prethodno navedene podatke uzme u obzir i činjenica da u više od polovine izvještaja jedinica interne revizije o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, koje su jedinice interne revizije sačinile za izvještajni period i dostavile CHJ, nisu sadržani podaci o ključnim indikatorima učinka interne revizije, može se zaključiti da se kod planiranja revizija mora voditi više računa o efektivnosti interne revizije.

Preporuka:

- Preporučuje se rukovodiocima jedinica interne revizije da uspostave neophodne procedure u okviru internog ocjenjivanja što obuhvata, između ostalog, praćenje i analizu rada, uporedne analize poslovanja na osnovu relevantnih pokazatelja, uspostavljanje na godišnjem nivou indikatora uspješnosti, dosljednu primjenu stalnog nadzora i praćenje ostvarenja postavljenih indikatora učinka.

⁸⁹ Podaci iz Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije za 2018. godinu, dostupnog na www.mft.gov.ba

Podsjećamo na to da su zahtjevi u vezi s načinom provođenja internog ocjenjivanja detaljno pojašnjeni u propisima koji uređuju ovu oblast⁹⁰. Također, podsjećamo i da su u okviru godišnjih konsolidiranih izvještaja interne revizije u institucijama BiH (tačka 4.5) dostupni podaci o prosječnom broju planiranih i izvršenih revizorskih angažmana prema revizoru, na nivou pojedinačne JIR, i na nivou svih jedinica u institucijama BiH. Polazeći od ovih pokazatelja i raspoloživih kapaciteta JIR, rukovodioci jedinica interne revizije moraju kontinuirano težiti većoj efikasnosti, na nivou jedinice interne revizije, i na nivou prosjeka (prema revizoru).

e) Kontinuirana profesionalna edukacija internih revizora u institucijama BiH – analiza ispunjenosti obaveze KPE-a za izvještajni period

Na osnovu izvještaja o obavljenoj kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji (KPE) internih revizora u jedinicama interne revizije, kao i zaprimljenih zahtjeva jedinica interne revizije za priznavanje obuka kao KPE, CHJ prati ispunjavanje obaveze usavršavanja znanja i vještina od strane internih revizora iz područja i oblasti definiranih propisima iz oblasti KPE. Ovim propisima definiran je način i postupak ispunjavanja obaveze kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora u institucijama BiH da bi se kroz održavanje nivoa stručnosti i daljeg profesionalnog razvoja internih revizora unaprijedio kvalitet usluga koje pružaju.

Od ukupnog broja zaposlenih u jedinicama interne revizije u institucijama BiH, uključujući i zaposlene u CHJ-u koji rade na poslovima uspostavljanja i razvoja sistema i vršenja funkcije interne revizije, (45⁹¹), u izvještajnom periodu obaveza kontinuirane profesionalne edukacije odnosila se na 40 zaposlenih. Naime, obavezi KPE-a ne podliježu novozaposleni interni revizori u prvoj godini zasnivanja radnog odnosa, a takvih je u 2022. godini bilo ukupno tri, kao i osoblje interne revizije koje je oslobođeno obaveze KPE⁹² (ukupno dva revizora u 2022. godini). Na osnovu dostavljenih izvještaja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH za 2022. godinu, utvrđeno je da su svi zaposleni ispunili ovu obavezu u skladu s relevantnim propisima.

Jedinice interne revizije su u svojim godišnjim izvještajima izvijestile da su sve jedinice interne revizije donijele godišnje planove obuka, te da su, u skladu s odobrenim planovima obuka internih revizora od strane rukovodilaca institucija, osigurana i potrebna sredstva za njihovo pohađanje u svim institucijama, osim u Parlamentarnoj skupštini BiH. U ovoj instituciji u izvještajnom periodu nisu precizno alocirana sredstva za potrebe Jedinice u okviru odobrenog budžeta, te je pohađanje obuka internih revizora zavisilo od raspoloživih sredstava. S tim u vezi napominjemo da je Zakonom o internoj reviziji institucija BiH definirano da će jedinice interne revizije u okviru budžetskog korisnika imati budžetsku alokaciju, koja se

⁹⁰ Pravilnik o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 74/21), Standardi interne revizije ("Službeni glasnik BiH" broj 93/17), Priručnik za internu reviziju u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 73/21).

⁹¹ U ovaj broj je uključeno i troje zaposlenih u Odsjeku za razvoj sistema interne revizije CHJ.

⁹² Na osnovu izdate saglasnosti CHJ o ispunjenosti uslova definiranih u članu 3. (5) Odluke o načinu bodovanja, evidentiranja i izvještavanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH.

može identificirati i preko koje se mogu pratiti rashodi u vezi s izvršavanjem aktivnosti uspostavljenih Zakonom, te da je obaveza kontinuirane profesionalne edukacije precizno definirana u Standardima interne revizije, Etičkom kodeksu, kao i propisima koji uređuju ovu oblast.

Preporuka:

- Preporučuje se rukovodiocima jedinica interne revizije i rukovodstvu institucija da stvore potrebne uslove za provođenje kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora kroz sačinjavanje planova obuka i osiguranje njihovog provođenja, kako bi interni revizori bili u mogućnosti kontinuirano unapređivati svoje znanje i vještine potrebne za izvršavanje aktivnosti interne revizije.

Napominjemo da sticanje odgovarajućeg stručnog obrazovanja, sertifikata, treninga i obavljanje drugih vidova propisane edukacije, pomaže internim revizorima da razvijaju nivo vještina i iskustava, koji se zahtijevaju kako bi stručno obavljali svoje profesionalne obaveze, te time doprinijeli unapređenju poslovanja organizacije. Ukoliko interni revizori ne posjeduju dovoljno znanja i vještine, potrebne za kvalitetno izvršavanje njihovih dužnosti, može se dovesti u pitanje da li su angažmani internih revizora obavljani stručno i da li doprinose unapređenju upravljačkih i kontrolnih mehanizama, dajući preporuke i savjete u vezi s aktivnostima koje su predmet revidiranja.

f) Osiguranje i unapređenje kvaliteta interne revizije - analiza poštovanja propisa kojima se regulira ova oblast i provođenja pripadajućih korektivnih planova aktivnosti

U skladu s Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 74/21), jedinice interne revizije obavezne su donijeti program osiguranja i unapređenja kvaliteta u kojem su sadržani podaci o aktivnostima koje se planiraju provesti, u godini na koju se program odnosi, kako bi se osigurao zahtijevani kvalitet u funkcioniranju interne revizije. O provedenim mjerama i aktivnostima na unapređenju funkcioniranja interne revizije, jedinice interne revizije su obavezne izvještavati rukovodioca institucije i CHJ kroz izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta.

Od 20 jedinica interne revizije ukupno 14 jedinica (70%) dostavilo je CHJ izvještaj o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za izvještajni period u kojem su sadržani rezultati i zaključci provedene kontrole od strane rukovodioca JIR-a s planovima aktivnosti na daljnjem unapređenju funkcije interne revizije. Izvještaj za predmetnu godinu nisu dostavile: JIR Parlamentarne skupštine BiH, JIR Ministarstva finansija i trezora BiH, JIR Ministarstva odbrane BiH, IR Ministarstva sigurnosti BiH, JIR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH i IR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH.

Na osnovu analize dostavljenih izvještaja o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, u nastavku navodimo neke od ključnih oblasti koje su od strane rukovodilaca jedinica interne revizije, koji su dostavili ove izvještaje, prepoznate kao područja u kojima postoji prostor za unapređenje:

- stručnost internih revizora i profesionalna pažnja, što se može postići kroz kontinuiranu profesionalnu edukaciju internih revizora i stalni nadzor od strane rukovodilaca JIR i
- razvoj saradnje s rukovodstvom institucija kako bi se blagovremeno donosili planovi interne revizije i povećao stepen realizacije preporuka.

Dodatno, u svojim izvještajima jedinice interne revizije su ukazale i na neophodnost daljnjeg razvoja finansijskog upravljanja i kontrole u institucijama, posebno u dijelu uspostavljanja i ažuriranja baze podataka o procesima i upravljanja rizicima, a za šta je odgovorno rukovodstvo institucije.

Preporuka:

- Preporučuje se jedinicama interne revizije da kontinuirano, za svaku godinu, izrade program osiguranja i unapređenja kvaliteta, provode stalni nadzor i periodična samoocjenjivanja, te da o rezultatima izvještavaju rukovodioca institucije i CHJ.

g) Analiza ostalih podataka i izvještaja koje su JIR obavezne sačiniti i dostavljati CHJ na osnovu Zakona i podzakonskih propisa

Svi zaposleni interni revizori u institucijama BiH ispunjavaju uslove propisane Zakonom o internoj reviziji institucija BiH i Pravilnikom o zapošljavanju internih revizora u institucijama BiH. Naime, jedinice interne revizije dostavljaju CHJ, kroz svoje godišnje izvještaje, informacije i podatke o: načinu organizacije interne revizije, opisu poslova i uslova za zapošljavanje u jedinicama interne revizije, zadacima i ovlaštenjima interne revizije što dokumentiraju dostavljanjem izvoda iz pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, potpisanim Poveljama interne revizije i Sporazumima o vršenju funkcije interne revizije. Na osnovu ovih podataka CHJ prati usklađenost s relevantnim propisima postojeće organizacije interne revizije, uključujući njena ovlaštenja, odgovornosti, djelokrug rada, način odobravanja planova i izvještavanja. Navedeni podaci omogućavaju procjenu da li je osigurana funkcionalna nezavisnost interne revizije.

Opisi poslova i organizaciono uspostavljanje interne revizije usklađeni su s relevantnim propisima u 17 od ukupno predviđenih 19 institucija. U javnom preduzeću BHRT je također usklađeno organizaciono uspostavljanje interne revizije. Zaključno s 31. 12. 2022. godine ukupno dvije institucije nemaju usklađen pravilnik o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju s propisima iz oblasti interne revizije u institucijama BiH. To su Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (BHANSA).

Podaci o popunjenosti jedinica interne revizije dati su u okviru tabele broj 1. ovog izvještaja. Naime, zaključno s 31. 12. 2022. godine od ukupno 20 jedinica interne revizije, 12 je u potpunosti kadrovski popunjeno. S tim u vezi posebno ističemo činjenicu da se ne može očekivati ista pokrivenost područja poslovanja institucije revizijama, u institucijama za koje su

nadležne jedinice koje nisu u potpunosti kadrovski popunjene kao u institucijama u kojima usluge interne revizije pružaju kadrovski u potpunosti popunjene jedinice, a time i na veću izloženost neotkrivanju značajnih rizika koji mogu ugroziti poslovanje institucije.

Na osnovu podataka iz godišnjih izvještaja jedinica interne revizije, CHJ je obaviještena da je u izvještajnom periodu u jednoj instituciji (Službi za zajedničke poslove institucija BiH) interna revizija uočila nepravilnosti za koje je procijenila da mogu rezultirati kršenjem propisa o čemu je, u skladu sa Zakonom o internoj reviziji institucija BiH, obavijestila rukovodstvo institucije.

Preporuke:

- Preporučuje se Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA da poduzmu potrebne aktivnosti na izmjeni pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju kako bi se stvorili neophodni uslovi za uspostavljanje i funkcioniranje interne revizije i u ovim dvjema institucijama u skladu s propisima koji uređuju ovu oblast.
- Preporučuje se institucijama u kojima nije u potpunosti popunjena jedinica interne revizije da, u saradnji s Ministarstvom finansija i trezora BiH i Sektorom za budžet MFiT BiH, poduzmu sve potrebne aktivnosti na zapošljavanju osoblja interne revizije u svrhu popunjavanja upražnjenih pozicija i omogućavanja nesmetanog obavljanja funkcije interne revizije, u skladu s propisima i u punom kapacitetu.

5.3. Unapređenje sistema interne revizije

U svrhu unapređenja sistema interne revizije i dosljedne primjene propisa i metodologije rada, a na osnovu rezultata provedenog Godišnjeg pregleda kvaliteta, CHJ je u skladu s članom 14. stav (3) Pravilnika o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, dala i preporuke za otklanjanje nedostataka koji su uočeni u toku pregleda. Napominjemo da su jedinice interne revizije obavezne poduzeti potrebne korektivne aktivnosti u svom radu, te o njima obavijestiti CHJ u okviru godišnjeg izvještaja interne revizije i izvještaja o programu osiguranja i unapređenja kvaliteta za 2023. godinu, da bi CHJ kroz Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije upoznala Vijeće ministara BiH s rezultatima mjera poduzetih na usklađivanju funkcije interne revizije u institucijama BiH.

Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije za 2022. godinu dao je, pored pregleda stanja zakonodavnog okvira interne revizije u institucijama BiH, i kumulativne podatke o izvršenim internim revizijama u izvještajnom periodu. Efekti interne revizije koji su obuhvaćeni konsolidiranim izvještajem ogledaju se u kvantitetu i kvalitetu preporuka koje daju jedinice interne revizije u smislu unapređenja poslovanja i funkcioniranja institucija BiH. Također, efekti interne revizije ogledaju se i u ostvarenom napretku u uspostavljanju i dogradnji sistema javne interne finansijske kontrole i interne revizije, kao i kvalitetu savjetodavnih usluga koje interna revizija pruža menadžmentu institucija.

Rezultati rada interne revizije ogledaju se u davanju kvalitetnih preporuka, s jedne, ali i u realizaciji datih preporuka i unapređenju sistema finansijskog upravljanja i kontrole u institucijama koje imaju uspostavljenu funkciju interne revizije, s druge strane. Potrebno je da rukovodioci jedinica interne revizije posebnu pažnju posvete unapređenju procesa planiranja, što podrazumijeva usmjeravanje aktivnosti interne revizije u područja u kojima se, na osnovu sveobuhvatne analize poslovanja i upravljanja rizicima, identificiraju slabosti internih kontrola. Također, potrebno je kontinuirano težiti povećanju efikasnosti i učinka revizije kroz porast broja planiranih i izvršenih revizija. Unapređenje procesa planiranja je preduslov za povećanje doprinosa interne revizije ostvarenju ciljeva institucije i boljoj usklađenosti poslovanja s propisima, što se može postići kroz bolju iskorištenost revizorskih resursa, porast broja revidiranih područja i datih preporuka za otklanjanje utvrđenih slabosti.

Dodatni efekti interne revizije umnogome će zavisiti i od efikasnosti i efektivnosti kadrovske popunjavanja i organizacionog usklađivanja jedinica koje nisu u potpunosti ili popunjene ili uspostavljene s relevantnim propisima, ali isto tako i od spremnosti menadžmenta i internih revizora za daljnji napredak na razvoju funkcije interne revizije u institucijama BiH, ali i razvoju cjelokupnog koncepta PIFC-a. Važan zadatak i izazov za CHJ i jedinice interne revizije svakako je i dosljedno provođenje kontrole kvaliteta rada interne revizije u skladu s Pravilnikom o provođenju osiguranja i unapređenja kvaliteta interne revizije u institucijama BiH, koji je pripremljen u skladu sa zahtjevima Standarda interne revizije i primjerima dobre prakse. Navedeni pravilnik predstavlja rezultat zajedničkog rada CHJ i eksperata EU Projekta "PIFC-3", kojim je detaljno definiran način provođenja kontrole svakog od učesnika u ovom procesu, rukovodilaca jedinica interne revizije, i CHJ i eksternih ocjenjivača. Odluka o donošenju Pravilnika objavljena je u decembru 2021. godine.⁹³

Jedna od aktivnosti koja je, također, realizirana u okviru Projekta EU "PIFC-3" jeste i izrada odgovarajućeg softverskog rješenja (PIFC aplikacije) kao tehničke podrške procesu provođenja interne revizije u javnom sektoru BiH. PIFC aplikacija je razvijena s ciljem unapređenja efikasnosti u radu interne revizije i njene usklađenosti sa Standardima u procesu planiranja aktivnosti interne revizije i provođenja revizija uz dosljednu primjenu kontrole kvaliteta, i u segmentu godišnjeg izvještavanja interne revizije. CHJ je i u 2022. godini održala obuke tokom kojih je prezentirana praktična primjena PIFC aplikacije.

Iz svega iznesenog u ovom izvještaju primjetno je da je u prethodnom periodu učinjen dodatni napredak u uspostavljanju i razvoju sistema interne revizije, koji se ogleda u pripremi, objavljivanju i primjeni propisa kojima se definiše sistem interne revizije i funkcionalnog uspostavljanja sistema interne revizije od strane CHJ s jedne, ali i u kvalitetu vršenja funkcije interne revizije u institucijama BiH, s druge strane. Ipak, stepen napretka u ovoj oblasti od strane institucija BiH mogao bi i morao bi biti na znatno višem nivou, čime bi se dao dodatni podstrek u razvoju ove oblasti i približavanju Bosne i Hercegovine i njenog sistema javne interne finansijske kontrole evropskim vrijednostima.

⁹³ U "Službenom glasniku BiH" broj 74/21 i na internet stranici CHJ.

6. STRATEGIJA RAZVOJA SISTEMA INTERNIH FINANSIJSKIH KONTROLA U INSTITUCIJAMA BIH ZA PERIOD 2020-2025. GODINE U DIJELU KOJI SE ODNOSI NA INTERNU REVIZIJU

6.1. Osnove Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2020-2025. godine i informacija o njenoj realizaciji

Strategiju razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine (Strategija) usvojilo je Vijeće ministara BiH na svojoj 8. sjednici, održanoj 11. 6. 2020. godine. Strategija je izrađena u okviru Projekta EU "PIFC-3", kroz zajedničku saradnju eksperata Projekta i CHJ, u skladu s okvirnim strateškim dokumentom koji je odobrio Koordinacioni odbor centralnih jedinica za harmonizaciju.

Strategija predstavlja nastavak opredjeljenja Vijeća ministara BiH za daljnje jačanje preduslova za zakonski usklađeno, efikasno, transparentno i odgovorno upravljanje javnim finansijama. Djelotvoran sistem internih finansijskih kontrola doprinosi jačanju fiskalne discipline, većoj transparentnosti i odgovornosti, te primjeni principa "vrijednost za novac" u upravljanju javnim sredstvima. Strategija se odnosi na period 2020-2025. godine.

Sveobuhvatan strateški cilj, u skladu sa Strategijom, jeste da se kroz funkcionalan i djelotvoran sistem PIFC-a ublaže ključni rizici u poslovanju institucija Bosne i Hercegovine, što podrazumijeva dalje integrisanje i operacionalizaciju sistema internih kontrola u ključne procese upravljanja javnim finansijama, fokusirana na područja visokog rizika i podržana nezavisnom i profesionalnom funkcijom interne revizije. Strategijom su dalje razrađeni i konkretni strateški ciljevi i operativne mjere za unapređenjem u oblasti sistema finansijskog upravljanja i kontrole, i u oblasti sistema interne revizije, te monitoringa i izvještavanja o sistemu internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine. Konkretno, u oblasti sistema interne revizije u institucijama BiH strateški cilj je: *"Efikasno korištenje resursa interne revizije i ostvarivanje dodate vrijednosti u skladu s međunarodnim standardima"*, dok je u oblasti monitoringa i izvještavanja o PIFC-u strateški cilj: *"Unaprijeđeno praćenje efektivnosti PIFC-a od strane CHJ MFiT BiH i Vijeća ministara BiH"*.

Sastavni dio Strategije je Akcioni plan i on sadrži ciljeve utvrđene Strategijom, mjere koje je potrebno poduzeti za njihovu realizaciju, period u kojem se očekuje realizacija, nosioce aktivnosti, indikatore uspješnosti i izvore finansiranja utvrđenih mjera i aktivnosti. Strategijom je predviđena izrada operativnih godišnjih akcionih planova rada za svaku kalendarsku godinu predviđenu Strategijom. Sadržaj godišnjeg akcionog plana izvodi se iz Akcionog plana Strategije i daje pregled aktivnosti koje je potrebno provesti radi realizacije predviđenih mjera.

Strategijom je dalje definirano da će CHJ izvještavati Vijeće ministara BiH o realizaciji Strategije u okviru redovnog Godišnjeg konsolidiranog izvještaja o sistemu interne revizije u

institucijama BiH i Konsolidiranog godišnjeg izvještaja o sistemu finansijskog upravljanja i kontrola. U skladu sa Strategijom i Akcionim planom, CHJ je blagovremeno pripremila Operativni godišnji akcioni plan za 2022. godinu, te u skladu s njim poduzela potrebne korake na realizaciji utvrđenih ciljeva.

6.2. Operativni godišnji akcioni plan Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za 2022. godinu

U skladu sa Strategijom razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za period 2020-2025. godina CHJ je donijela Odluku o donošenju Operativnog godišnjeg akcionog plana Strategije za 2022. godinu (u daljnjem tekstu: "Operativni godišnji akcioni plan"), koja je objavljena na internet stranici CHJ. Navedenom odlukom predviđeno je da će CHJ u posebnom dijelu godišnjih konsolidiranih izvještaja o sistemu interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole za 2022. godinu izvijestiti Vijeće ministara BiH o realizaciji mjera i aktivnosti iz Operativnog godišnjeg akcionog plana.

Operativni godišnji akcioni plan sastavni je dio navedene Odluke i sadrži ciljeve utvrđene Strategijom, aktivnosti za realizaciju utvrđenih ciljeva, nosioce aktivnosti, rokove za njihovo provođenje i indikatore uspješnosti. Radi bolje preglednosti, Izvještaj o realizaciji Operativnog godišnjeg akcionog plana Strategije za 2022. godinu, u dijelu koji se odnosi na oblast interne revizije, nalazi se u prilogu broj 1. ovog izvještaja.

7. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VIJEĆA MINISTARA BIH

Vijeće ministara BiH je na svojoj 54. sjednici, koja je održana 28. 7. 2022. godine, prilikom upoznavanja s Godišnjim konsolidiranim izvještajem interne revizije, donijelo sljedeće zaključke:

1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine upoznato je s Godišnjim konsolidiranim izvještajem interne revizije za 2021. godinu.
2. Zadužuju se Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA da u što kraćem roku poduzmu i okončaju sve potrebne radnje vezane za usklađivanje svojih pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju s relevantnim propisima.
3. Zadužuju se Ministarstvo finansija i trezora BiH, Ministarstvo odbrane BiH, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH, Ministarstvo pravde BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH i Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, u kojima nisu u potpunosti kadrovski popunjene jedinice interne revizije, da zajedno sa

Ministarstvom finansija i trezora BiH osiguraju sredstva i provedu procedure zapošljavanja internih revizora u 2022. godini.

4. Zadužuje se Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA, u okviru koje je propisana obaveza uspostavljanja jedinice interne revizije, da osigura neophodna sredstva i provede procedure uspostavljanja jedinice interne revizije i zapošljavanja internih revizora u 2022. godini.
5. Zadužuju se rukovodioci jedinica interne revizije da pripreme i u saradnji s rukovodiocima institucija donesu godišnji plan obuka osoblja interne revizije i osiguraju potrebne uslove za njegovu implementaciju kako bi osoblje interne revizije moglo ispuniti svoje obaveze u pogledu propisane kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora, u skladu s relevantnim propisima i zahtjevima standarda interne revizije.
6. Zadužuje se Centralna harmonizacijska jedinica MFiT BiH da prati ispunjavanje obaveze kontinuirane profesionalne edukacije osoblja interne revizije u institucijama BiH i da, u slučajevima nepoštovanja propisa koji reguliraju ovu oblast, preispita adekvatnost i kompetentnost internih revizora u pogledu profesionalnih kompetencija potrebnih za kvalitetno izvršavanje radnih zadataka od strane osoblja interne revizije koje nije ispunilo propisanu obavezu kontinuirane profesionalne edukacije.
7. Zadužuje se Ministarstvo finansija i trezora BiH da osigura neophodne uslove za funkcionalno uspostavljanje i funkcionisanje PIFC aplikacije od strane institucija BiH.
8. Zadužuje se Centralna harmonizacijska jedinica MFiT BiH da osigura obuku i uputstvo za interne revizore u institucijama BiH o načinu primjene PIFC aplikacije.
9. Zadužuju se institucije BiH i zaposleni u jedinicama interne revizije da pruže svu neophodnu podršku Centralnoj harmonizacijskoj jedinici MFiT BiH i Ministarstvu finansija i trezora BiH na uvođenju i primjeni PIFC aplikacije.
10. Zadužuju se rukovodioci jedinica interne revizije i interni revizori u institucijama BiH da se u obavljanju svojih radnih zadataka u potpunosti pridržavaju metodologije i uputstava Centralne harmonizacijske jedinice MFiT BiH koji, između ostalog, podrazumijevaju i dosljednu primjenu PIFC aplikacije u skladu s uputstvom o načinu njene primjene.
11. Zadužuju se Ministarstvo finansija i trezora BiH i Centralna harmonizacijska jedinica MFiT BiH da Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije za 2021. godinu dostave Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

Nakon zaprimanja obavještenja o usvajanju navedenih zaključaka Vijeća ministara BiH CHJ je o njima upoznala sve institucije BiH na koje se zaključci odnose, kao i jedinice interne revizije, kako bi poduzeli potrebne mjere i radnje na njihovoj realizaciji. U toku pripremnih aktivnosti na izradi Godišnjeg konsolidiranog izvještaja interne revizije za 2022. godinu, CHJ je tražila od institucija BiH i jedinica interne revizije da, uz godišnji izvještaj interne revizije, dostave i informacije o realizaciji prethodno navedenih zaključaka Vijeća ministara BiH.

Na osnovu informacija dobijenih od institucija BiH i jedinica interne revizije, te aktivnosti poduzetih od strane CHJ, **u nastavku prikazujemo pregled realizacije već navedenih zaključaka:**

- (1) Vijeće ministara BiH upoznalo se, na svojoj 54. sjednici održanoj 28. 7. 2022. godine, s Godišnjim konsolidiranim izvještajem interne revizije institucija BiH za 2021. godinu.
- (2) Od tri institucije BiH, na koje se odnosi zaključak Vijeća ministara BiH da u što kraćem roku poduzmu i okončaju sve potrebne radnje u vezi s usklađivanjem svojih pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju s relevantnim propisima, primili smo sljedeća obavještenja koje u nastavku navodimo.
 - Ministarstvo sigurnosti BiH je okončalo proceduru izmjene pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Ministarstva, koji je u dijelu interne revizije usklađen s relevantnim propisima i na koji je CHJ dala saglasnost. Pravilnik je usvojen na 57. sjednici Vijeća ministara BiH 9. 11. 2022. godine.
 - Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH dostavila je obavještenje da je nacrt novog pravilnika o unutrašnjoj organizaciji Direkcije u proceduri izmjene. Naime, nakon što su pribavljena potrebna mišljenja Pravilnik je 9. 11. 2022. godine uvršten na dnevni red sjednice Vijeća ministara BiH, ali nije usvojen. U decembru 2022. godine pripremljen je i poslat Nacrt pravilnika Direkcije radi prikupljanja mišljenja nadležnih institucija.
 - Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA obavijestila je da su u toku aktivnosti u vezi s realizacijom zaključaka Vijeća ministara BiH, o čemu će pravovremeno obavjestiti CHJ.
- (3) Od ukupno osam institucija koje nisu u potpunosti kadrovski popunile jedinicu interne revizije i na koje se odnosi zaključak da, zajedno s Ministarstvom finansija i trezora BiH, osiguraju sredstva i provedu procedure zapošljavanja internih revizora u 2022. godini, obaviješteni smo o sljedećem:
 - dvije institucije su u izvještajnom periodu u potpunosti okončale aktivnosti na kadrovskom popunjavanju jedinice interne revizije, a to su Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Ministarstvo civilnih poslova BiH,
 - od dvije institucije koje su, kao preduslov za pokretanje konkursne procedure za kadrovsko popunjavanje jedinice interne revizije, trebale prethodno okončati aktivnosti na izmjeni pravilnika o unutrašnjoj organizaciji, u izvještajnom periodu jedna je to i ispunila, a to je Ministarstvo sigurnosti BiH, dok je druga, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, u fazi izmjene pravilnika,
 - u periodu izrade ovog izvještaja okončana je procedura popunjavanja jedne od dvije sistematizirane pozicije internog revizora u Ministarstvu pravde BiH,
 - od preostale tri institucije koje nemaju u potpunosti kadrovski popunjenu jedinicu interne revizije, a to su Ministarstvo finansija i trezora BiH, Ministarstvo komunikacija i prometa BiH i Ministarstvo odbrane BiH, primili smo samo od Ministarstva odbrane BiH obavještenje da je pokrenuta, u izvještajnom periodu, konkursna procedura za popunjavanje upražnjene pozicije rukovodioca JIR-a.
- (4) Od Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA, na koju se odnosi zaključak broj 3. Vijeća ministara BiH da je potrebno da osigura sredstva i provede

procedure zapošljavanja internih revizora u 2022. godini, primili smo uopćeno obavještenje koje je navedeno u okviru tačke 1, a to je da su u toku aktivnosti na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH o čemu će CHJ biti pravovremeno obaviještena.

- (5) Na osnovu godišnjih izvještaja dostavljenih od jedinica interne revizije, obaviješteni smo da su sve jedinice interne revizije u saradnji s rukovodiocima institucija donijele godišnji plan obuka internih revizora za izvještajni period i da je, u skladu s njim, omogućeno internim revizorima da učestvuju na stručnim obukama u svrhu ispunjavanja propisane obaveze kontinuirane profesionalne edukacije.
- (6) Na osnovu evidencija koje vodi o prisustvu internih revizora obukama, koje je u izvještajnom periodu organizirala CHJ i Koordinacioni odbor CHJ, zaprimljenih zahtjeva jedinica interne revizije za priznavanje i bodovanje obuka drugih izvođača obuka i izdatih mišljenja CHJ, te dostavljenih godišnjih izvještaja jedinica interne revizije o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH, CHJ je utvrdila da su svi interni revizori u institucijama BiH u 2022. godini ispunili minimalno propisani broj bodova KPE-a, kao dokaz stručnog usavršavanja putem obuka i na druge načine koji su definirani relevantnim propisima.
- (7) Stručna IT služba Ministarstva finansija i trezora BiH je u toku 2022. godine, u saradnji sa stručnom IT službom Generalnog sekretarijata Vijeća ministara BiH, pružila potrebnu pomoć na osiguranju neophodnih uslova za funkcionalno uspostavljanje PIFC aplikacije⁹⁴ od strane institucija BiH. Nakon što su u junu 2022. godine stručne službe ovog Ministarstva okončale aktivnosti u vezi s instaliranjem aplikacije na server Ministarstva finansija i trezora BiH, pružile su i potrebnu pomoć i podršku u otklanjanju smetnji za primjenu PIFC aplikacije u njenom punom kapacitetu od strane krajnjih korisnika – institucija BiH. U periodu izrade ovog izvještaja otklonjene su smetnje koje su onemogućavale pouzdano i sigurno korištenje PIFC aplikacije u punom kapacitetu od strane osoblja interne revizije kako je to i predviđeno relevantnim propisima.

Od 1. 3. 2023. godine interni revizori koriste i primjenjuju u svom radu PIFC aplikaciju, a u njoj će biti sadržani podaci koji se odnose na period od 1. 1. 2023. godine.

- (8) U izvještajnom periodu, CHJ je organizirala tri obuke tokom kojih su interni revizori imali priliku da se u potpunosti upoznaju sa funkcionalnostima PIFC aplikacije koje su na raspolaganju internoj reviziji, načinom njene primjene u radu interne revizije i izvještavanju, kao i mogućnostima korištenja podataka o finansijskom upravljanju i kontroli institucija. Dodatno, priliku da se upoznaju s načinom korištenja PIFC aplikacije osoblje interne revizije institucija BiH imalo je i kroz učešće na dvodnevnoj Konferenciji za interne revizore koju je Koordinacioni odbor CHJ održao u junu 2022. godine, na temu: "Primjena aplikacije PIFC u svrhu unapređenja rada interne revizije u javnom sektoru".

⁹⁴ Aplikativno-sofversko rješenje razvijeno u okviru projekta EU "Unapređenje javne interne finansijske kontrole u BiH" kao podrška razvoju FUK-a i interne revizije u javnom sektoru BiH.

U izvještajnom periodu pripremljeno je i Korisničko uputstvo za PIFC aplikaciju od strane IT kompanije koja je izradila ovu aplikaciju, a isto je dostupno svim korisnicima u okviru same aplikacije.

(9) Institucije BiH i osoblje interne revizije u ovim institucijama pružili su u prethodnom periodu svu zahtjevanu pomoć i podršku CHJ MFiT BiH na uvođenju PIFC aplikacije u dijelu koji se odnosi na internu reviziju. U toku 2022. godine aktivnosti u vezi s PIFC aplikacijom bile su usmjerene na okončanje aktivnosti na stavljanju aplikacije u upotrebu u njenom punom kapacitetu, u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, te njenom nesmetanom korištenju na način kako je to zahtjevano relevantnim propisima.

(10) Na osnovu godišnjih izvještaja dostavljenih od jedinica interne revizije, obaviješteni smo da svi rukovodioci jedinica interne revizije i interni revizori u institucijama BiH, u obavljanju svojih radnih zadataka poštuju i primjenjuju metodologiju i uputstva CHJ MFiT BiH. U toku 2022. godine PIFC aplikacija u dijelu interne revizije nije bila spremna za stavljanje u upotrebu i njeno nesmetano korištenje na način kako je to predviđeno, te ju stoga osoblje interne revizije nije bilo u mogućnosti koristiti u svom radu.

(11) Do momenta sačinjavanja ovog izvještaja nismo raspolagali informacijama da li je Parlamentarna skupština BiH razmatrala Godišnji konsolidirani izvještaj interne revizije za 2021. godinu.

8. ZAKLJUČAK

Svi prethodno navedeni podaci u ovom izvještaju dati su i obrađeni na osnovu godišnjih izvještaja jedinica interne revizije, koji se dostavljaju u papirnom i tabelarnom formatu. Izvještaj je obuhvatio i podatke iz prethodnih godišnjih konsolidiranih izvještaja interne revizije. Ovaj izvještaj je dao pregled zakonodavnog okvira interne revizije u institucijama BiH, podatke o: aktivnostima CHJ, jedinicama interne revizije i izvršenim internim revizijama, preporukama iz izvještaja interne revizije, poštovanju metodologije rada interne revizije, kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji internih revizora u institucijama BiH, podatke o godišnjem pregledu kvaliteta koji provodi CHJ, realizaciji Operativnog godišnjeg akcionog plana Strategije⁹⁵ za 2022. godinu, kao i o mjerama i aktivnostima poduzetim od strane institucija i interne revizije na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

Kao što smo to u izvještaju i naveli, očekujemo da će primjena PIFC aplikacije uveliko olakšati i rad jedinicama interne revizije, ali i proces izvještavanja učiniti i efikasnijim i bržim, u smislu izrade pojedinačnih revizorskih izvještaja, i u izradi godišnjih izvještaja jedinica interne revizije, a očekujemo i da će sve to omogućiti CHJ efikasniju izradu sveobuhvatnih i potpunijih konsolidiranih izvještaja, koji će sadržati i podatke o statusu realizacije preporuka u dužem periodu.

⁹⁵ Strategija razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za period 2020-2025. godine.

U skladu sa zaključcima godišnjeg pregleda CHJ koji su navedeni u okviru dijela 5. *Pregled kvaliteta interne revizije u institucijama BiH koji provodi CHJ* ovog izvještaja, u nastavku iznosimo pregled preporuka u kojima su sadržane mjere i aktivnosti koje je potrebno poduzeti u svrhu daljeg razvoja i unapređenja sistema interne revizije u institucijama BiH, kao i korektivne aktivnosti koje su u svom radu obavezne primjenjivati jedinice interne revizije.

9. PREGLED PREPORUKA

U skladu s podacima i zaključkom navedenim u Konsolidiranom izvještaju, preporučujemo:

1. Predsjedništvu BiH da potpiše Sporazum o vršenju funkcije interne revizije i Povelju interne revizije s Jedinicom interne revizije Ministarstva finansija i trezora BiH;
2. jedinicama interne revizije da dosljedno primjenjuju propisanu metodologiju rada kojom je precizno utvrđen rok za izradu planova rada interne revizije (31. decembar), a u cilju njihovog blagovremenog donošenja kontinuirano jačaju saradnju sa rukovodstvom institucije;
3. jedinicama interne revizije koje usluge interne revizije pružaju za više institucija da dosljedno primjenjuju propisanu metodologiju rada kojom je propisana obaveza i precizno utvrđen rok za izradu konsolidovanih planova rada;
4. jedinicama interne revizije da u planovima rada detaljno obrazlože rezultate izvršene procjene rizika i posljedičnu vezu s odabranim "visokorizičnim" područjima revidiranja;
5. jedinicama interne revizije koje nisu u potpunosti realizirale planove rada da poduzmu potrebne aktivnosti u svrhu adekvatnog planiranja, potpune uposlenosti osoblja interne revizije i osiguranja nadzora nad revizorskim angažmanima kako bi se planovi u cjelosti i realizirali;
6. jedinicama interne revizije da kontinuirano ukazuju na značaj provođenja preporuka interne revizije u svrhu otklanjanja uočenih slabosti i nepravilnosti u sistemu internih kontrola, a sve u cilju zakonitog i svrsishodnog korištenja budžetskih sredstava;
7. rukovodiocima jedinica interne revizije da uspostave neophodne procedure u okviru internog ocjenjivanja, što obuhvata, između ostalog, praćenje i analizu rada, uporedne analize poslovanja na osnovu relevantnih pokazatelja, uspostavljanje indikatora uspješnosti na godišnjem nivou, dosljednu primjenu stalnog nadzora i praćenje ostvarenja postavljenih indikatora učinka;
8. rukovodiocima jedinica interne revizije i rukovodstvu institucija da stvore potrebne uslove za provođenje kontinuirane profesionalne edukacije internih revizora kroz sačinjavanje planova obuka i osiguranje njihovog provođenja kako bi interni revizori bili u mogućnosti kontinuirano unapređivati svoje znanje i vještine potrebne za izvršavanje aktivnosti interne revizije;
9. jedinicama interne revizije da kontinuirano, za svaku godinu, izrade program osiguranja i unapređenja kvaliteta, provode stalni nadzor i periodična samoocjenjivanja, te da o rezultatima izvještavaju rukovodioca institucije i CHJ;

10. Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA da poduzmu potrebne aktivnosti na izmjeni pravilnika o unutrašnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na internu reviziju, kako bi se stvorili neophodni uslovi za uspostavljanje i funkcioniranje interne revizije i u ovim dvjema institucijama u skladu s propisima koji uređuju ovu oblast;
11. institucijama u kojima nije u potpunosti popunjena jedinica interne revizije da, u saradnji s Ministarstvom finansija i trezora BiH i Sektorom za budžet MFiT BiH, poduzmu sve potrebne aktivnosti na zapošljavanju osoblja interne revizije u svrhu popunjavanja upražnjenih pozicija i omogućavanja nesmetanog obavljanja funkcije interne revizije, u skladu s propisima i u punom kapacitetu.

Broj: 02-1-16-7-25-24/23

Sarajevo, 30.03.2023. godine

DIREKTOR

Mr. Vladimir Stanimirović, s.r.

Prilog:

-Izvještaj o realizaciji Operativnog godišnjeg akcionog plana Strategije razvoja sistema internih finansijskih kontrola u institucijama BiH za 2022. godinu - dio koji se odnosi na sistem interne revizije (Prilog broj 1)

-